
NOTAT 2010–8

Økonomien i landbruket på Østlandet

Utviklingstrekk 2004–2008

Tabellsamling 2004–2008

Terje Haug

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Serie	Notat
Redaktør	Agnar Hegrenes
Tittel	Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2004–2008. Tabellsamling 2004–2008
Forfatter	Terje Haug
Prosjekt	Publisering av distriktstall (D223)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2010
Antall sider	95
ISBN	978-82-7077-773-0
ISSN	0805-9691

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjett-nemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres av Landbruks- og matdepartementet, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktkontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

«Driftsgranskinger i jord- og skogbruk» er en årlig regnskapsundersøkelse der det på landsbasis deltar ca. 900 gårdsregnskap hvert år. Skatteregnskapene gjøres om til driftsregnskap og suppleres med tall for avlinger og arbeidsforbruk. Grunnlagsmaterialet for denne regnskapsundersøkelsen er omfattende, og mange data på distriktsnivå er det ikke mulig å få med i den landsdekkende publikasjonen.

Ett av formålene ved å utgi denne publikasjonen er å gjøre tall for enkeltproduksjoner og for fylker enkeltvis tilgjengelig. NILF lager også slike oversikter for andre deler av landet, som Rogaland og Agderfylkene, Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge.

En tabellsamling med tall for enkeltproduksjoner og fylker for 2004–2008 har en dominerende plass i notatet. Notatet inneholder en kortfattet tekstdel som diskuterer og framhever trender i utviklingen i økonomien i jordbruket de siste fem årene generelt, og utviklingen i 2008 spesielt. Tallene brukt i femårsoversiktene er deflatert etter konsumprisindeksen, mens tallene som er brukt i tabellsamlingen er nominelle kroner for hvert år.

Det er noe utskifting av deltakerne i driftsgranskingerne fra år til år, men kontinuiteten er god, og derfor vil trendene over fem år gi en god oversikt over den økonomiske utviklingen i jordbruket i landsdelen. I tillegg er totaløkonomien på brukene godt dokumentert.

Terje Haug har skrevet notatet og beregnet variasjonen mellom yttergruppene i produksjonene. Eva Øvren har bidratt med det øvrige tallmaterialet, råd og kvalitetssikring. Anne Bente Ellevold har ferdigstilt notatet for trykking.

Oslo, april 2010
Ivar Pettersen

Innhold

1	INNLEDNING	1
2	UTVIKLINGEN I ØKONOMIEN FOR ØSTLANDETS LANDBRUK I 2008.....	3
2.1	Nettoinntekten har økt i overkant av prisstigningen	3
2.2	Endringer i ulike produksjoner	3
2.3	Tilleggsnæringer og andre næringer	6
2.3.1	Omfanget av tilleggsnæring på Østlandet.....	7
2.3.2	Omfanget av annen næring på Østlandet.....	9
3	HOVEDTRENDER I UTVIKLINGEN DE SISTE FEM ÅRENE	11
3.1	Kort om jordbruket og driftsgranskingene på Østlandet.....	11
3.2	Størrelsen på dyreholdet i jordbruket de siste 5 åra	13
3.3	Produktpriser	15
3.4	Produksjonsinntekter.....	16
3.5	Variable og faste kostnader	17
3.6	Økonomisk resultat	17
3.7	Investering og finansiering	21
4	UTVIKLINGEN FOR NOEN VIKTIGE DRIFTSFORMER	23
4.1	Melk	23
4.2	Kornproduksjon	27
4.3	Kornproduksjon og melk	31
4.4	Kombinert kornproduksjon og svinehold	32
4.5	Sauehold.....	34
4.6	Sammenlikning av driftsformer	41
4.7	Sammenligning av fylkene	42
5	TABELLSAMLING 2004–2008.....	47
6	FORKLARING OG FAGUTTRYKK	93

Figurer

Figur 2.1	Prosent av bruka med overskudd i tilleggsnæringer i ulike grupper, 2008.....	8
Figur 2.2	Prosent av bruka med overskudd i andre næringer i ulike grupper 2008.....	9
Figur 3.1	Totalarealet fordelt på eget og leid areal på Østlandets flatbygder.....	12
Figur 3.2	Totalarealet per bruk fordelt på eget og leid areal på Østlandets andre bygder	13
Figur 3.3	Dyretallet og antall kull smågris per bruk på Østlandet.....	14
Figur 3.4	Endringer i produktiviteten på Østlandet. 2004 = 100 prosent	15
Figur 3.5	Priser for produkter på Østlandet. Løpende priser	16
Figur 3.6	Gjennomsnittlig produksjonsinntekt per bruk 2004–2008 i 2008-kroner	16
Figur 3.7	Variable og faste kostnader 2004–2008 i 2008-kroner	17
Figur 3.8	Driftsoverskudd jordbruk på Østlandet 2004–2008 i 2008-kroner	18
Figur 3.9	Ulike bidrag til nettoinntekt Østlandet i femårsperioden i 2008-kroner	19
Figur 3.10	Timer i jordbruk og tilleggsnæring. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i jordbruket, og lønnsinntekt per bruk målt i løpende kroner.....	20

Figur 3.11	Nettoinvesteringer i snitt på alle bruk Østlandet i 2008-kroner	21
Figur 3.12	Gjeld og egenkapital på Østlandet 2004–2008 i 2008 kroner	22
Figur 4.1	Inntekter og kostnader for melkebruk andre bygder Østlandet i 2008-kroner	24
Figur 4.2	Nettoinvesteringer på melkebruk, Andre bygder på Østlandet. 2008-kroner	25
Figur 4.3	Inntekter og kostnader for melkebruk på flatbygdene, 2008-kroner	27
Figur 4.4	Inntekter og kostnader for kornproduksjon på flatbygdene, 2008-kroner	28
Figur 4.5	Bidrag til nettoinntekten i prosent fra de ulike næringene på kornbruk	29
Figur 4.6	Nettoinvesteringer på kornbruk på Østlandets flatbygder i faste kroner	31
Figur 4.7	Inntekt og kostnader for kornproduksjon og melk i 2008-kroner	32
Figur 4.8	Inntekt og kostnader for kornproduksjon og svinehold i 2008-priser	33
Figur 4.9	Inntekter og kostnader for sauehold, i 2008-kroner	34
Figur 4.10	Areal og sauetall på sauebruk. Andre bygder på Østlandet	35
Figur 4.11	Netto mekaniseringskostnad per dekar på Østlandet, 2008, etter produksjon	40
Figur 4.12	Netto mekaniseringskostnad per dekar på Østlandets andre flatbygder, 2008, etter arealgruppe	40
Figur 4.13	Gjennomsnittlig driftsoverskudd jordbruk og nettoinntekt 2004–2008	42
Figur 4.14	Driftsoverskudd jordbruk for hvert fylke for årene 2006–2008	43
Figur 4.15	Nettoinntekt, driftsoverskudd jordbruk og lønnsinntekt for hvert fylke 2008	44

Tabeller

Tabell 2.1	Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i jordbruket, Østlandet	6
Tabell 2.2	Brukstall og overskudd TN mellom kr 50 000 og 100 000 Østlandet 2008	8
Tabell 2.3	Brukstall og overskudd TN > kr 100 000 Østlandet 2008	9
Tabell 2.4	Familiens arbeidstimer i ulike næringer og grupper av overskudd 2008	10
Tabell 3.1	Fylkesvis fordeling av bruk i driftsgranskingene i 2004 og 2008	11
Tabell 3.2	Antall bruk fordelt på driftsformer i 2004 og 2008	11
Tabell 3.3	Antall bruk på Østlandet fordelt på størrelsesgrupper først og sist i perioden	12
Tabell 4.1	Oversikt over svakeste og beste gruppe for melkebruk	26
Tabell 4.2	Oversikt over svakeste og beste gruppe for kornbruk	30
Tabell 4.3	Oversikt over svakeste og beste gruppe i saueholdet	36
Tabell 4.4	Oversikt over beste og svakeste gruppe av kjøttfe	38
Tabell 4.5	Gjennomsnittlig driftsoverskudd 2004–2008 etter driftsform i løpende priser	41
Tabell 4.6	Arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de ulike driftsformene, Østlandet (2008)	41
Tabell 4.7	Arealer i dekar per bruk, leid areal i prosent, og avlingsnivå i fylkene 2008	43
Tabell 4.8	Fylkesvis fordeling av bruk med ulike driftsformer 2008	44
Tabell 4.9	Arbeidsforbruk og vederlag til alt arbeid og egenkapital per årsverk i jordbruket 2008	45

Tabellsamling

Tabell 1 Østlandet, alle bruk	48
Tabell 2 Østlandets melkeproduksjon, flatbygder.....	51
Tabell 3 Østlandet, melkeproduksjon, «Andre bygder»	54
Tabell 4 Østlandet, korn- og melkeproduksjon, flatbygder	57
Tabell 5 Østlandet, kornproduksjon, kombinert med svin, flatbygder	60
Tabell 6 Østlandet, kornproduksjon, flatbygder.....	63
Tabell 7 Østlandet, kornproduksjon, «Andre bygder».....	66
Tabell 8 Østlandet, sauehold, andre bygder	69
Tabell 9 Fylkestall, Østfold, alle driftsformer.....	72
Tabell 10 Fylkestall, Akershus, alle driftsformer.....	75
Tabell 11 Fylkestall, Hedmark, alle driftsformer.....	78
Tabell 12 Fylkestall, Oppland, alle driftsformer	81
Tabell 13 Fylkestall, Buskerud, alle driftsformer	84
Tabell 14 Fylkestall, Vestfold, alle driftsformer	87
Tabell 15 Fylkestall, Telemark, alle driftsformer	90

1 Innledning

«Driftsgranskinger i jord- og skogbruk» er en årlig regnskapsundersøkelse der det inngår omtrent 900 regnskap fra gårdsbruk over hele landet. Brukene er valgt ut slik at de best mulig skal representere et tverrsnitt av det yrkesmessig drevne landbruket. Regnskapsundersøkelsene tar spesielt for seg jord- og skogbruksvirksomheten, men ser også på gården som samlet bedrift. Vi tar derfor med andre næringsgreiner som «tilleggsnæring», der landbrukets eiendeler blir brukt utenfor landbruksvirksomheten, og «andre næringer» som ikke har noen tilknytning til landbruket. I 2008 var det til sammen med 334 bruk på Østlandet. Kontinuiteten blant deltakerne i driftsgranskningene er god, og derfor vil femårs-trendene gi et godt bilde av utvikling i økonomien i jordbruket. Derimot må vi være mer forsiktige med å sammenligne økonomien i jordbruket i ulike fylker, da vårt utvalg ikke er representativt på fylkesbasis.

Kapittel 2 ser nærmere på utviklingen i 2008 og ser på hovedtrender i utviklingen i økonomien i jordbruket på hele Østlandet i 2008. Dessuten omtales omfang og resultater i tilleggsnæringer og andre næringer. I kapittel 3 ser vi på hovedtrender i utviklingen de siste fem årene. Kapittel 4 ser på utviklingen i noen av de viktigste driftsformene: Melk, korn, korn og melk, korn og svin, kjøttfe og sau. Dessuten sammenlignes noen tall fra hvert av fylkene. Det siste kapitlet inneholder en omfattende tabellsamling for de siste fem årene.

Til slutt har vi tatt med en forklaring på noen av faguttrykkene som blir brukt i teksten og i tabellene.

2 Økonomien for Østlandslandbruket i 2008

2.1 Nettoinntekten har økt i overkant av prisstigningen

Etter en god vekst i resultatene i 2007, viser 2008 en mer avdempet utvikling. Nettoinntekten for gjennomsnittsbruket har økt med kr 32 000 eller snaut 5 prosent fra året før. Bedringen ligger i 24 000 kroner økte lønnsinntekter, mens overskuddene fra drifta spriker: jordbruket øker med kr 5 400, tilleggsnæringer med kr 12 800. Skogbruket har ubetydelig nedgang, mens andre næringer har en nedgang på kr 2 500.

Driftsoverskuddet forteller hva som ble igjen av inntektene etter at alle kostnader har fått dekning. Dette beløpet er en godtgjøring for bondens arbeid i næringen og for den kapitalen han har investert i drifta fra både egne og lånte midler. I 2008 ble driftsoverskuddet fra jordbruket på gjennomsnittsbruket på Østlandet kr 263 000, en økning på 2 prosent.

Når jordbrukets andel av renteutgiftene er trukket fra driftsoverskuddet, får en vederlaget for alt arbeid og egenkapital ved å legge til kostnadene som er utbetalt for leid arbeid. Renteutgiftene økte med kr 21 900 (32 %) i 2008, og det gjør at vederlaget øker med snau kr 12 200 per årsverk.

I 2008 var det jevnt over gode vekstforhold for jordbruket på Østlandet. Dette ga kornavlinger godt over normalen, men de sørlige delene fikk redusert kvaliteten. Noe nedbør fra august ga utsatt høsting og til dels svakere kvalitet for noen vekster, særlig for hvete. Grasavlingene i Telemark ble redusert av forsommertørke, mens resten av Østlandet lå over normalen. Fjellbeitene fikk avlinger over normalen.

I gjennomsnitt for alle brukene viser produksjonsinntektene i jordbruket en økning på kr 109 000 (11 %) siste året, mens de variable kostnadene økte med kr 57 600 (16 %). De faste kostnadene økte med kr 46 100, eller 24 prosent. Dette fører til at det gjennomsnittlige driftsoverskuddet i jordbruket for bruka på Østlandet bare øker litt i overkant av prisstigningen. Det er bare 3 dekar mer areal på gjennomsnittsbruket så økningen kommer fra bedre priser på samtlige salgsprodukter unntatt ull og gode kornavlinger. Endringene i avdrått og priser er mer utførlig omtalt under beskrivelsen av den enkelte driftsformen nedenfor.

Lønnsinntektene til brukerfamilien har økt med kr 24 200 (8 %) i 2008. Driftsoverskuddene fra tilleggsnæringer økte med kr 12 800 (24 %) mens andre næringer synker med kr 2 500 (7 %). Renteinntektene øker med kr 10 000 fra året før til kr 26 800. Renteutgiftene øker med kr 21 900 til kr 91 000. Det er verd å merke seg at jordbrukets skattefradrag ikke påvirker disse tallene i driftsgranskningene. En kan finne mer om dette fradraget i NILFs hovedpublikasjon om driftsgranskningene.

2.2 Endringer i ulike produksjoner

Bruk med melkeproduksjon på flatbygdene fikk en økning i driftsoverskudd jordbruk på 9 prosent fra 2007 mens bruka i andre bygder økte overskuddet med 34 prosent. Melkeprisen økte med 23 øre per liter på flatbygdene og 20 øre i andre bygder. Prisene på storfekjøtt steg med kr 2 per kg på flatbygdene og kr 2,18 i andre bygder. Solgt melkemengde økte med henholdsvis 12,7 tonn og 8,2 tonn, mens leverte slaktemengder gikk opp med 4,5 prosent og 11 prosent. Jordbruksarealet økte med 25 dekar på flat-

bygdene og 11 dekar i andre bygder. Disse forholdene til sammen bidro til en økning i produksjonsinntekten på kr 161 100 (13 %) på flatbygdene og kr 117 200 (12 %) i andre bygder. Tilskuddene, som steg med snau kr 40 000 eller 11 prosent, utgjør nå 28 prosent av denne inntekten på flatbygdene og 36 prosent i andre bygder, inkludert refusjonen av avløserkostnader.

De variable kostnadene steg med ca. 13 prosent på flatbygdene. Her bidrar kraftfôret med en økning på 15 prosent, mens gjødsel og frø stiger forholdsvis mye mer enn en normal prisstigning. Det samme er tilfellet i andre bygder. De faste kostnadene på flatbygdene steg med kr 84 500 eller 15 prosent. Her bidrar leid arbeid med kr 20 000, drivstoff med kr 8 000, maskinleie med kr 13 000 og andre faste kostnader med kr 25 000. I andre bygder er økningen 11 prosent, og særlig drivstoffet øker mye her, hele 40 prosent siste året.

Lønnsinntektene i gruppa økte med 23 prosent på flatbygdene, men bare 1 prosent i andre bygder. Som kontrast øker overskudd fra skogen i andre bygder til det tredobbelte eller kr 23 300. På flatbygdene er dette overskuddet kr 41 800 som er en nedgang på 28 prosent. Det fører til at nettoinntekten hos melkebruk på flatbygdene øker med 7 prosent, mens den i andre bygder stiger med 5 prosent. Da har netto rentekostnader steget med kr 9 500 på flatbygdene mens de har økt med kr 22 300 i andre bygder.

For bruk med **kornproduksjon** på flatbygdene økte kornarealet med 15 dekar i 2008. Totalarealet er 391 dekar og 97 prosent av dette brukes til korn. Kornavlinger godt over middels bidro til at produksjonsinntektene ble 11 prosent høyere enn året før. Hvetepriisen økte bare med 1 øre per kg, mens de andre kornprisene økte med 10 øre per kg som følge av gode forhold under innhøstingen. Driftsoverskudd jordbruk på kornbruka ble som i 2007. Variable kostnader steg 10 prosent, mens de faste kostnadene steg med 9 prosent. Nettoinntekten på kornbruka sank med kr 52 400 (7 %) blant annet fordi overskudd tilleggsnæringer ble halvert (-kr 50 800) mens annen næring vokste med kr 14 000 (25 %). Lønnsinntektene sank med kr 17 100, og skogbrukets overskudd gikk svakt tilbake. Renteutgifter forsynte seg med kr 13 000 mer enn året før, mens renteinntektene økte sitt bidrag tilsvarende.

Det er 16 bruk med kornproduksjon i andre bygder på Østlandet. Utviklingen på disse bruka inneholder mye av det samme som på flatbygdene. Bruka har korn på ca. 238 dekar, og avlingene per dekar ligger 82 FEm lavere enn flatbygdene. Overskudd jordbruk er bare litt over halvparten av flatbygdbruka, så inntektene kommer i større grad fra lønnet arbeid, overskudd skog og tilleggsnæringer.

Bruk med **driftsformen korn og melk** på flatbygdene har hatt en økning i prisene på korn, melk og kjøtt; melka økte med 13 øre per liter, kjøttprisen med kr 1,55 per kg i snitt og kornprisene med fra 4 til 8 øre per kg. Kornarealet på disse bruka har økt med 32 dekar til 408 dekar, og årets avlinger ble godt over gjennomsnittet med 502 FEm per daa korn. Tilskuddene økte med kr 27 400 (6 %) og bidro til et driftsoverskudd fra jordbruket i 2008 på kr 465 800; det er kr 1 650 (0,4 %) mindre enn i 2007. Variable kostnader økte med 14 prosent og her bidro økte gjødselkostnader med over kr 15 000 (18 %), mens fôrkostnadene økte med kr 29 300 (12 %) mye på grunn av økte kraftfôrpriser. Faste kostnader økte med 9,5 prosent eller kr 75 800. Størst økning i kroner viser kostnaden til vedlikehold av jord, veier og vannanlegg som økte med kr 16 100 eller en tredobling fra året før. Noe uventet har postene maskinleie og vedlikehold til maskinparken ikke økt men gått ned: maskinleie med kr 1 000 og vedlikeholdet med kr 6 600. Overskuddet fra skogbruket har falt tilbake til 06-nivå fra kr 57 000 til kr 15 300, mens tilleggsnæringer har økt med kr 5 600 (7 %), og annen næring har falt med kr 14 300 (35 %). Lønnsinntektene på bruka går ned med kr 39 100 (23 %). Oppsummert blir

nettoinntekten kr 51 700 (7 %) lavere når renteutgiftene har forsynt seg med kr 2 500 mer og renteinntektene har bidratt med kr 12 500 mer enn i 2007.

Bruk med **kornproduksjon og svinhold** opplevde også kornavlinger som lå godt over gjennomsnittet, men kornarealet sank med 2 dekar – på grunn av utskifting av bruk i materialet. Svineproduksjonen økte til 93 smågriskull fra dels egne og dels fra innleide purker fra purkeringer. Antall salgbare smågris økte fra 941 til 1060 (13 %). En smågrispris på kr 919 ligger 9 prosent over fjoråret. Prisen på svinekjøtt økte med 57 øre per kg, men mengden svinekjøtt har falt litt tilbake: fra 50 473 til 49 835 kg. Til sammen gir dette produksjonsinntekter på kr 235 800 (10 %) mer enn året før. Variable kostnader har steget med kr 144 500 (13 %), mens de faste kostnadene har økt med kr 112 400 eller 16 prosent. Driftsoverskuddet i denne produksjonen nådde en topp i 2007 på kr 543 900, men faller nå til kr 485 800 eller med 4 prosent. Forklaringen er at begge kostnadsgruppene har steget forholdsvis mer enn inntektene. Lønnsinntektene økte med kr 11 300 (4 %), mens skogbruket bidrar med kr 22 600 eller kr 6 000 mindre enn 2007. Tilleggsnæringene viser mindre overskudd og lander på kr 37 200 – ned kr 11 600 eller 24 prosent. Renteutgiftene økte med kr 42 100, mens renteinntektene steg med kr 27 600. Dette gir en nettoinntekt på kr 774 400 som er kr 47 000 (6 %) mindre enn 2007.

Sauholdet i andre bygder endrer seg lite i 2008. Arealet øker med 6 dekar mens sauetallet (antall vinterføra sau eller vfs.) er uendra på 101 dyr. Prisen på lammekjøtt øker i 2008 til kr 44,41, mens sauekjøttet oppnår kr 18,94 per kg – kr 4 mer enn året før. Prisøkningen gjør at inntekten fra slakt stiger med 14 prosent. Tilskuddene til saueholdet øker med kr 11 300 (5 %) bl.a. som følge av et nytt driftstilskudd for sau – kr 7 500 for de 50 første dyra. Produksjonsinntektene går totalt opp med kr 16 900 eller 4 prosent. Da viser tallene for planteinntekt, livdyrsalg og ull tydelig nedgang fra året før med kr 4 300. De variable kostnadene øker med kr 3 000 eller 4 prosent, hvor gjødsel øker med 10 prosent og kraftfôr med 6 prosent. Faste kostnader øker med kr 7 700 – tydeligst for postene maskinleie som øker 16 prosent og andre faste kostnader som øker med 10 prosent. Dette året viser kostnaden til leid arbeid en nedgang på kr 4 100. Jordbruksoverskuddet øker som følge av dette fra kr 94 000 til kr 100 300 (7 %). Bidraget fra skogen faller med kr 6 700, mens overskuddet fra tilleggsnæringer øker med kr 3 100 og andre næringer øker med kr 6 200. Lønnsinntektene øker mest - med kr 45 600 eller 13 prosent, mens renteinntektene vokser til kr 25 700. Renteutgiftene stiger til kr 35 100 og på tross av det får nettoinntekten på sauebruka en ny topp med kr 613 100, opp kr 56 700 eller 10 prosent fra 2007.

Tabell 2.1 viser antall bruk av de ulike driftsformene, vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i 2008, samt endringen i dette resultatmålet fra året før. Økt vederlag for de fleste driftsformer unntatt korn/svin, og melk i andre bygder, kan forklares med prisøkning på de fleste jordbruksproduktene. Bruka med korn og svin, som ofte har hatt høyt vederlag for arbeidet, får denne gang en nedgang. Årsaken er at overskuddet i denne driftsformen har gått ned med kr 58 100 mens renteutgiftene har økt med kr 42 000 bl.a. som følge av store investeringer i nye driftsbygg. Likevel har denne driftsformen høyest vederlag til arbeid og egenkapital av driftsformene vi sammenligner.

Tabell 2.1 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i jordbruket, Østlandet

Driftsform	Antall bruk i materialet	Vederlag per årsverk 2008 (kroner)	Endring fra 2007 (kroner)
Melk, flatbygder	33	213 900	17 600
Melk, andre bygder	58	182 000	- 700
Korn, flatbygder	59	210 700	32 700
Korn, andre bygder	16	119 800	44 200
Korn og melk	11	285 400	18 400
Korn og svin	24	296 500	-38 700
Sau, andre bygder	30	107 900	3 900

2.3 Tilleggsnæringer og andre næringer

Den økonomiske utviklingen i landbruket har ført til at mange gardbrukere har satsset på annen økonomisk virksomhet enn bare den tradisjonelle landbruksvirksomheten. NILF registrerer dette under merkelappene *tilleggsnæring* når virksomheten benytter eiendeler fra landbruket (som traktor og utstyr, bygninger eller arealer), eller *annen næring* når det *ikke* inngår eiendeler fra landbruket. Mange brukere gjør naboer og andre en tjeneste med litt snøbrøyting eller annet maskinarbeid uten å tenke over at dette blir registrert som tilleggsnæring i driftsregnskapet. Det er først når slike tjenester får et visst omfang, at det blir en næringsvirksomhet av økonomisk betydning. Grunnlaget for overskuddene i disse næringene er utfakturerte inntekter minus kostnader og en fordeling av felles kostnader som administrasjon m.m.

Tilleggsnæringene (TN) får sine inntekter fra utfakturerte tjenester som brukeren har utført. Men bruken av eiendeler fra landbruket må også ha sin godtgjøring slik at overskuddet i tilleggsnæringen kan bli så reelt som mulig. Her bruker NILF standard timesatser etter art og størrelse på eiendelen. En traktor brukt til snøbrøyting får en skjematisk godtgjøring for timene den er brukt. Dette beløpet blir kostnad i tilleggsnæringen (snøbrøyting) og inntekt under jordbruket når det er en *jordbrukstraktor*. Inntektsbeløpet skal dekke både avskrivninger, drivstoff og vedlikehold på maskinene som er brukt. Denne inntekten for jordbruket er oppgitt i tabellene i kapittel 6 under teksten «*Leieinntekter, traktor og redskap*». Kostnader til administrasjon i tilleggsnæring blir belastet tilleggsnæringen og trukket fra i administrasjonskostnadene for jordbruket. Arbeidsinntekten fra snøbrøytingen ligger derfor i tilleggsnæringens overskudd.

Annen næringsvirksomhet behandles på samme måte som for tilleggsnæringer, men her blir arbeidsinntekten del av overskuddet i *annen næring*. Kostnader for tilleggsnæringer og annen næring diskuteres ofte med brukerne for å finne riktige tall etter vanlige bedriftsøkonomiske prinsipper. Dette er viktig for at landbruksoverskuddene skal være så korrekte som mulig uansett hva brukeren driver med utenom landbruket.

Typer av tilleggsnæring

For bedre å kunne slå fast hva slags næringsvirksomhet som drives i de ulike næringene, er tilleggsnæringene inndelt i følgende hovedgrupper:

- Utleie av areal, bygninger og maskiner
- Maskinkjøring
- Videreforedling – vareproduksjon
- Utmarksnæring
- Landbruksbasert reiseliv

- Annen tjenesteyting basert på landbruksressurser
- Annen biologisk produksjon (som ikke er jord- eller skogbruk)

Det går fram av lista at en lett kan få overlappende definisjoner eller behov for grensdragninger. «Utmarksnæring» og «landbruksbasert reiseliv» ligger nær hverandre, men vil likevel kunne skilles ved å se på hva som foregår i virksomheten. Hver av disse hovedgruppene inneholder mange undergrupper som atskilles ut fra virksomhetens art. Det er verd å legge merke til at vedproduksjon regnes som en tilleggsnæring under «videreforedling – vareproduksjon» når brukets egen skog leverer råvirket til veden. I slike tilfeller får skogbruksnæringen inntekten fra råvirket til veden, mens tilleggsnæringen *vedproduksjon* sitter igjen med resultatet av arbeidsinnsatsen i foredling og markedsføring.

Typen av annen næring

Under merkelappen *annen næring* føres næringsvirksomhet som ikke benytter eiendeler fra landbruket. Her er noen hovedtyper av slike næringer:

- Regnskapsføring og konsulentvirksomhet
- Anleggsvirksomhet, transport
- Vareproduksjon og foredling
- Byggevirksomhet
- Annen tjenesteyting
- Utleie av fast eiendom
- Handelsvirksomhet

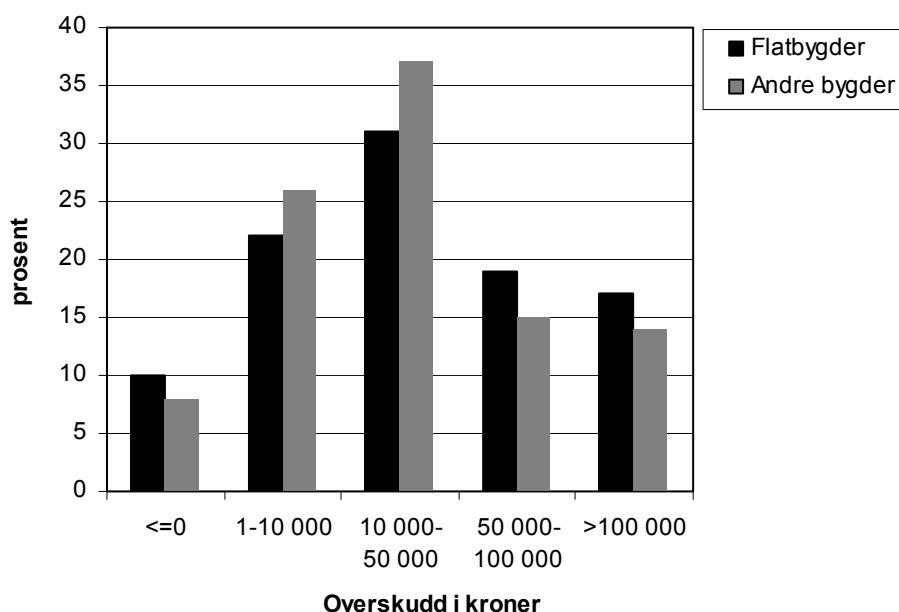
Under hver av disse hovedgruppene finner en flere undergrupper. Typisk er aktivitet i en eller annen form for bygdeservice som kan defineres ut fra hva slag arbeid som utføres og hvilke driftsmidler som inngår. Dette kan føres under flere av de nevnte hovedgruppene. Der det foregår blandet virksomhet, blir næringen klassifisert etter den aktiviteten som har størst omfang i kroner.

2.3.1 Omfanget av tilleggsnæring på Østlandet

Østlandsområdet deles i Østlandets flatbygder og Østlandets andre bygder. Vi har valgt å se på omfanget av tilleggsnæring og annen næring i disse områdene hver for seg.

På Østlandets flatbygder har vi 184 deltagerbruk. Av disse har 162 bruk (eller 88 %) næringsvirksomhet av varierende omfang under tilleggsnæringer (TN). I andre bygder er det 144 bruk (eller 96 %) med tilleggsnæringer av i alt 150 deltagerbruk. Et klart flertall av bruka med TN har flere enn en virksomhet i TN. Det gjør det vanskelig å si med sikkerhet hvilke næringer som betyr mest økonomisk, fordi overskuddet beregnes felles for alle virksomheter under TN. Resultatene av tilleggsnæringa er svært varierende; en drøy tredel av bruka med TN (38 %) har over kr 50 000 i overskudd. Siden noe av virksomheten er under oppbygging, finner vi både overskudd og underskudd i tilleggsnæringen. 12 prosent av TN-bruka på flatbygdene og 4 prosent i andre bygder har underskudd.

I figur 2.1 er bruka fordelt etter overskuddet i tilleggsnæring. Figuren viser at det er forholdsvis færre bruk på flatbygdene som har overskudd mellom kr 0 og kr 10 000, mens det forholdsvis flere her som har overskudd over kr 50 000. Begge områdene har flest bruk med overskudd mellom kr 10 000 og 50 000. Dette overskuddet er litt større i andre bygder.

Figur 2.1 Prosent av bruka med overskudd i tilleggsnæringer i ulike grupper, 2008

Vi har sett nærmere på tallene for de to gruppene som har høyest overskudd fra tilleggsnæring, det vil si bruk med overskudd fra kr 50 000 til kr 100 000, og bruk med overskudd over kr 100 000. Det er 27 brukere på flatbygdene i den første gruppa, og 22 brukere i andre bygder. Noen av tallene deres er satt sammen i tabell 2.2.

Tabell 2.2 Brukstall og overskudd TN mellom kr 50 000 og 100 000 Østlandet 2008

	Antall bruk med TN	Prosent bruk med TN	Gjennomsnittlig overskudd, kr
Flatbygder	27	17	70 300
Andre bygder	22	15	74 400

Brukerne i denne overskuddsgruppa har hatt virksomhet hovedsakelig ved utleie av bolighus på bruket. Dette gjelder for 16 av de 27 bruka på flatbygdene. De andre 12 bruka fordeler seg med 5 bruk som satser på snøbrøyting, mens resten driver med maskinkjøring for andre. Typisk for mange av disse bruka er at de driver med flere typer tilleggsnæring. I andre bygder driver 8 bruk med maskinkjøring for andre, 4 driver med bortleie av tomter og andre skogsarealer, 2 satser på snøbrøyting, mens resten fordeler seg over mange varianter av tilleggsnæringer. Også her drives det med flere næringer samtidig i ulikt omfang.

Gruppa med overskudd i tilleggsnæring større enn kr 100 000, har 34 brukere fra flatbygdene og 20 brukere i andre bygder. Noen av tallene deres er satt opp i tabell 2.3.

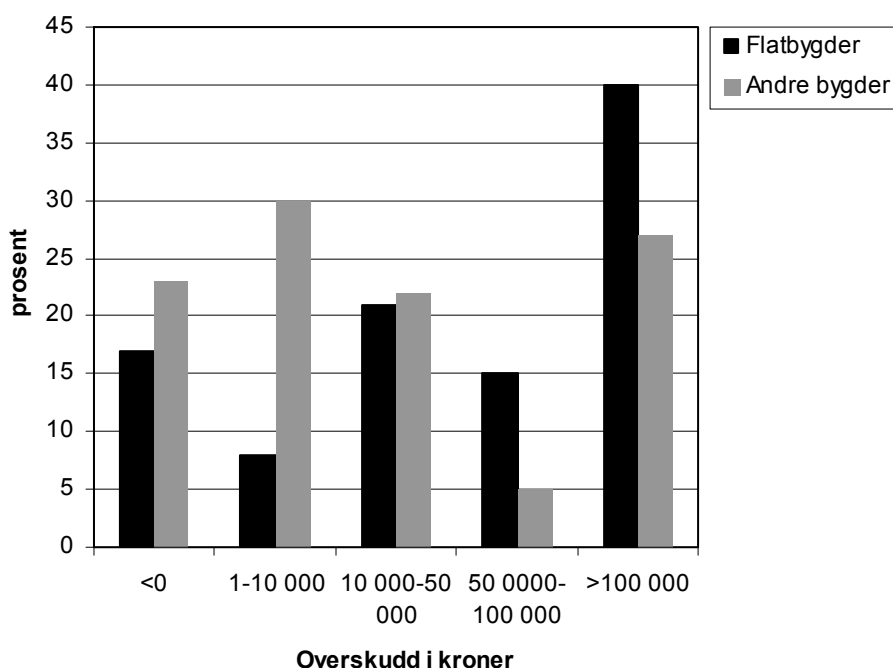
Tabell 2.3 Brukstall og overskudd TN > kr 100 000 Østlandet 2008

	Antall bruk med TN	Prosent bruk med TN	Gjennomsnittlig overskudd, kr
Flatbygder	34	21	242 100
Andre bygder	20	14	483 500

De 34 bruka på flatbygdene fordeler seg over et vidt spekter av virksomheter. 8 bruk har snøbrøyting, 6 bruk driver med utleie av bolighus, 6 satser på maskinkjøring mens resten fordeler seg på en bred flora av virksomheter. I *Andre bygder* finner vi samme spredning i næringsvalget i det 5 driver med samme virksomhet (snøbrøyting), mens resten fordeler seg på 11 andre typer av virksomhet som diverse tjenesteyting innenfor landbruk, foredling av slakt, vedproduksjon, gardsturisme, grønn omsorg med mer. De beste overskuddene kommer fra salg av sand og grus og boligutleie på flatbygdene, mens andre bygder tjener mest på snøbrøyting og gardsbutikk.

2.3.2 Omfanget av annen næring på Østlandet

Det er langt færre bruk som driver med annen næring enn med tilleggsnæring på Østlandet – se definisjon i avsnitt 2.3. På flatbygdene driver 48 bruk (26 % av alle bruk) med annen næring, mens det i andre bygder er 64 bruk (43 %). Figur 2.2 viser hvordan brukene med annen næring fordeler seg på de ulike gruppene av overskudd.

Figur 2.2 Prosent av bruka med overskudd i andre næringer i ulike grupper 2008

Overskuddet fra andre næringer varierer mye på flatbygdene: fra negativ resultat til kr 922 000. Åtte av bruka gikk med underskudd, mens 40 bruk har overskudd. De andre bygdene har 53 bruk med overskudd og 11 med underskudd. I dette området var det største overskuddet på kr 361 000. De to høyeste gruppene av overskudd lå på gjennomsnittlig kr 74 700 og kr 333 700 på flatbygdene mot kr 64 200 og kr 245 700 i andre bygder. På flatbygdene har flertallet av bruka satset på anleggs- og byggevirk-somhet samt diverse tjenesteyting (21 stk.), mens resten driver handel og konsulent-virksomhet. I andre bygder er det 20 bruk som har overskudd over kr 50 000. Her er diverse tjenesteyting mest utbredt, mens anleggs- og byggevirk-somhet, håndverk og handel kommer på andre plass. Overskuddet er størst i konsulentbransjen.

Arbeidsforbruk i tilleggsnæringer og andre næringer

Brukerfamiliens arbeidsinnsats i timer i tilleggs- og andre næringer er registrert i drifts-regnskapet. Noen tall for dette er satt opp i tabell 2.4.

Tabell 2.4 Familiens arbeidstimer i ulike næringer og grupper av overskudd 2008

	Overskudd fra næringer i grupper a kroner			
	1-10 000	10 000-50 000	50 000-100 000	> 100 000
Flatbygdene timer i TN	13	69	136	615
Andre bygder timer i TN	18	102	180	496
Flatbygdene timer i AN	25	267	247	1 185
Andre bygder timer i AN	36	107	283	1 022

Tallene antyder at en kan starte i det små arbeidsmessig og likevel komme ut med over-skudd. Skal det bli betydelige overskudd, må en imidlertid sette inn en tilsvarende ar-beidsinnsats. Likevel kan det se ut for at mange henter klart bedre timelønn fra de andre næringene enn fra det vanlige landbruket. Eksempelvis har bruka i andre bygder med overskudd fra kr 50 000 til kr 100 000, satt inn 250 timer i gjennomsnitt i annen næring og fått et overskudd på kr 63 600. Det gir en timelønn på kr 254 (før fradrag av godtgjø-ring til kapitalen). Bruk på flatbygdene i høyeste overskuddsgruppe fra tilleggsnæring satt igjen med kr 242 100 i overskudd, og hadde lagt ned 615 timer i arbeid. Det gir en timelønn på kr 394 .

3 Hovedtrender i utviklingen de siste fem årene

3.1 Kort om jordbruket og driftsgranskingene på Østlandet

Østlandet var representert med til sammen 334 bruk i driftsgranskingene for regnskapsåret 2008, mot 350 bruk i 2007. Tabell 3.1 gir en oversikt over hvor mange bruk som var med fra hvert fylke i 2004 og 2008.

Tabell 3.1 Fylkesvis fordeling av bruk i driftsgranskingene i 2004 og 2008

	2004	2008
Østfold	54	53
Akershus	37	33
Hedmark	84	75
Oppland	76	61
Buskerud	55	54
Vestfold	34	34
Telemark	28	24

De driftsformene som dominerer jordbruket på Østlandet, er melk og slakt, korn, korn og svin, korn og melk, og sau. Disse driftsformene utgjør til sammen 258 av 334 bruk i 2008. Dessuten drev 20 bruk med fjørfe i en eller annen form.

Tabell 3.2 gir en oversikt over hvilke driftsformer som er representert i driftsgranskingene, og hvor mange bruk som representerer hver driftsform. «Andre» driftsformer er en gruppe som for det meste består av ulike kombinerte driftsformer, og kornproduksjon kombinert med ulike husdyr- og planteproduksjoner dominerer.

Tabell 3.2 Antall bruk fordelt på driftsformer i 2004 og 2008

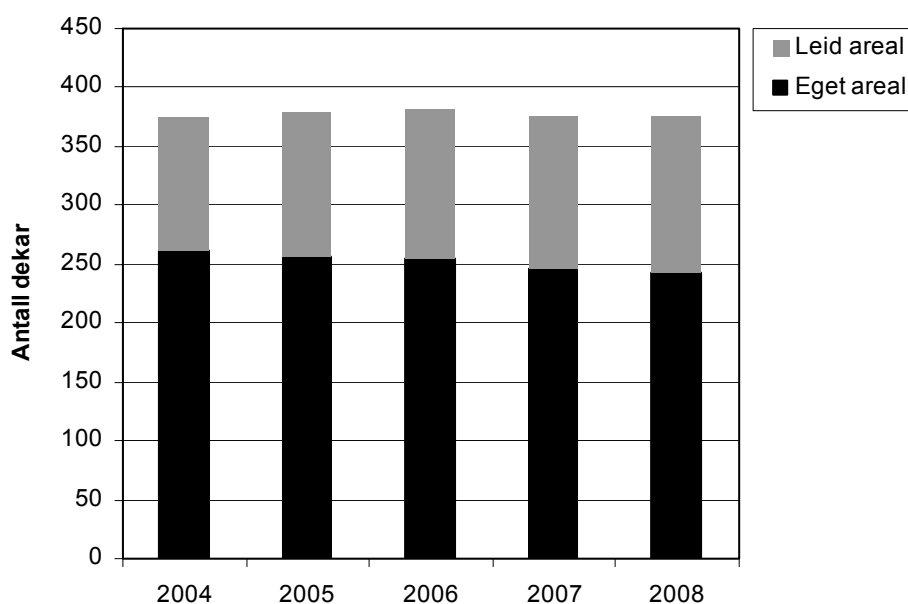
Driftsform	2004	2008
Melk	107	91
Korn	76	75
Korn og melk	18	15
Korn og svin	26	27
Korn og slaktekylling	8	10
Sauhold	30	31
Melk og sau	10	8
Storfeslakt	7	19
Andre	86	58
Alle	368	334

Bruketets størrelse har relativt mye å si for økonomien på grunn av forskjeller i produsert mengde, og på grunn av stordriftsfordeler. Det er derfor interessant å kjenne fordelingen av deltakerbrukene på størrelsesgrupper. For eksempel vil større bruk i gjennomsnitt ha større produksjonsinntekter, og oftest lavere kostnader per enhet. Derfor oppnår de som regel større driftsoverskudd. Samtidig vil et større bruk vanligvis kreve både større arbeidsinnsats og investeringer, men likevel ofte gi høyere arbeidsfortjeneste per årsverk. Tabell 3.3 viser fordelingen av størrelsesgrupper blant deltakerne i driftsgranskingene på Østlandet i 2004 og i 2008. Vi ser at utviklingen går i retning av flere deltakerbruk med jordbruksareal som er større enn 500 daa og sterkest fall i antall bruk i gruppene fra 100 til 500 dekar. Blant brukene med minst areal finnes det bruk som har spesialisert seg på husdyrproduksjon og helt eller delvis leid bort arealet.

Tabell 3.3 Antall bruk på Østlandet fordelt på størrelsesgrupper først og sist i perioden

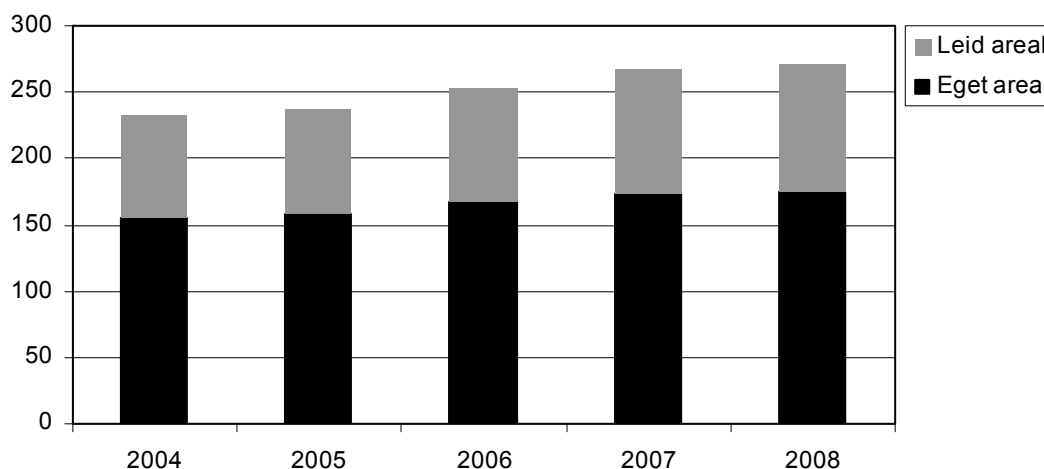
Størrelsesgrupper, daa	2004	2008
35–49,9	4	5
50–99,9	14	18
100–199,9	104	84
200–299,9	90	80
300–499,9	103	90
500–	53	57

Antall bruk fra Østlandets flatbygder i undersøkelsen siste år var 184, mens antallet fra andre bygder var 150. Figur 3.1 viser utviklingen i gjennomsnittlig jordbruksareal for brukene i Østlandets flatbygder, mens figur 3.2 viser tilsvarende for Østlandets andre bygder. På flatbygdene har brukas eget areal gått litt ned på grunn av utskifting av bruk, mens det leide arealet har økt svakt siste fem år.

Figur 3.1 Totalarealet fordelt på eget og leid areal på Østlandets flatbygder

Tendensen til økende bruksstørrelse er tydeligere i Andre bygder. Der har leide arealer økt med 220 dekar mens økningen i eget areal er på 819 dekar siste fem år.

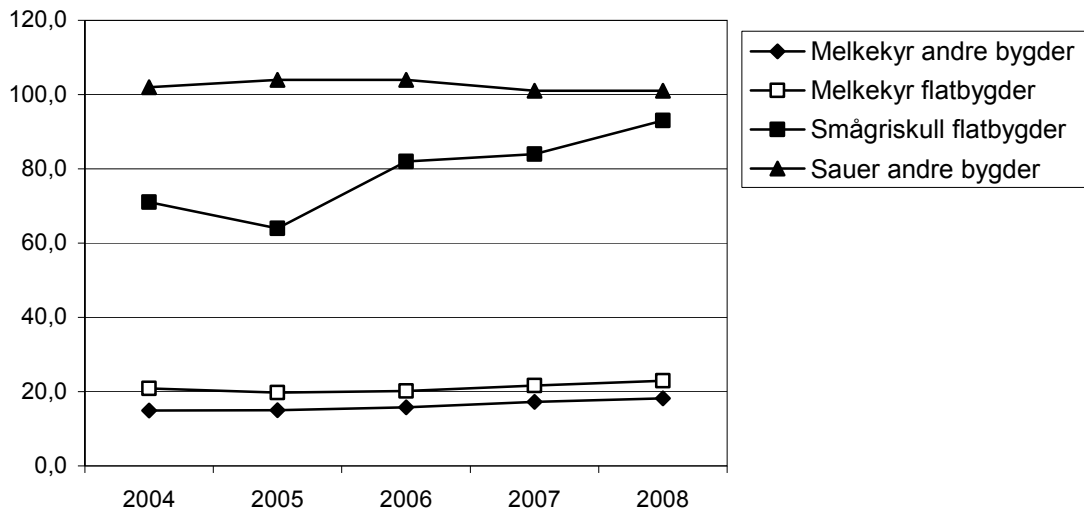

Figur 3.2 Totalarealet per bruk fordelt på eget og leid areal på Østlandets andre bygder

3.2 Størrelsen på dyreholdet i jordbruket de siste 5 åra

Også dyretall per bruk øker, se figur 3.3 som viser dyretallet og antall smågriskull per bruk for noen produksjonstyper. I svineholdet er leie av purker fra purkeringer kommet til som en ny variant, og dette fører til færre egne dyr på disse bruka. Tallet på purker kan ikke lenger brukes som indikator på besetningsstørrelsen. Antall smågriskull er en bedre indikator, og antall smågriskull har økt fra 71 kull per bruk i 2004 til 93 kull (31 %) per bruk i 2008.

I melkeproduksjon øker både kutallet per bruk og melkeavdrått per ku. De fleste kan fortsatt øke ytelsen per ku uten å møte grensa for dyras genetiske muligheter. Melkebruk i andre bygder har en ytelse per ku på 6 759 kg, mens bruk på flatbygdene ligger på 7 160 kg per årsku – en økning på 5 prosent siste året. For bruk med korn og melk ligger ytelsen på 7 826 kg. Derfor vil en økning i produksjonsinntekter ikke nødvendigvis avhenge av økt kutall. For sau er dyretallet ganske stabilt.

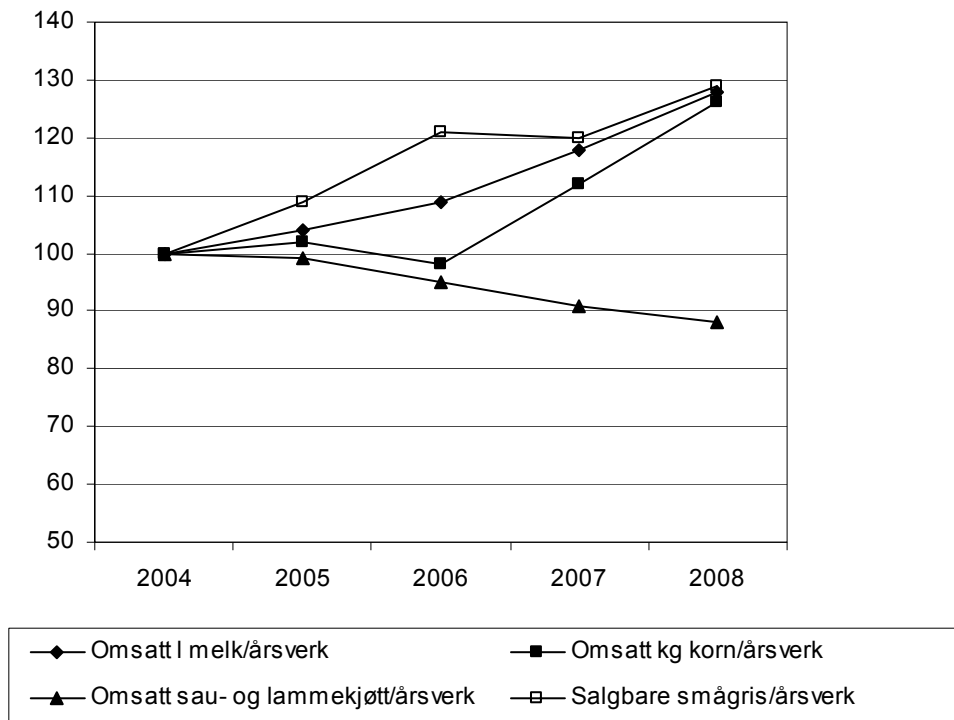

Figur 3.3 Dyretallet og antall kull smågris per bruk på Østlandet

Indikasjoner på endringer i arbeidsproduktiviteten kan vi få ved å se på omsatt mengde melk, antall slagbare smågriser, antall kg korn og kg sau- og lammekjøtt per årsverk. Figur 3.4 viser hvordan endringene i produktivitet ser ut når de beskrives i prosent ut fra 2004 = 100 prosent. Figuren viser at melkeproduksjonen har en jevn utvikling med tydelig økt produktivitet i hele perioden. De andre produksjonene er mer følsomme for ytre faktorer. Korn er tydelig påvirket av vekstforholdene, som direkte påvirker avlingene. Derfor ligger kornkurven lavere i 2006 enn i 2007 og 2008.

For svinebruka er målet å få fram flest mulig salgbare smågris. Om de blir solgt som smågris eller føret opp til slakt, avhenger av driftsopplegget. Figuren viser tydelig økning i antall smågris per årsverk fram til 2006. I 2007 var det en svak nedgang, kanskje på grunn av overproduksjon og lavere priser. I 2008 er det økning til nye høyder – 30 prosent over 2004-nivået. Salgbare smågris per årsverk har størst vekst. Bakgrunnen ligger i stadig nedlegging av grisebruk de siste årene kombinert med en del nybygging slik at svineproduksjonen er blitt samlet på stadig færre bruk.

Økningen i melkemengde per årsverk kan nok også tilskrives litt av samme utvikling. Også avdråttøkningen per ku bidrar en del. For sauekjøttet er utviklingen negativ, Statistikken inneholder antageligvis for få av de store, profesjonelle sauebrukene idet bare 4 av 27 bruk har mer enn 150 vinterfôra sauer. Beiteforholdene, hvor både grasmengden og rovdyrplagen teller, kan ha bidratt til lavere kjøttavdrått per årsverk på sauebruka de siste årene.

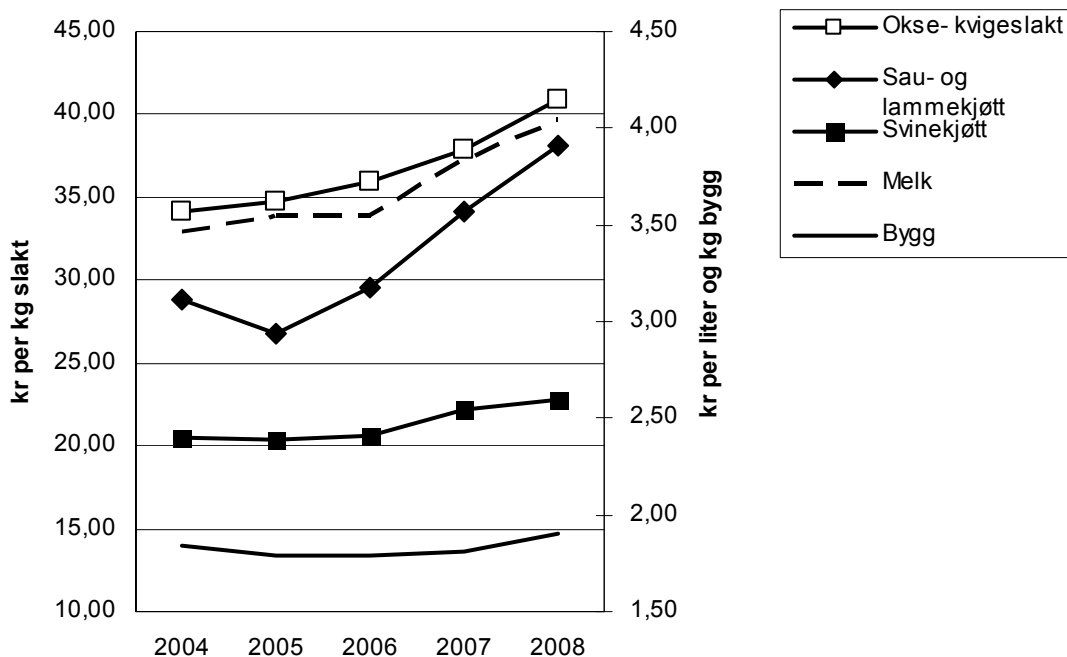

Figur 3.4 Endringer i produktiviteten på Østlandet. 2004 = 100 prosent

3.3 Produktpriser

Prisene på produktene fra jordbruket har variert en god del de siste 5 årene. Siden kombinasjonen produsert mengde og pris er en viktig del av grunnlaget for inntektene, skal vi se litt nærmere på de prisene som er oppnådd i femårsperioden. Både kjøttprisene og melkeprisen har hatt klar stigning i 2007 og 2008 (se tabell 3.5), mens bygg- og havreprisen har økt med 9 øre siste året. På de store kornbruka betyr hveteprisen mer enn byggprisen på grunn av overgang fra bygg/havre til hvete som både har større avling og høyere pris om kvaliteten blir god. Siden 2004 har pris på hvete gått ned med 28 øre til 2008. For dyrkerne kan høsteværet bety mye for prisen idet dårlig berga hvete blir priset ned til förhvete med betydelig lavere pris.

Prisen på kvige- og oksekjøtt har økt med kr 6,03 per kg eller 19 prosent i perioden. Sau- og lammekjøttprisen falt i 2005 men har så steget de siste 4 årene. Det er særlig på lammekjøttet denne stigningen har vært tydelig: opp 31 prosent på tre år. Svinekjøttet var stabilt de første 3 åra, mens 2007 ga en oppgang på kr 1,41 per kg og 2008 en økning på kr 0,57. Melkeprisen hadde om lag samme nivå i 3 år, men steg med 29 øre i 2007, og med 20 øre i 2008.

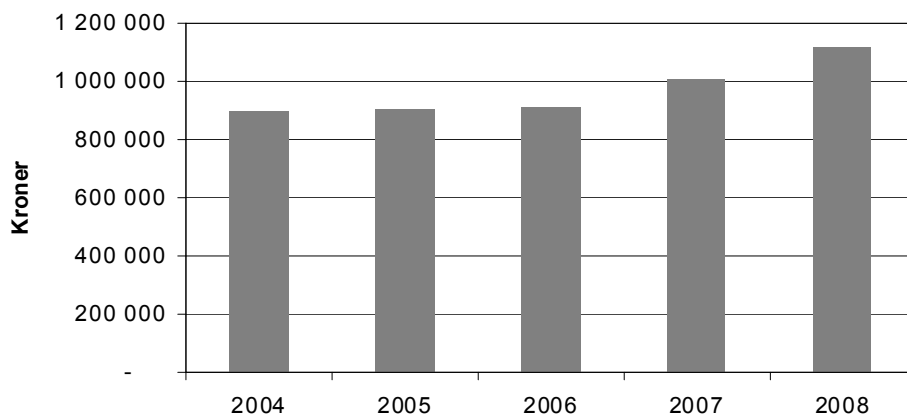

Figur 3.5 Priser for produkter på Østlandet. Løpende priser

3.4 Produksjonsinntekter

Produksjonsinntekter er inntekt fra produksjon av husdyr- og planteprodukter og tilskudd. Produksjonsinntektene uttrykt i 2008-kroner, viser stabilitet de tre første årene, se tabell 3.6. Deretter er det tydelig vekst i 2007 og 2008. Inntektene var kr 109 000 eller 11 prosent høyere i 2008 enn i 2007 målt i løpende priser. Økningen i konsumprisindeksen var 4,5 poeng. Økningen i 2007/08 skyldes bedre priser på mange produkter som melk og slakt samt økte tilskudd for sau.

Omfanget av produksjonene har økt for de fleste bruk, det gjelder både jordbruksarealet og antallet husdyr per bruk med husdyrdrift, unntatt sauebruka der dyretallet er stabilt. Overgang fra bygg/havre til hvete med langt bedre pris kombinert med gode avlinger i 2007 og 2008, har bidratt til økte inntekter også på kornbruka. Andelen hvete lå på 30 prosent av kornarealet i 2004, men har steget til 41 prosent på 5 år.

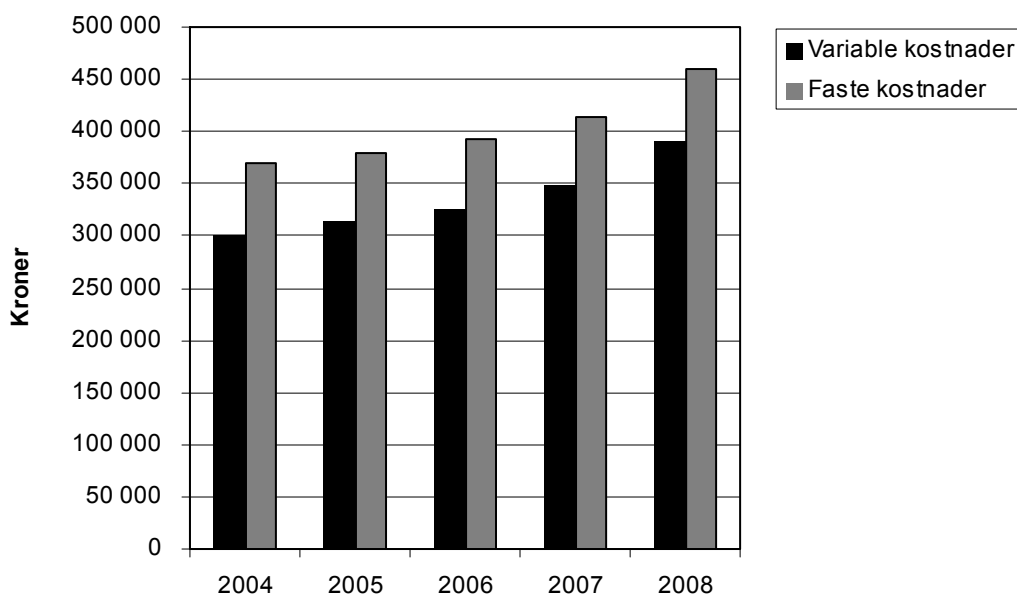
Figur 3.6 Gjennomsnittlig produksjonsinntekt per bruk 2004–2008 i 2008-kroner

3.5 Variable og faste kostnader

De variable kostnadene stiger litt som følge av økt produksjon på bruka, men størst betydning har nok prisstigningen på innsatsfaktorer. Totalt for femårsperioden har de variable kostnadene målt i løpende priser steget med kr 90 200 eller 30 prosent. Størst økning er det på varegruppene gjødsel og kalk (42 %), kjøp av dyr (37 %), kraftfôr (30 %), andre forbruksartikler (27 %).

De faste kostnadene har økt jevnt over femårsperioden, fra kr 369 000 i 2004 til kr 459 000 i 2008. Det er en økning på kr 90 000 eller 24 prosent. Størst bidrag til økningen kommer fra drivstoff (75 % økning), maskinleie (53 %), og andre faste kostnader som har økt med 26 prosent. Økningen i drivstoffkostnader følger økningen i produksjonsvolum, men må også sees i sammenheng med økt aktivitet i andre næringer; overskuddet fra tilleggsnæringer er økt med 81 prosent i perioden, mens andre næringer har en økning på 48 prosent. Jordbrukets kompensasjon for denne kostnaden ligger i inntektsposten «Leieinntekter, traktor og redskap». Avskrivninger på driftsbygg har økt med 29 prosent i perioden som følge av betydelige investeringer de siste årene. Derimot har avskrivninger på maskinparken bare svak økning pga mer leasing av traktorer og maskiner og økt omfang av maskinleie.

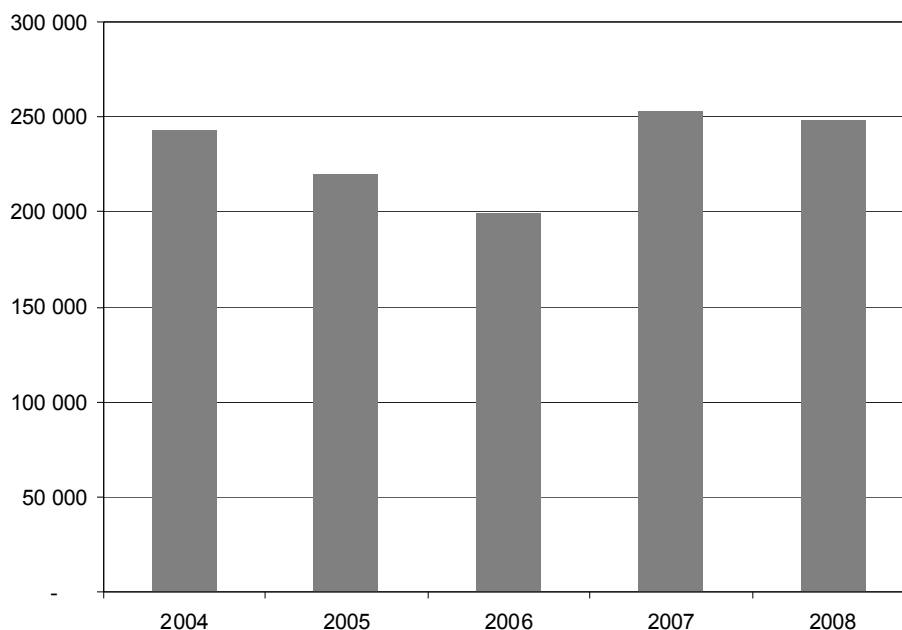
Økt maskinleie mellom bruk *kan* ha bidratt til at vedlikehold maskiner bare har økt med 6 prosent. Figur 3.7 viser hvordan disse endringene ser ut i sum når de uttrykkes i 2008-kroner. Da er økningen i variable kostnader over perioden ikke så stor, mens de faste kostnadene har steget en del mer.

Figur 3.7 Variable og faste kostnader 2004–2008 i 2008-kroner. Se forrige utgave

3.6 Økonomisk resultat

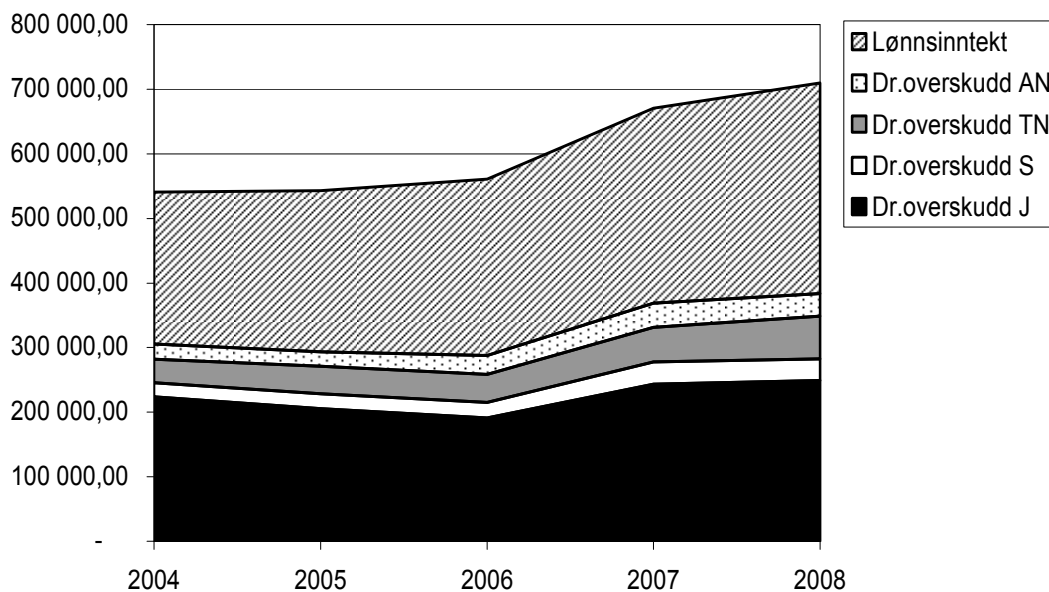
Om vi setter sammen tallene for produksjonsinntekt, variable og faste kostnader, får vi et inntrykk av hvordan driftsoverskuddet har endret seg i den siste femårsperioden. Figur 3.8 viser at driftsoverskuddet fra jordbruket har gått klart nedover i perioden 2004 til 2006, mens 2007 viser en klar økning. Også 2008 viser økning i løpende kroner, men sterk prisvekst dette året nuller ut veksten i 2008-kroner. Nivået er i 2007 og 2008 litt over 2004-nivået.

Figur 3.8 Driftsoverskudd jordbruk på Østlandet 2004–2008 i 2008-kroner

De samlede økonomiske resultatene på bruka blir presentert i figur 3.9, der det nederste feltet viser driftsoverskudd fra jordbruket, neste felt viser driftsoverskudd fra skogen, de to neste er overskudd fra tilleggsnæring (TN) og annen næring (AN), mens det øverste feltet viser lønnsinntekter. Lønnsinntekter har i femårsperioden fått større og større betydning for brukerfamiliens nettoinntekt. Skogbrukets bidrag til nettoinntekten er lite, og har vært stabilt fra 2004 til 2006, for så å ligge kr 10 000 over i 2007 og 2008. Årsaken til dette er nok at skogen i dag drives hovedsakelig av entreprenører med dyrt og moderne utstyr. Samtidig har tømmerprisene hatt små endringer de siste årene unntatt en klar økning i deler av 2007. Disse forholdene bidrar til at skogeieren ikke får så mye overskudd ut av sitt eierskap om ikke han eller hun sjøl bidrar aktivt i skogen.

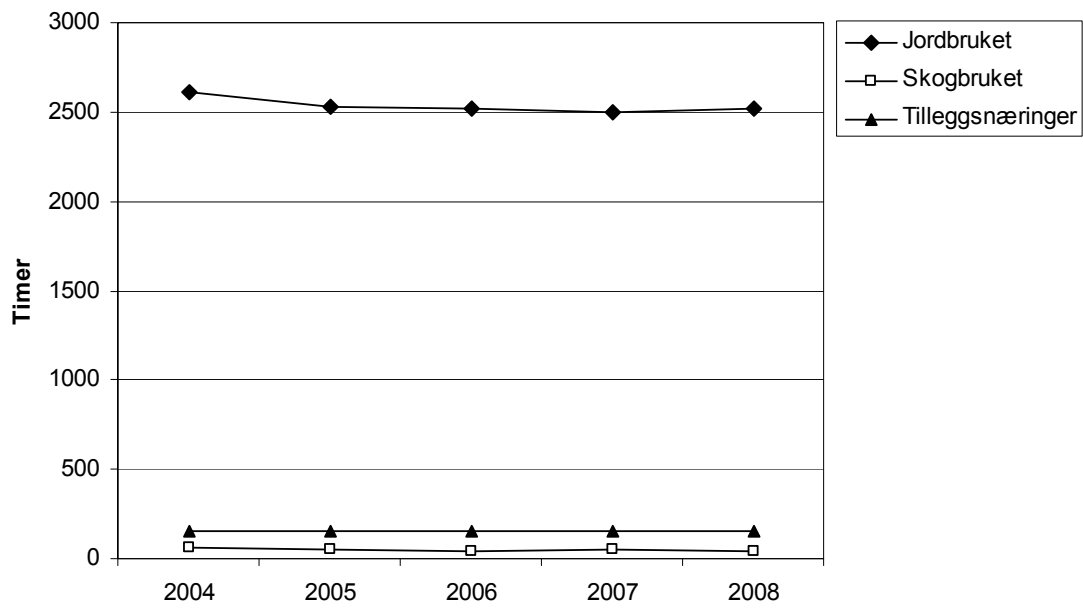
Overskuddet i tilleggsnæring øker mye de 2 siste årene, mens annen næring ikke stiger så mye. Forklaringen kan være at tida hos de fleste brukerne bli brukt mer til lønnsarbeid enn til å satse på nye næringer. Det ligger også i tallene at det er relativt få bruk som får store overskudd ut av disse næringene. De fleste har hittil bare mindre inntekter herfra eller underskudd i en oppstartfase. Vi har tatt med noen flere detaljer om disse næringene i kapittel 2.

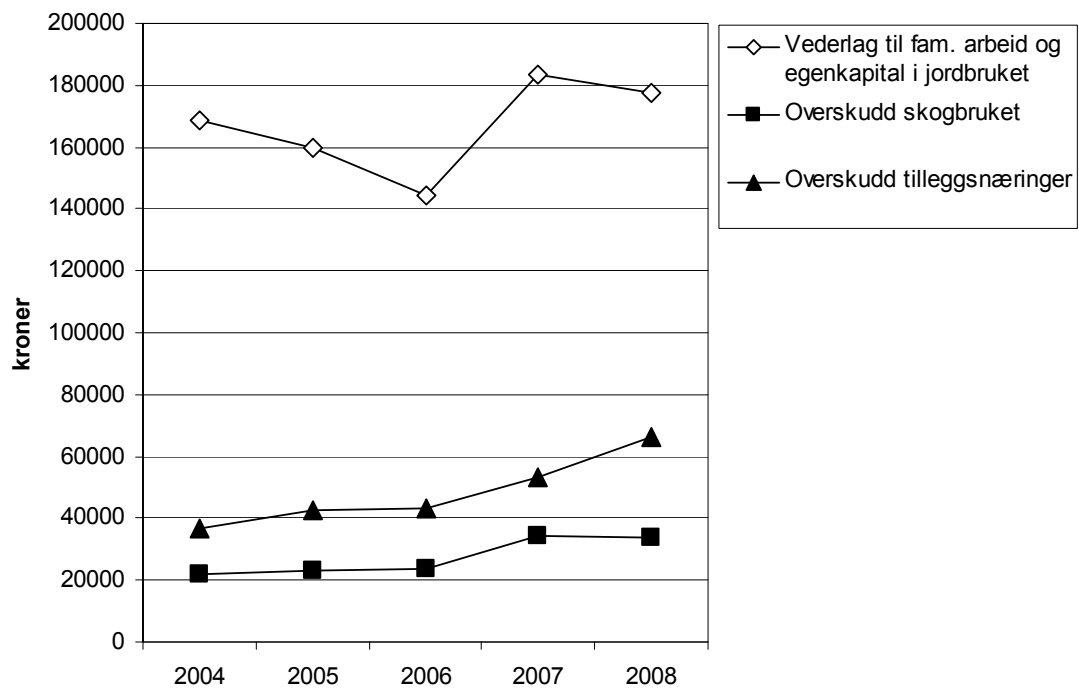
Figur 3.9 Ulike bidrag til nettoinntekt Østlandet i femårsperioden i 2008-kroner

Lønnsinntektene på bruka har steget betydelig i perioden, også i 2007 og 2008 med betydelig bedre overskudd i Jordbruket. Et vesentlig bidrag til nettoinntekten fra tilleggsnæring eller annen næring er forbeholdt noen få bruk (se avsnitt 2.3 i kapittel 2). Både renteinntekter og rentekostnader påvirker nettoinntektene. Renteinntektene var kr 26 800 i 2008, mot kr 6 000 i 2004. Renteutgiftene var kr 91 000 i 2008 mot kr 41 800 i 2004.

Arbeidsinnsatsen i jordbruket var svakt dalende fram til 2007, men steg litt i 2008; se figur 3.10. Samtidig er det bare ubetydelig endring i timeforbruket til Tilleggsnæringer. Innsatsen i skogbruket var på 61 timer i 2004, men tallet har sunket jevnt i perioden til 43 timer i 2008. Vederlaget til arbeid og egenkapital per årsverk regnes som et viktig uttrykk for hva brukerne får igjen for innsatsen av arbeid og egenkapital i jordbruket. Fra 2004 til 2006 falt vederlaget på Østlandsbruka med kr 19 000, men så har det fått et hopp i 2007 med kr 35 000. For 2008 er det en ørliten nedgang som er forårsaket av bl.a. økte rentekostnader.

Figur 3.10 Timer i jordbruk og tilleggsnærings

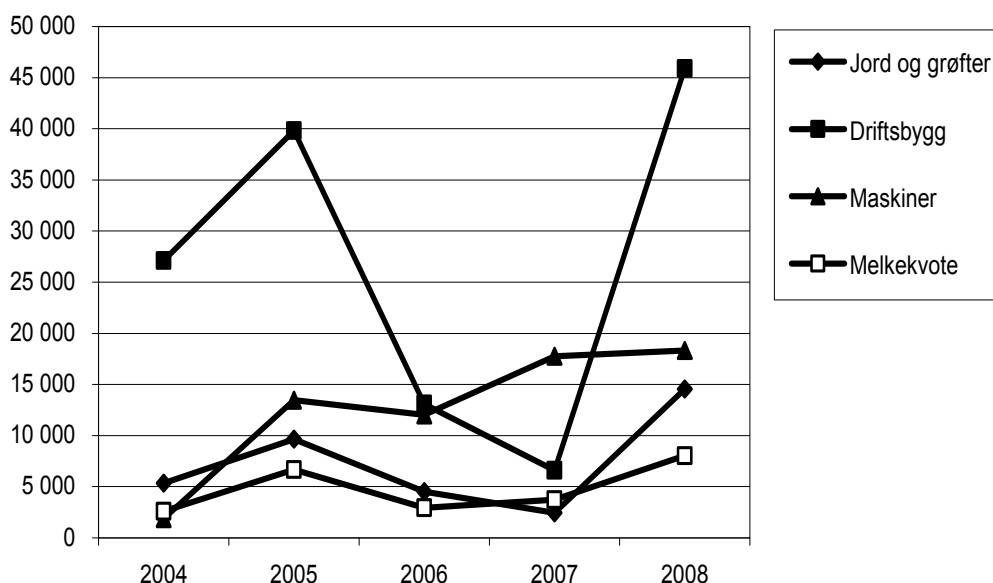

Figur 3.11 Vederlag for fam.arbeid og egenkapital i jordbrukt, overskudd skogbruk og tilleggsnæringer

3.7 Investering og finansiering

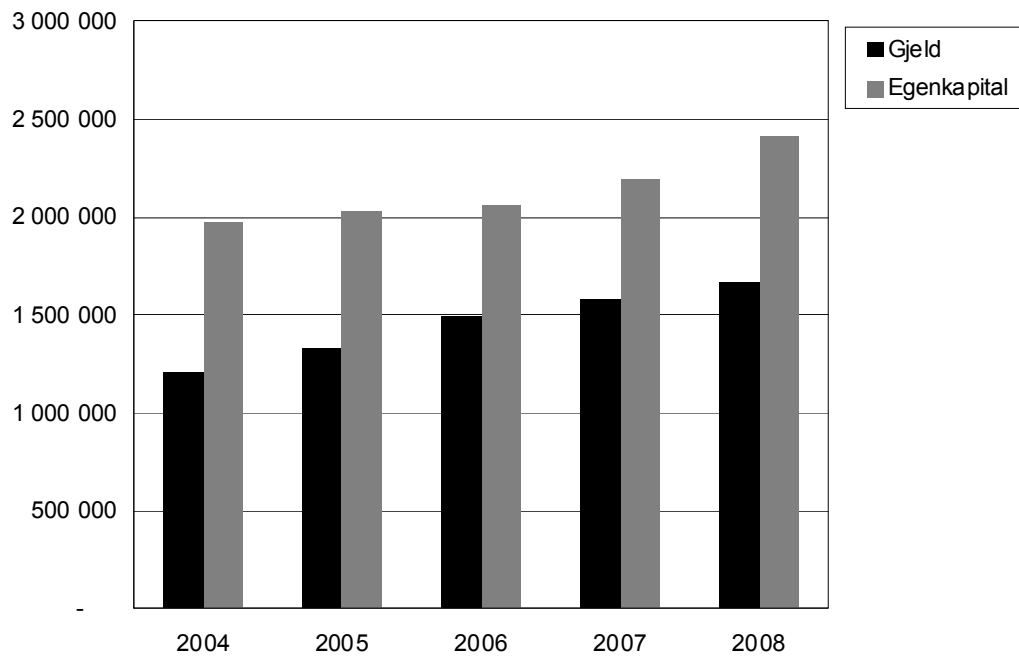
Østlandets jordbrukere kan antagelig velge mellom flere inntektskilder enn brukere i andre deler av landet. Det er ikke utenkelig at denne muligheten påvirker valgene den enkelte bruker foretar med hensyn på framtida. Noen velger å satse videre på jordbruket, mens andre avventer situasjonen. Dette kan vi få et inntrykk av i tallene for nettoinvesteringer, som er sum investert i året med fradrag for avskrivninger, nedskrivninger og frasalg. De er vist i figur 3.12.

Driftsbygg har hatt den største satsingen, med unntak av årene 2006 og 2007. Maskininvesteringene har ligget lavere, men viste økning i 2007 og 2008. Figuren viser at kjøp av melkekvoter og investering i jord og grøfter utgjør forholdsvis beskjedne beløp i gjennomsnitt for alle bruk med unntak for 2008.

Figur 3.12 Nettoinvesteringer i snitt på alle bruk Østlandet i 2008-kroner

Synet på investeringer vil også være påvirket av forholdene omkring gjeld og egenkapital. Vi skal derfor se på hvordan disse faktorene i økonomien har endret seg siden 2004. Figur 3.13 viser at både sum gjeld og egenkapitalen har økt i denne perioden; gjelda har steget med 38 prosent mens egenkapitalen har vokst 22 prosent. Målt som andel av totalkapitalen har egenkapitalen i perioden falt fra 62 prosent til 58 prosent i 2007, men så økt til 59 prosent i 2008. Dette henger nok sammen med bedre overskudd og økte investeringer med større andel egenfinansiering det året.

Figur 3.13 Gjeld og egenkapital på Østlandet 2004–2008 i 2008 kroner

4 Utviklingen for noen viktige driftsformer

I dette kapitlet presenterer vi nøkkeltall for den økonomiske utviklingen de siste fem åra for de viktigste driftsformene på Østlandet. Dernest ser vi på forholdene i det enkelte fylke. Først noen ord om den enkelte driftsformen:

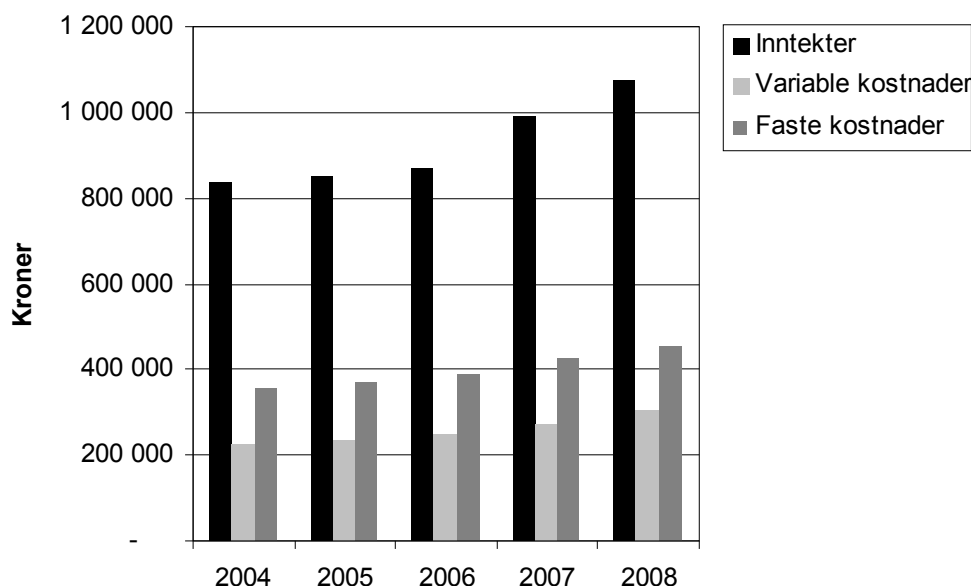
- Driftsformen «melk» omfatter både rein melkeproduksjon og kombinert produksjon av melk og storfeslakt. Hovedtallene er fra andre bygder, men utviklingen på flatbygdene er også nevnt.
- Driftsformen «korn» er ren korndyrking uten noe vesentlig husdyrhold. Tallene er bare fra flatbygdene.
- Driftsformen «korn og melk» tilsvarer den kombinerte driftsformen kornproduksjon, melkeproduksjon og storfeslakt. Tallmaterialet er hentet kun fra flatbygder.
- Tallmaterialet for «korn og svin» er hentet kun fra flatbygder.
- Tallmaterialet for «sauhold» er hentet kun fra andre bygder.
- Tallmaterialet for «kjøttfe» er hentet fra hele Østlandet.

En viktig generell kommentar som gjelder for alle driftsformer, er at gjennomsnittlig jordbruksareal (daa) og antall husdyr per bruk har økt i perioden med unntak av sauebruka. Isolert sett vil denne utviklingen gi en økning i både produksjonsinntekter og kostnader, men det økonomiske resultat avhenger også av prisnivået på produktene og innsatsfaktorene, og av tilskudd.

4.1 Melk

Hovedomtalen av melkeproduksjon er basert på tall henta fra området Andre bygder på Østlandet hvor 58 bruk er med i 2008. Flatbygdenes melkebruk blir færre og færre, men de 33 bruka som var med i 2008, er kort omtalt sist i dette avsnittet. I løpende kroner (se tabellene bakerst i heftet) har produksjonsinntektene steget svakt de første tre årene i perioden, men skjøt ekstra fart de to siste årene. Forklaringen på inntektsendringen finnes først og fremst i bedre priser på melk og kjøtt, men også et økt volum på melk. Melkesalget per bruk og år har økt i femårsperioden fra 84 530 til 110 037 liter – en økning på 30 prosent. Bak dette ligger en økning i kutallet på 21 prosent, mens melkemengden per ku har økt med 4 prosent. Gjennomsnittlig melkepris lå på kr 3,44 i 2004, mot kr 3,97 i 2008. I 2004 var prisen på kukjøtt kr 28,18 per kg mens annet storfekjøtt lå på kr 36,65. Fem år seinere er prisen kommet opp i kr 32,75 per kg for kukjøtt, mens annet storfekjøtt har steget med nesten kr 6,00 per kg i perioden. Kjøttmengden per bruk har økt med 621 kg i perioden – eller 16 prosent.

Figur 4.1 viser en tydelig vekst i produksjonsinntektene for bruk med melkeproduksjon og storfeslakt fra 2004 til 2008. Både faste og variable kostnader har også økt i denne perioden, men ikke i samme takt som inntektene.

Figur 4.1 Inntekter og kostnader for melkebruk andre bygder Østlandet i 2008-kroner

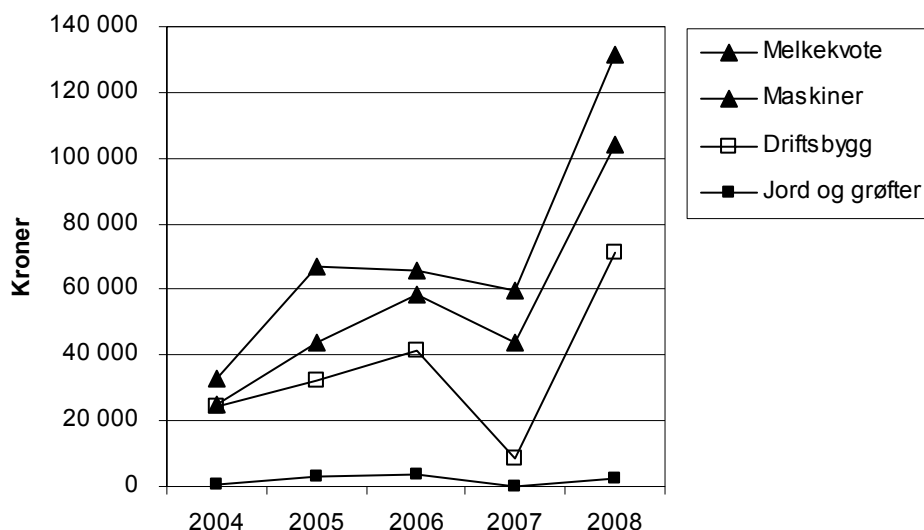
Tilskuddene har i femårsperioden økt med kr 72 000 per bruk målt i løpende kroner. Årsaken er økte arealer og flere kyr, samt økning i tilskuddene som fordeles via fylkene. Dessuten er tilskudd til beiting økt gjennom økte satser per dyr og dessuten utvidet med et nytt tilskudd. Avløsertilskuddet har også økt i perioden med snau kr 13 000 fordi maksimumsbeløpet for refusjon har steget. Samlet økning for alle tilskudd i perioden er på 23 prosent. Det gjør at tilskuddene i alt utgjør en tredel av totale inntekter på disse mjølkebruka.

Sum variable kostnader øker i takt med økt omfang av produksjonen, og med stigende priser på driftsmidlene. Fra 2004 til 2008 har sum variable kostnader målt i løpende priser økt med kr 97 000, eller 47 prosent, på melkebruk i Andre bygder. Størst økning kommer fra posten gjødsel og kalk, som har økt med kr 15 700 i perioden (84 %). Også posten forbruksartikler har økt friskt, med kr 18 500 eller 45 prosent. Kostnadene til kraftfôr har steget fra kr 115 500 til kr 158 600 – en økning på 37 prosent.

De faste kostnadene per bruk i 2008 var kr 455 000, som er en økning på nesten kr 129 000, eller 40 prosent, på fem år. Samtidig har jordbruksarealet økt med 57 dekar, mens kutallet har økt med 3,2 årskyr. Størst bidrag i kroner til økte faste kostnader kommer fra andre faste kostnader med kr 30 000, leid arbeid med kr 20 000, maskinleie med kr 20 000 og drivstoff med kr 18 000. Vedlikehold driftsbygg og teknisk vedlikehold har også økt, med henholdsvis 39 og 26 prosent, mens de resterende postene har lavere økninger.

Den sterke økningen i inntektene har ført til at driftsoverskuddet for melkebruka i andre bygder har økt med kr 78 800, som er 34 prosent, i femårsperioden. Hele økningen har kommet de to siste årene.

Figur 4.2 viser at investeringene på melkebruk i Andre bygder har vokst kraftig i kjølvannet av større overskudd. Grappa driftsbygg er tredoblet fra 2004, mens maskin-grappa er doblet fra 2006. Investering i melkekvote har gått mer i bølger, men får en topp i 2008.

Figur 4.2 Nettoinvesteringer på melkebruk, Andre bygder på Østlandet. 2008-kroner

Variasjoner mellom bruka

Gjennomsnittstalla for melkebruka skjuler store variasjoner mellom bruk som i utgangspunktet har nokså likt areal og dyretall. Brukerens valg på alle nivåer preger resultatene i stor grad. For å belyse dette litt nærmere, har vi gruppert 57 melkebruk fra Østlandets Andre bygder i 2008 etter størrelsen på overskuddet per årsku før avskrivninger. Bruk med kvote under 50 000 liter er tatt ut. Det er også bruk der brukeren i året har mottatt mer enn kr 50 000 i sjukepenges. De 18 bruka med høyest overskudd utgjør Høy-gruppa, mens de 18 bruka som har lavest overskudd før avskrivninger, er Lav-gruppa, se tabell 4.1.

Størst forskjell mellom gruppene viser inntekten fra livdyr og slakt: Høy-gruppa har kr 5 256 mer i inntekt per ku. Samlet er inntekten per ku ca. kr 11 300 større i Høy-gruppa. Dette er 25 prosent mer enn hva Lav-gruppa har oppnådd. Vi har tatt med driftstillegget i denne inntekten per ku, og her har Lavgruppa kr 172 mer per ku i tilskudd pga ørlite lavere kutall.

Variable kostnader omfatter de direkte forbrukspostene som varierer i takt med dyretallet. Større kostnader til kraftfôr, livdyr og grovfôr i Høy-gruppa skyldes at melkemengde per ku er 551 liter større, og en slaktemengde som er 57 prosent større. Forskjellen mellom de to gruppene i *sum* variable kostnader er kr 1 363 – og det synes lite tatt i betraktning at Høy-gruppa har større produksjon.

De faste kostnadene har litt større forskjell. Disse kostnadene er det ikke så lett å forandre, da de følger av valg brukeren har gjort tidligere. Over flere år vil det likevel være mulig å påvirke disse kostnadene. Kjøring for andre (i tilleggsmat) øker forbruket av drivstoff og behovet for vedlikehold. Samtidig får brukeren økt utnyttningen av maskinene, og leieinntekten for maskinene er her trukket fra i jordbrukets kostnader. Det er verd å merke seg at det er bruka med svakest overskudd per ku som har klart størst kostnader til leid hjelp, uten at det dermed er sagt hva som er årsak eller virkning.

Forskjellen mellom gruppene for summen av faste kostnader per årsku er kr 3 416. Her er avskrivningene ikke med. Det er særlig kostnadene til leid arbeid og maskiner som viser forskjell. Leid arbeid netto er bruttokostnadene til leid hjelp redusert med tilskudd til avløsning. Tallene viser at Lav-gruppa har leid en god del mer hjelp enn det avløsertilskuddet dekker. Høy-gruppa har et areal som er 55 daa større og 0,5 årskyr

mer enn Lav-gruppa. Vi kan derfor ikke regne med stordriftsfordeler av betydning for Høy-gruppa.

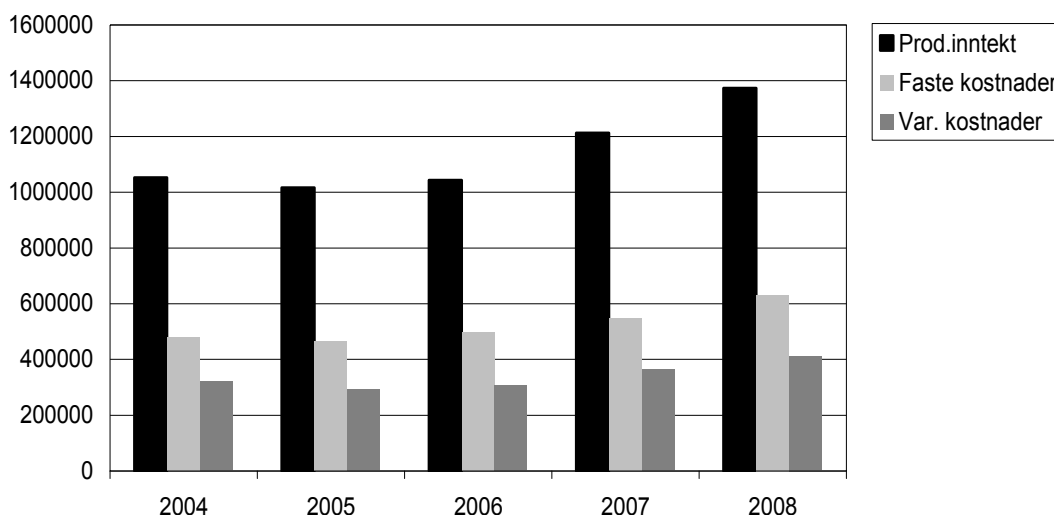
Dekningsbidraget per årsku i Høy-gruppa er kr 9 964 - eller 33 prosent - større enn i Lavgruppa, hovedsakelig på grunn av større inntekter. Når de faste kostnadene i Lav-gruppa er ca. kr 3 416 større per ku, må overskuddet preges av det. Avskrivningene i Høy-gruppa er ca. kr 1 100 større enn Lav-gruppa, noe som kommer av større investert kapital i både maskinpark og driftsbygg. Forskjellen i overskudd per ku før driftstillegg er på drøyt kr 12 200, og det samla overskuddet fra jordbruket blir nesten dobbelt så stort i Høy-gruppa.

Tabell 4.1 Oversikt over svakeste og beste gruppe for melkebruk

	Lav-gruppa	Høy-gruppa
Grunndata		
Årskyr	18,3	18,8
Solgt melk i tonn	105	117
Grovfôrareal, dekar	271	326
Grovfôravling per årsku, FEm	4 685	6 058
Inntekt per årsku		
Melk	24 959	27 251
Livdyr og slakt	9 687	14 943
Annen husdyr- og planteinntekt	597	2 147
Arealtilskudd	6 638	8 121
Husdyrtilskudd	3 791	4 536
Sum inntekt pr ku	45 671	56 997
Variable kostnader per årsku		
Kraftfôr	7 875	9 311
Annet fôr	1 003	816
Kjøpt livdyr	1 034	534
Dyrlege, medisin	1 428	1 547
Forbruksartikler	1 802	1 965
Gjødsel, kalk, frø	2 139	2 519
Syre og plantevern	498	450
Sum variable kostnader	15 779	17 142
Faste kostnader per årsku		
Maskiner, vedlikehold, drivstoff og leie	6 224	4 637
Driftsbygg vedlikehold	2 225	1 893
Jord, grøfter, vannanlegg	307	339
Leid arbeid netto	2 153	857
Leie av jord, bygninger og kvote	595	729
Forsikring og strøm	2 822	2 672
Administrasjon	3 029	2 811
Sum faste kostnader per årsku	17 354	13 938
Resultatmål		
Dekningsbidrag m/tilskudd, per årsku	29 892	39 856
Driftsoverskudd før avskrivning, per årsku	16 473	29 680
Driftsoverskudd før dr. tillegg, per årsku	8 219	20 454
Driftsoverskudd i alt J, m/driftstillegg	230 687	451 507

Melkeproduksjon på flatbygdene

Melkebruka på flatbygdene – det er bare 33 bruk med i 2008-tallene – har produksjonsinntekter som ligger ca. kr 301 700 høyere enn for melkebruka i andre bygder. Årsaken er større bruk med ca. 35 tonn mer levert melk og 1 tonn mer storfekjøtt per bruk. I femårsperioden har melkesalget økt med ca. 22 000 liter per bruk mens kjøttproduksjonen går svakt ned. Produksjonsinntektene viser en økning på ca. kr 320 000. På disse bruka har tilskuddene økt med kr 35 000 på grunn av mer avløsertilskudd og andre tilskudd. De variable kostnadene har økt med ca. kr 93 000 i perioden. Her bidrar posten kraftfôr med kr 53 000 (34 %), forbruksartikler med en økning på snau kr 20 000 (32 %) mens de andre postene bare har mindre økninger. Inntekter og kostnader er vist i figur 4.3.

Figur 4.3 Inntekter og kostnader for melkebruk på flatbygdene, 2008-kroner

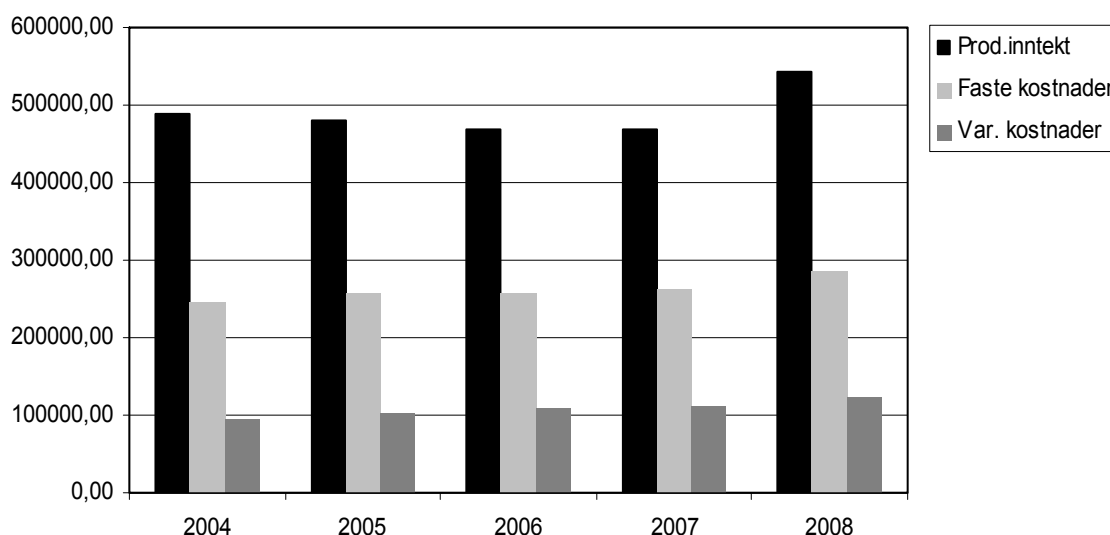
På flatbygdbruka har de faste kostnadene økt med kr 151 000 i perioden, en økning på 32 prosent. De største bidragene til denne økningen kommer fra maskinleie med kr 34 000, leid arbeid med kr 20 000 og drivstoff med en økning på kr 14 000. Driftsoverskuddet for flatbygdbruka har økt betydelig, fra kr 252 700 i 2004 til kr 330 200 i 2008, eller en økning på 31 prosent.

4.2 Kornproduksjon

Produksjonsinntektene for kornproduksjon er naturlig nok særlig påvirket av årlige variasjoner i avlingsnivå og kvalitet hvor værforholdene spiller en viktig rolle. I femårsperioden har avlingene vært lavere enn normalt bare i 2006. I 2008 var avlinger litt over snittet for alle kornslag. Prisene på korn har gått både ned og opp i perioden målt i løpende priser; bygg har økt med 5 øre per kg, havren med 13 øre per kg, mens hvete lå 28 øre per kg under 2004-nivået, hovedsakelig på grunn av store kvalitetstrekk i 2008. Arealet på flatbygdernes kornbruk økte i 2008, og er nå på 391 dekar mot 383 dekar fem år før. Kornet tar 379 dekar mens grovføret har 7 dekar. Det er hvete som dominerer med 41 prosent av kornarealet (opp fra 30 % i perioden), bygg har 28 prosent, mens havren har 22 prosent av kornarealet. Av totalt areal er 114 dekar leid areal, en økning på 33 dekar i femårsperioden. Samlet gir dette en inntektsøkning fra planteprodukter på ca. kr 34 000 i perioden. Avlinger over normalen, økte arealer og en dreining av produksjonen ligger bak.

Tilskuddene har økt på kornbruka, dels som følge av kompensasjon for synkende kornpriser men også på grunn av økt areal. I femårsperioden har sum tilskudd på bruka økt med kr 16 600 eller 14 prosent. Økningen ligger i tilskudd til areal og kulturlandskap.

De variable kostnadene har økt betydelig med kr 26 500, en økning på 27 prosent. Størst økning viser gjødsel og kalk, som har økt med 52 prosent mens arealet bare har økt med to prosent. Kostnadene til plantevern har steget med 12 prosent, mens såvarer viser økning på 9 prosent.

Figur 4.4 Inntekter og kostnader for kornproduksjon på flatbygdene, 2008-kroner

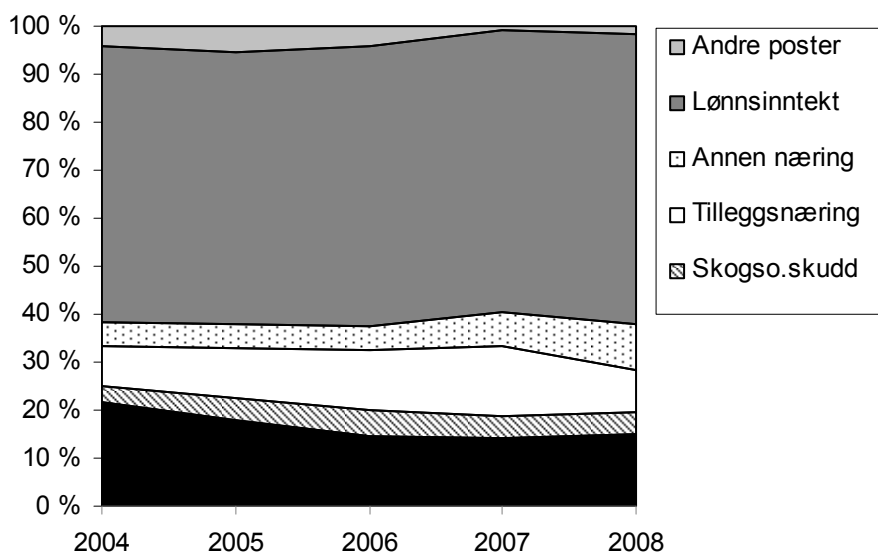
De faste kostnadene i kornproduksjon har steget med 16 prosent i femårsperioden, fra kr 247 100 til kr 286 900. Størst økning i kroner har maskinleie som har økt med kr 17 500 eller over en dobling. Økt omfang av leiekjøring bidrar her. Dessuten øker kostnaden til drivstoff med kr 13 000 i perioden som følge av høyere priser. Det har vært svake investeringer i driftsbygg i perioden, med unntak for siste året. Derfor har avskrivningene på driftsbygg bare økt med 9 prosent eller kr 1 000.

Driftsoverskuddet for kornbruka på flatbygdene viser en nedgang på kr 34 900 i perioden, eller 24 prosent. En kraftig stigning i kostnader ligger bak. Inntekter og kostnader på kornbruka er vist i figur 4.4.

Sammensetning av nettoinntekt

Nettoinntekten på kornbruka har i femårsperioden økt med ca. kr 60 000 eller 9 prosent. Bidragene fra de ulike næringene beskriver hvordan situasjonen har endret seg for kornbruka. Før var jordbruket en større bidragsyter enn nå. Samtidig har lønnsinntektens andel av nettoen gått ned, mens vi kanskje skulle forvente det motsatte. Det viser seg at satsing på tilleggsnæringer (= utnyttelse av jordbrukets eiendeler i virksomhet utenom jordbruket) og på andre næringer helt utenom landbruket, har økt en god del midt i perioden, særlig tilleggsnæringene, men så falt tilbake i 2008, antagelig på grunn av utskifting av bruk. Økningen i overskuddet fra tilleggsnæringer er 14 prosent på fem år, mens andre næringer har doblet sitt overskudd. Likevel er andelen disse næringene utgjør av nettoinntekt bare 18 prosent i 2008. Netto rentekostnader er gått opp fra kr 30 000 i 2004 til kr 42 700 i 2008; en endring som skyldes at både renteinntekter og rentekostnader har økt.

Også arbeidsinnsatsen på kornbruka er i endring. Det totale timetallet i jordbruket har sunket fra 1081 timer i 2004 til 929 i 2008. Av dette har familien selv bidratt med 88 prosent i 2004 mot 92 prosent i 2008. Timetallet i Tilleggsnæringer har sunket til 128 timer i året. Nettoinntektens kilder er vist grafisk i figur 4.5. Andre poster består av pensjoner/sjukepenger, utbytte/gevinst verdipapirer, årlige erstatninger, familiens arbeid på nyanlegg, samt renteposter og kostnader til kår. Sjukepenger og pensjoner er en betydelig post, men den blir nesten «pist opp» av renteutgiftene.

Figur 4.5 Bidrag til nettoinntekten i prosent fra de ulike næringene på kornbruk

Variasjoner mellom kornbruka på flatbygdene

Som i melkeproduksjonen skjuler gjennomsnittstallene for kornbruka store variasjoner mellom bruk. Også her har vi sett på forskjellen mellom yttergrupper. Utgangspunktet er 54 kornbruk som har minst 100 dekar korn på Østlandets flatbygder. Her er det utelatt brukere over 65 år og brukere som har mottatt mer enn kr 50 000 i sjukepenger i 2008. Bruka er sortert etter *overskudd per dekar før avskrivninger*. De 16 bruka med lavest overskudd per dekar er Lav-gruppa, mens de 16 høyeste er Høy-gruppa.

Tabell 4.2 viser at korninntekten per dekar er ganske ulik. Det er nokså lik fordeling av kornslagene i gruppene; hveten dominerer i begge gruppene, mens Høy-gruppa har forholdsvis mer bygg enn Lav-gruppa. Høy-gruppa har større avlinger per dekar for hver kornart: Hveteavlingen er 178 kg større, byggavlingen er 119 kg større, og havren har gitt 100 kg mer per dekar i Høy-gruppa. Totalt er avlingene i snitt er 69 kg større per dekar i Høy-gruppa. Dette er langt større forskjell enn det var i 2007.

Det er større kostnader til både frø og gjødsel i Lav-gruppa, uten en har fått noe igjen for det i form av økte avlinger. Her kan brukas beliggenhet bety noe; vi ser av sonetallene for areal- og kulturlandskapstilskudd at Lav gruppa ligger i en litt mindre gunstig sone enn Høy-gruppa (2,0 mot 1,6), og det kan nok bidra litt her.

Tabellen viser også hvordan de faste kostnadene fordeler seg. Det er bare små endringer fra 2007. Maskinparken er fortsatt den mest tyngende posten; den utgjør 48 prosent av kostnadene i Lav-gruppa, mot 45 prosent i Høy-gruppa. Disse tallene er nettotall for jordbruket da maskinkostnader i andre næringer er trukket ut. Med unntak av driftsbygg har Lav-gruppa de største kostnadene på samtlige poster. En medvirkende årsak til forskjellene i maskinkostnadene er nok at Høy-gruppa har 41 prosent større areal.

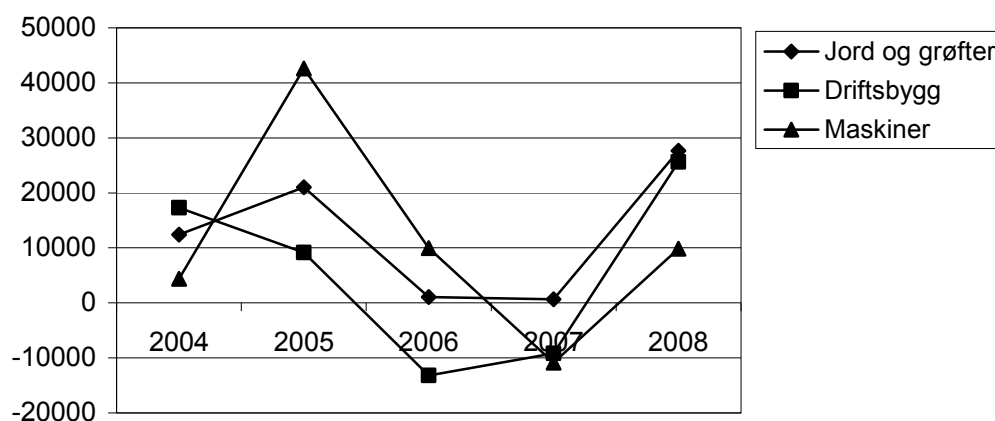
Resultatene for korngruppene viser den forskjellen som følger av både ulik inntekt og ulike kostnader. Dekningsbidraget er 66 prosent høyere i Høy-gruppa, og med lavere faste kostnader blir overskuddet før avskrivninger nesten 12 ganger større i denne gruppa. Avskrivningene er ikke så veldig ulike – bare 15 prosent mindre i Høy-gruppa. Bunnlinja viser som tidligere år, at ganske mange av kornbruka driver med underskudd. Denne gangen er faktisk 14 av 16 bruk i Lav-gruppa på negativ side av 0. Det er litt flere enn i 2007.

Tabell 4.2 Oversikt over svakeste og beste gruppe for kornbruk

	Lav-gruppa	Høy-gruppa
Grunndata		
Kornareal, dekar	344	509
Andel hvete, %	37	41
Annet areal, dekar	26	11
Gjennomsnittlig kornavling per dekar, kg	417	546
Inntekter, kr per dekar		
Korninntekt	689	1 092
Annen inntekt	45	41
Tilskudd	370	348
Sum inntekt	1 103	1 482
Variable kostnader, kr per dekar		
Såkorn og frø	87	72
Gjødsel og kalk	153	148
Div forbruksartikler	131	55
Plantevern	41	62
Sum variable kostnader per dekar	412	338
Faste kostnader, kroner per dekar		
Maskinkostnader i alt (vedlikehold + avskr.)	408	285
Driftsbygninger, i alt	103	130
Andre anlegg (grøfter, vassanlegg)	53	20
Leid arbeid netto	17	4
Leie av jord, driftsbygg og kvote	63	45
Strøm og forsikring	94	72
Administrasjon	108	77
Sum faste kostnader m/avskrivninger	846	633
Resultatmål, kroner per dekar		
Dekningsbidrag m/tilskudd	691	1 144
Driftsoverskudd før avskrivning	58	692
Driftsoverskudd	-155	511
Driftsoverskudd J i alt	-39 139	265 441

Investeringer på flatbygdenes kornbruk

Investeringene på kornbruka på Østlandet har variert mye siste fem år, men kom i 2008 opp i kr 43 400 etter negative tall i 2006 og 2007. Figur 4.6 viser investeringene fordelt på ulike grupper av eiendeler for de 59 kornbruka på flatbygdene. Maskingruppa faller tilbake etter et hopp oppover i 2005. Driftsbyggene fikk et løft i 2008 etter to år med negative tall.

Figur 4.6 Nettoinvesteringer på kornbruk på Østlandets flatbygder i faste kroner

Kornbruk i andre bygder

Antallet kornbruk i Andre bygder på Østlandet er synkende i vårt tallmateriale, det var 23 bruk i 2004 og bare 16 bruk i 2008. Disse bruka har økt sitt areal i perioden med 6 dekar. Havre dominerer over bygg og hvete i 2008. Avlingene ligger ca. 80 FEm lavere per dekar enn på flatbygdene. Prisene på korn er lavere enn året før for hvete og havre, mens bygg fikk en liten økning. Jordbruksoverskuddet på disse bruka har variert i perioden, fra kr 84 600 i gjennomsnitt i 2004 til kr 24 200 i 2006, og så opp til kr 64 400 i 2008.

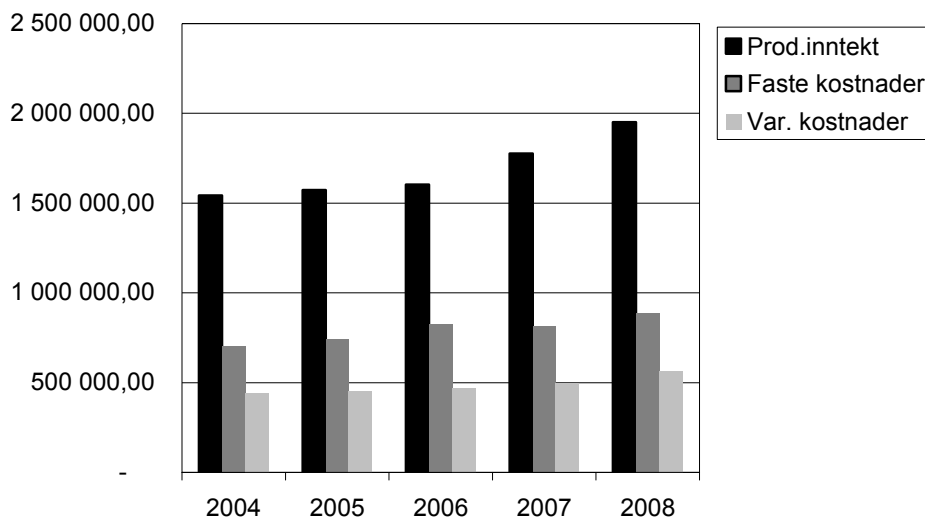
Skogbruket bidrar til inntektene i større grad her enn på flatbygdene. I 2008 er dette bidraget på kr 108 500, eller ca. kr 40 000 større enn i 2004. Tilleggsnæringer har fått langt større betydning enn på flatbygdene. Her er overskuddet kr 328 800 i 2008, men dette skyldes for en stor del ekstraordinære forhold omkring frasalg. Derimot ligger andre næringer bare på kr 9 700. Lønnsinntekten var på kr 297 000 i 2004 og har steget til kr 527 400 i 2008 – en økning på 78 prosent i perioden. Det betyr at lønnsinntekten nå bidrar med 51 prosent av inntjeningen på disse bruka. Gjelda har gått ned med kr 213 800 siste året. Egenkapitalprosenten som gikk fra 73 prosent i 2004 til 65 prosent i 2007, er nå oppe i 78 prosent.

4.3 Kornproduksjon og melk

Det er en betydelig reduksjon av antall bruk med denne driftsformen i vår statistikk, fra 18 bruk i 2004 til 11 bruk i 2008. Kornarealet viser en økning på 31 dekar, og i 2008 er avlingene godt over snittet for perioden. Leie av areal har økt med 31 prosent eller 64 dekar. Produksjonsinntektene viser en økning på kr 410 000 i femårsperioden eller 27 prosent. Årsakene er flere, men først og fremst en økning av melkesalget med 17 prosent, og en vekst i slaktemengden på 5 prosent samt bedre priser.

Inntektene fra planteproduksjonen økte med kr 59 000 i 5-årsperioden, samtidig som kornprisen går både opp og ned. Forklaringen er en tydelig overgang fra bygg til hvete og havre. Husdyrinntektene har økt med 37 prosent siste fem år. Årsaken er både økte mengder og priser. Tilskuddene øker i femårsperioden med 16 prosent på grunn av økt areal og økte tilskudd fra fylkene.

Inntekter og kostnader på bruk med korn og melk er vist grafisk i figur 4.7.

Figur 4.7 Inntekt og kostnader for kornproduksjon og melk i 2008-kroner

De variable kostnadene viser en økning på kr 121 000 i løpende kroner, eller 27 prosent. Dette er ikke uventet ut fra økningen i produksjon og priser. Kostnaden til gjødsel og kalk har alene økt med kr 25 000 (33 %) i perioden mens kraftføret har økt med kr 59 000 eller 30 prosent. Også forbruksartiklene viser økning, her med nesten kr 19 000.

Økningen i faste kostnader er på kr 187 500 i løpende priser eller 27 prosent. Her er det maskinleie som bidrar mest (kr 39 800), andre faste (kr 41 300), mens leid arbeid øker med kr 40 000. Drivstoff øker med kr 23 400, mens vedlikehold maskiner synker med kr 6 000.

Overskuddene fra andre produksjoner enn jordbruk tyder på en økende innsats for å hente inntekt fra flere kilder. Satsingen på tilleggsnæringer slår ut med en økning av overskuddet der med 76 prosent, til kr 86 700, mens overskuddet fra andre næringer er økt fra kr 19 000 til kr 26 100.

Nettoinntekten på disse bruka har i femårs perioden økt med kr 84 000. Lønnsinntektene har falt med kr 21 000 og utgjør nå bare 18 prosent av nettoinntekten. Renteinntektene har økt med kr 12 400, mens rentekostnadene bare har steget med kr 2 400.

4.4 Kombinert kornproduksjon og svinehold

Lønnsomheten i kombinasjonen kornproduksjon og svinehold er følsom for svingninger i årsvekst, kornpriser og markedet for svinekjøtt. Kornavlingene på disse bruka var godt over middels i 2008. Prisene på bygg var 9 øre høyere i 2008 enn i 2004, mens hveteprisen lå 2 øre lavere. Kornarealet er økt med 75 dekar i perioden, og er nå på 406 dekar. Andelen bygg og havre har gått ned, mens hvetearealet har økt med 55 prosent i perioden. Totalt jordbruksareal har bare økt med 11 dekar siden 2004 til 500 dekar; alt dette kommer fra mer leiejord som nå utgjør 39 prosent av arealet.

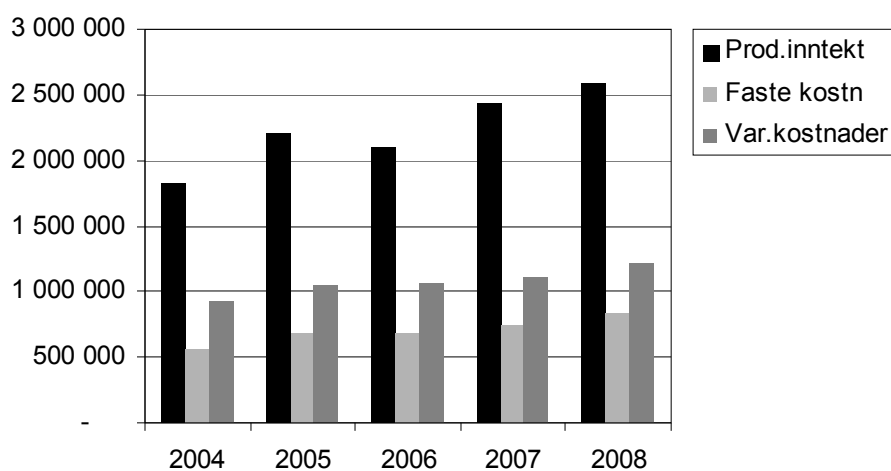
Inntektene fra planteprodukter har økt med 41 prosent siden 2004, men er bare 19 prosent av alle inntekter. Det er svineholdet som dominerer med 69 prosent av totalinntekten. Tilskuddene på disse bruka er små i forhold til andre bruk og utgjør under 10 prosent av inntektene. Likevel har disse tilskuddene økt med kr 67 000 i perioden. Det er arealtilskuddene og regionale tilskudd som bidrar til økningen. Inntektene fra leiekjøring for

andre (dvs. den leia som tilleggsnæringen betaler til jordbruket for maskinene) er mer enn doblet siden 2004 og bidrar nå med kr 31 600.

Prisen på svinekjøtt ligger i 2008 kr 2,17 over 2004-nivået. Antall smågriskull har økt fra 71 til 93 i 2008, og antall salgbare smågriser har økt fra 774 til 1060 per bruk, nesten 37 prosent flere. Tallet på purker har derimot ikke økt, men gått ned til 37. Forklaringen på dette er at flere av bruka i denne gruppa er med i purkeringer hvor purkene leies inn og ikke registreres som egne avlsdyr ved årsskiftet. Dermed synker antall årspurker, mens kostnaden til leie av dyr øker. Økningen i smågristallet har gått til økt salg av smågris, fra 373 til 590 på 5 år. Andelen av smågrisene som selges som livdyr, har økt fra 47 prosent av de salgbare smågrisene til 56 prosent i 2008. Resten er fôret fram til slakt på bruket. Det har bidratt til at salg av svinekjøtt har økt med over 9 tonn til 49,8 tonn per bruk i 2008; en økning på 24 prosent på 5 år.

De variable kostnadene har steget med 43 prosent og utgjør nå kr 1 122 200 per bruk. Økte priser og areal har krevd kr 35 000 mer til gjødsel og kalk, samtidig som kraftfôr-kostnaden øker med 40 prosent på grunn av økt framføring av smågris og økende priser. Bruka har i 2008 en kostnad til innkjøp av livdyr på kr 234 400, noe som er en økning på snaut kr 75 000.

De faste kostnadene viser kraftig stigning, fra kr 512 800 i 2004 til kr 837 000 i 2008, eller en økning på 41 prosent. Dette skyldes at avskrivninger på driftsbygg har økt med 73 prosent, maskinleie er økt med 130 prosent, drivstoff er doblet mens leid arbeid har økt med 36 prosent. Posten leie av dyr var bare kr 14 700 i 2004, men har blitt 8 ganger så stor på fem år – i 2008 kr 123 100. Men andre faste kostnader har også vokst: kostnader til administrasjon har alene økt med 41 prosent på fem år.

Figur 4.8 Inntekt og kostnader for kornproduksjon og svinehold i 2008-priser

I 2008 var driftsoverskuddet per bruk kr 485 800, mens det i 2004 var på kr 318 700. Dette gir en økning i perioden på kr 167 100 eller 52 prosent. Det er særlig inntektene fra økt salg av svinekjøtt og smågris som trekker opp. Smågrisprisen som var lav i 2004–2006, ligger i 2008 kr 220 høyere enn i 2004. Likevel har økningen i produserte mengder og bedre priser ikke overgått økningen i kostnadene, siden overskuddet gikk ned med kr 58 000 i 2008.

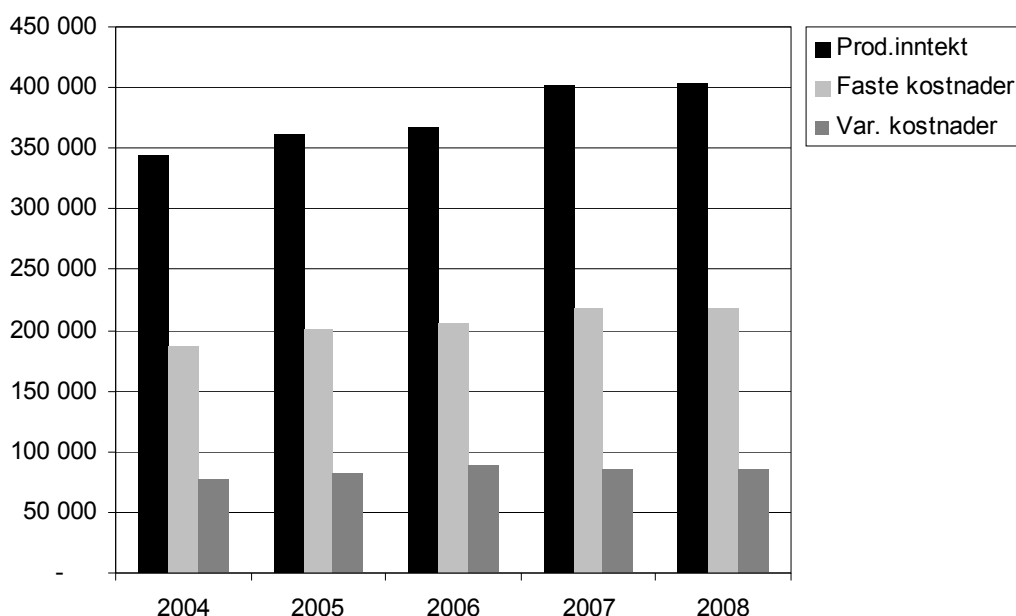
Investeringene på disse bruka lå blant de høyeste på Østlandet i 2004, men lå betydelig lavere i 2005–2007. I 2008 er det posten driftsbygg som har økt til kr 236 400 etter tre svake år. Maskingruppa har negative investeringer nå etter positive beløp i 2004 og 2006.

Bruka med korn og svin har hatt en ganske stabil sammensetning av nettoinntekten. I 2008 er overskuddet fra jordbruket 64 prosent over 2004-nivået og utgjør 63 prosent av nettoinntekten. For andre brukstyper har denne andelen vært synkende i flere år. Skogens bidrag har variert, og lå i 2008 bare noe under 2004 og 2007 (ca. kr 23 000) mens de andre åra har vært betydelig lavere. Lønnsinntektens andel av nettoinntekten utgjør nå 39 prosent av nettoinntekten mot 36 prosent i 2004. Økningen av lønnsinntektene i perioden er på 45 prosent og inntektene ligger nå på kr 303 100.

Tallene for kombinert kornproduksjon og svinehold kommer kun fra Østlandets flatbygder da denne driftsformen er lite utbredt blant driftsgranskningsbruka i andre bygder.

4.5 Sauehold

Sauehold er den driftsformen, sammen med kornbruk i andre bygder, som har lavest produksjonsinntekt og driftsoverskudd gjennom hele perioden. Gjennomsnittsbuket (av et materiale på 30 bruk) har i 2008 et jordbruksareal på 166 dekar og 101 vinterføra sauer (som året før). Kjøttavdrått per sau er 29 kg i 2008; 2 kg mindre enn i 2004. Lammetallet har ligget stabilt på 1,5 lam per vinterføra sau, men falt til 1,4 i 2008. Beiteforhold og problemer med rovvilt kan være årsaken til at avdrått ikke har økt. Et lyspunkt for saueholdet er økte priser på slakt: saueslakt ligger nå på kr 18,94 per kg – 52 prosent høyere enn 2004. Lammekjøttet som betyr mest, får nå kr 44,41 per kg – eller 34 prosent mer enn i 2004.

Figur 4.9 Inntekter og kostnader for sauehold, i 2008-kroner

Med økte priser på slakt har husdyrinntekten økt med 29 prosent, fra kr 122 700 i 2004 til kr 156 700 i 2008 målt i løpende kroner, og utgjør 39 prosent av total produksjonsinntekt. Tilskuddene har økt med 23 prosent fra 2004, fra kr 181 400 til kr 223 600. Husdyrtilskudd til sau har økt med kr 11 000 eller 21 prosent inkludert et nytt driftstilskudd. De fylkesfordelte tilskuddene bidrar også med kr 11 000 mer enn i 2004.

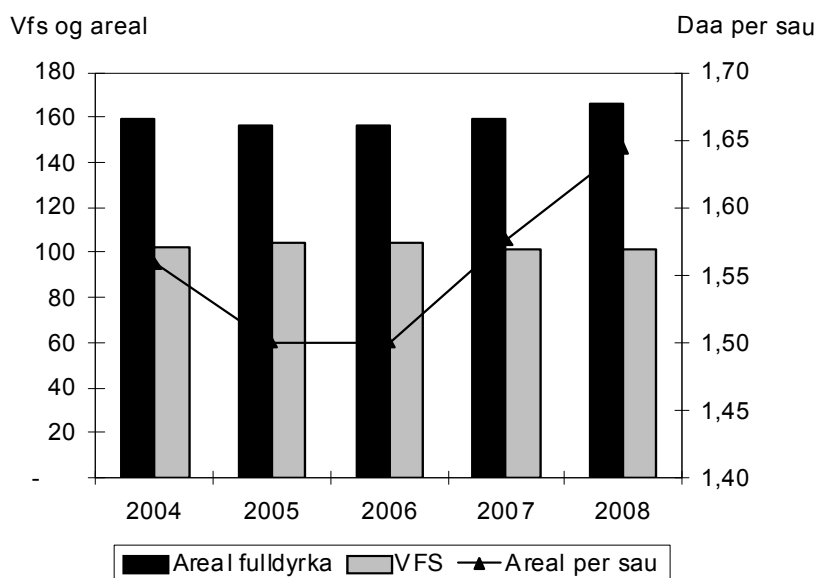
Produksjonsinntektene går opp fra kr 316 100 i 2004 til kr 403 400 i 2008, en økning på 28 prosent. Ulla betyr stadig svært lite for overskuddet, idet ullinntekten bare utgjør 4 prosent av produksjonsinntekten i 2008. Inntekter og kostnader på sauebruk er vist i figur 4.9.

Sauebrukerne har, i mindre grad enn andre brukere, tjent penger på leiekjøring med egen maskinpark. Overskuddet fra denne kjøringa har økt svakt på fem år og utgjorde i 2008 bare kr 12 400 per bruk.

Variable kostnader har økt med 20 prosent i perioden, hovedsakelig som følge av prisstigning på gjødsel, kraftfôr og forbruksartikler. Økningen er på kr 14 000. Det største bidraget til økning kommer fra gjødselkjøp som har økt med 51 prosent. Avlingene ligger likevel bare på et moderat nivå i 2008.

Faste kostnader i saueholdet har økt fra kr 141 700 (løpende kroner) i 2004 til kr 217 700 i 2008. Økningen er på 27 prosent. Størst betydning i kroner har økningen i andre faste kostnader (kr 14 500), maskinleie (kr 8 000) og drivstoff (kr 7 000). Kostnader til administrasjon utgjør nå 28 prosent av de faste kostnadene og har økt med 32 prosent i perioden.

Overskuddet i saueholdet var kr 73 000 i 2004, og er steget til kr 100 300 i 2008. Med slik «betaling for arbeidet» kan en ikke regne med at folk står i kø for å utvide saueholdet. Dessuten gir rovdyrproblemer i de østlige og nordlige østlandsområdene mange sauebrukere gode grunner for å slutte med sau. Investeringen i driftsbygg var positiv i 2007, men i 2008 er alle investeringstall negative. Arealet per sau har økt fra 2007, og skyldes en økning i arealet og samme dyretall som i 2007. Tallene er illustrert grafisk i figur 4.10.

Figur 4.10 Areal og sauetall på sauebruk. Andre bygder på Østlandet

Arbeidsbehovet på sauebruk er forholdsvis lavt sammenlignet med andre driftsformer. Det gir brukerfamiliene på sauebruka større muligheter til å skaffe seg lønnsinntekter eller andre næringsinntekter i tillegg til jordbruket. Dette har ført til at jordbruksoverskuddet har bidratt med en stadig mindre andel av nettoinntekten, men i 2007 og 2008 har denne trenden snudd. I 2004 var jordbruksoverskuddet bare 15 prosent av nettoinntekten, mens det i 2008 utgjør 16 prosent. Sauebrukene har et ganske jevnt overskudd fra tilleggsnæringer i perioden, mens overskuddet fra andre næringer øker med 32 prosent (kr 6 500). Bidraget fra lønnsinntekter betyr mest for økonomien på

sauebruka. Kronebeløpet har steget jevnt i perioden, og utgjør i 2008 65 prosent av nettoinntekten.

Tallmaterialet for sauebruka kommer bare fra Østlandets andre bygder da det finnes få sauebruk på flatbygdene.

Stor variasjon mellom ulike sauebruk

Sjøl med bare 27 bruk i ei utplukka gruppe sauebruk med mer enn 50 sau, der brukeren ikke har over kr 50 000 i sjukepenge, finner vi betydelige forskjeller i inntekt, kostnader og overskudd. Bruka er sortert etter *driftsoverskudd per vinterfôra sau før avskrivninger*. Lav-gruppa er de 8 bruka med svakest overskudd, og Høy-gruppa de 8 bruka med best inntjening. Noen data for disse bruka er vist i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Oversikt over svakeste og beste gruppe i saueholdet

	Lav-gruppa	Høy-gruppa
Grunndata		
Vinterfôra sau (vfs)	100	99
Slaktevekt per lam, kg	17,4	19,5
Grovfôrareal, dekar	149	202
Fødte lam per vfs	1,14	1,84
Inntekt per vinterfôra sau (vfs.)		
Slakt og livdyr	1 164	2 090
Ull	128	208
Grovfôr salg mm	43	143
Arealtilskudd	791	1 199
Husdyrtilskudd	582	712
Sum inntekt per vfs.	2 708	4 351
Resultatmål		
Dekningsbidrag m/tilskudd, per vfs, kroner	1 862	3 463
Driftsoverskudd før avskrivn. per vfs, kroner	336	1 955
Avskrivninger per vfs, kroner	394	562
Driftsoverskudd, per vfs, kroner	-58	1 393
Overskudd saueholdet, kroner	-4 845	141 111

Inntektene per vfs. er kr 1 643 større i Høy-gruppa som følge av tyngre og flere lam og bedre pris per kg slakt før distrikttilskudd. Den totale solgte slaktemengden per vfs. er 19,2 kg i Lav-gruppa mot 35 kg i Høy. Her betyr svakt lammetall ganske mye. Arealtilskuddet blir naturlig nok langt større i Høy-gruppa da bruka her har 2,1 dekar per vfs. til rådighet utenom utmarksbeite, mens Lav-gruppa disponerer 1,5 dekar per vfs.

De variable kostnadene per vfs. er ganske like, kr 846 i Lav-gruppa, mot 889 i Høy-gruppa. Fordelingen er ganske lik på de forskjellige postene på tross av at lammetall og kjøttmengden er ganske ulik. Vi har ingen faktor som kan beskrive kvaliteten på utmarksbeitene som betyr ganske mye for slaktevekta om høsten.

Dekningsbidrag med tilskudd per vfs. ble kr 1 601 større i Høy-gruppa. De faste kostnadene per vfs viser noe mer variasjon enn de variable sjøl om summen er ganske lik. De ble kr 1 526 i Lav-gruppa og kr 1 507 i Høy-gruppa. Det er tankevekkende at det går an å drive med sauehold og få så ulike resultater med samme antall mordyr. For Lav-gruppa betyr nok saueholdet mer en form for livsstil enn en kilde til inntekt.

4.6 Kjøttfe

Opphør av melkeproduksjon kombinert med god tilgang på halm og/eller beiter, har lagt grunnlaget for økt satsing på storfekjøtt på mange bruk. Driftsstatistikken begynner å fange opp dette, slik at vi nå kan vise tall fra 44 bruk med kjøttfe, 19 fra Østlandet, 9 fra Ager/Vestlandet, og 16 bruk fra Trøndelag og Nord-Norge. Bare noen av disse bruka har litt korn (i gjennomsnitt sju prosent av arealet) og inntekter og kostnader fra kornet er tatt med i tallene. Alle bruka har minst 5 ammekyr, men et varierende antall ungdyr per ammeku. Denne enheten «ammeku med ungdyr» kaller vi for en *kuenhet*. Hanndyra krever mer arbeid i en slik besetning fra de er kjønnsmodne. Derfor vil nok noen brukere selge oksekalfene på ett eller annet tidspunkt for å forenkle drifta. Følgelig vil antall dyr per kuenhet variere noe fra bruk til bruk.

De 44 bruka er gruppert etter *overskudd per kuenhet før avskrivninger*, og de 14 bruka med lavest overskudd utgjør Lav-gruppa, mens de 14 bruka med høyest overskudd per kuenhet blir Høy-gruppa. Vi har fjerna bruk der brukeren har fått mer enn kr 50 000 i sjukepengar da vi regner med at det ikke kan bli optimal drift under slike forhold.

Bruka driver med livdyrsalg i varierende grad. Vi har derfor sett på prisen per solgt livdyr og på prisen på innkjøpte livdyr. Dette kan fortelle noe om hvorfor overskuddet er blitt som det er blitt. Produksjon utenom storfekjøtt er så liten at virkningen på tallene er ubetydelig: av inntekt per kuenhet er dette bare 6 prosent. Noen data er vist i tabell 4.4.

Slakteinntektene viser klar forskjell mellom gruppene, og årsaken er 287 kg slakt per kuenhet i Lav-gruppa, mot 368 kg i Høy-gruppa. Snittprisen på kjøttet er også bedre i Høy-gruppa, kr 39,13 per kg eller nesten kr 2 mer utenom distriktstillegget. Hver kuenhet har hatt ca. 4 300 FEM med eget grovfôr (utenom halm) i Lav-gruppa mens de andre har hatt 4 500 FEM. Noen få av bruka har som nevnt hatt litt kornproduksjon, men disse bruka finner vi både i Lav- og Høy-gruppa, så det skaper liten forskjell mellom gruppene.

Livdyrsalget er litt høyere i Lav-gruppa, men prisen de har oppnådd på livdyra er lavere enn i Høy-gruppa, kr 10 327 per dyr i Lav-gruppa mot kr 13 971 i Høy-gruppa. Når Lav-gruppa får mindre tilskudd til husdyr, skyldes det at dyretallet er lavere: hver ammeku har 1,7 ungdyr med seg i Lav-gruppa, mens Høy-gruppas kyr har 1,8 ungdyr.

De variable kostnadene er kr 4 550 høyere per kuenhet i Lav-gruppa. Forskjeller kan finnes på innkjøp av både kraftfôr og annet fôr, som blir alle andre forslag enn kraftfôr. Posten Annet fôr er over kr 1 800 større i Lav-gruppa. Livdyrkjøpet er nesten kr 1 700 høyere i Lavgruppa, mens gjødselkostnaden er 23 prosent større.

Tabell 4.4 Oversikt over beste og svakeste gruppe av kjøttfe

	Lav-gruppa	Høy-gruppa
Grunndata		
Antall kuenheter	19,7	21,0
Slaktevekt okser og kviger, kg	316	291
Grovfôrareal, dekar	277	271
Distriktstillegg per kg slakt, kr	4,24	4,71
Inntekt per kuenhet kjøttfe		
Slakteinntekt	12 012	15 631
Livdyrsalg m.m.	1 950	1 623
Planteinntekt m.m.	2 577	1 831
Arealtilskudd	6 279	7 825
Husdyrtilskudd m/driftstillegg	5 755	6 459
Sum inntekt per kuenhet	28 573	33 368
Variable kostnader per kuenhet		
Kraftfôr	2 903	2 050
Annet fôr	1 923	1 046
Kjøpt livdyr + leie av dyr	2 128	446
Dyrlege, medisin	670	407
Forbruksartikler	1 378	1 207
Gjødsel, kalk, frø	3 074	2 391
Syre og plantevern	478	458
Sum variable kostnader per kuenhet	12 554	8 004
Faste kostnader per kuenhet		
Maskiner, vedlikehold, drivstoff og leie	7 880	3 238
Driftsbygg vedlikehold	1 048	1 132
Jord, grøfter, vannanlegg	146	191
Leid arbeid netto	894	256
Leie av jord, bygninger og kvote	776	565
Forsikring og strøm	1 829	1 974
Administrasjon	2 451	2 155
Sum faste kostnader per kuenhet	15 023	9 511
Resultatmål per kuenhet kjøttfe, kroner		
Dekningsbidrag m/tilskudd, per kuenhet	16 019	25 363
Driftsoverskudd før avskrivning, per kuenhet	996	15 853
Avskrivninger, kr per kuenhet	4 211	3 768
Driftsoverskudd per kuenhet	-3 215	12 085
Driftsoverskudd i alt kjøttfe	-63 268	254 216

De faste kostnadene er høyere i Lav-gruppa unntatt for vedlikehold av driftsbygg og jord/veier samt forsikring og strøm. Maskinkostnadene er største post i denne kostnadsdelen. Her bruker Lav-gruppa 64 prosent mer enn Høy-gruppa; bruk av leid arbeid er bare en tredel i Høy-gruppa. I sum bruker Lav-gruppa ca. kr 5 500 mer per ku i løpende faste kostnader. Målt i prosent bruker Høy-gruppa bare 63 prosent av Lav-gruppa per kuenhet i faste kostnader utenom avskrivninger.

Resultatmål for kjøttfe i Sør-Norge er samla sist i tabell 4.4, sammen med tall for avskrivninger. Den viser at dekningsbidraget per kuenhet i Lav-gruppa bare er 63 prosent av Høy-gruppa. Når de løpende, faste kostnadene er trukket i fra, sitter Lav-gruppa igjen med bare kr 996 per kuenhet, mens Høy-gruppa har kr 15 850. Avskrivningene i Lav-gruppa er bare litt større enn i Høygruppa: kr 443 mer per kuenhet. Overskuddet per kuenhet blir negativt i Lav-gruppa, kr -3 215, mens Høy-gruppa sitter igjen med kr 12 100. I sum for hele kjøttfedrifta har Lav-gruppa tapt kr 63 300 mens Høy-gruppa har et overskudd på kr 254 200.

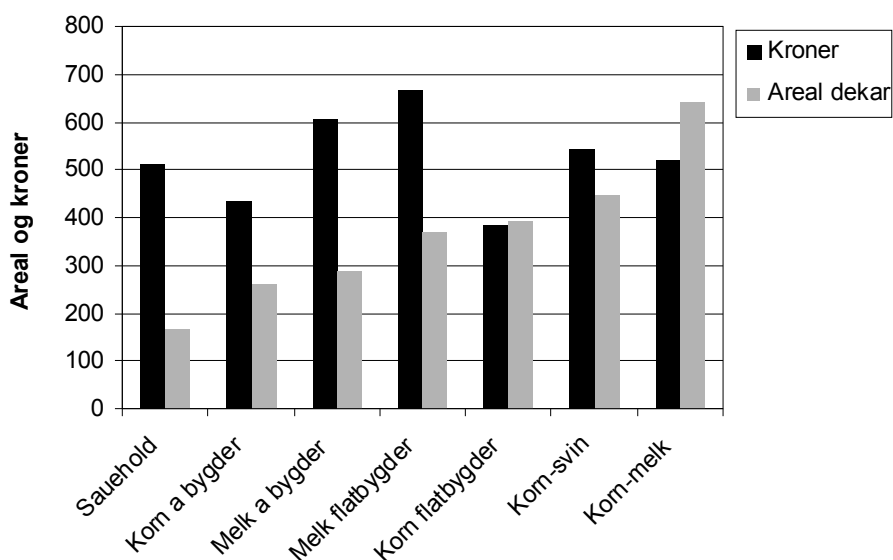
Det er vanskelig å sette fingeren på akkurat hvorfor det blir så stor forskjell mellom disse to gruppene. Forklaringen er nok en sum av flere faktorer. Antall dyr levert til slakt og liv er 4,6 høyere i Høy-gruppa, enda antall mordyr bare er 1,3 større. Dette kan tyde på høyere antall avvente kalver per kuenhet. Forskjellen i distriktstillegg per kg slakt er på kr 0,47 per kg eller kr 173 mer for Høy-gruppa. Det ligger derfor lite forklaring i dette. Kostnaden til kjøp av livdyr kan tyde på at Lav-gruppa fortsatt er på vei opp i dyretall. Andre inntektskilder på bruka antyder at Lav-gruppa bruker langt mer tid både til lønnsarbeid og næringsvirksomhet utenom jordbruket.

4.7 Mekaniseringskostnader per dekar

En interessant faktor i jordbruket som belyser forholdet mellom kostnadsinnsats og areal, er Netto mekaniseringskostnad per dekar. Begrepet omfatter alle løpende kostnader til mekanisering samt avskrivninger på slikt utstyr. Så er det lagt til en rentegodtgjøring på kapitalen og en finner brutto mekaniseringskostnad. Så trekker en i fra jordbrukets leieandel for maskininntektene i skogbruk og tilleggsnæringer. Da har vi netto mekaniseringskostnad.

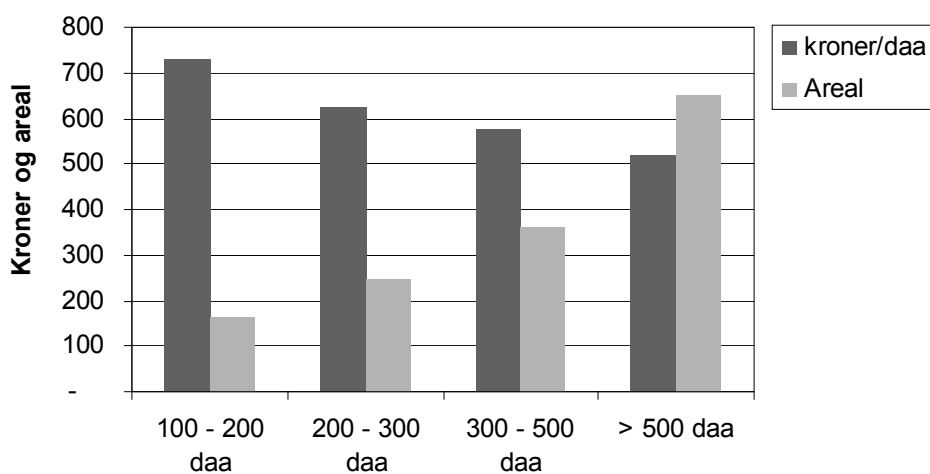
En naturlig tanke er at jo større areal et bruk har, jo lavere burde mekaniseringskostnaden være per dekar. Dette henger sammen med stordriftsfordeler som følger av at en maskin ofte kan brukes på et større areal enn det vi har som gjennomsnittareal på norske gardsbruk. Men det viser seg at dette ikke bare er enkel matematikk. Brukernes innstilling til maskinparken varierer antageligvis kraftig mellom brukere i Norge. Noen har nettopp maskininteressen som sitt viktigste motiv for å drive landbruk.

Figur 4.11 viser gjennomsnittlig areal og netto mekaniseringskostnader per dekar for de mest vanlig driftsformene på Østlandet. Lavest kostnad per dekar har kornbruka på flatbygdene, sjøl om de ikke har det største arealet. De har derimot det laveste overskuddet. Korn-melk-bruka har størst areal, men arealkostnaden her er mer enn kr 200 høyere enn på kornbruka. Årsaken er antagelig koblet til totaløkonomien på bruka og kompleksiteten i drifta. Korn-melk krever en mer omfattende maskinpark siden det både skal produseres grovfôr og korn.

Figur 4.11 Netto mekaniseringskostnad per dekar på Østlandet, 2008, etter produksjon

Figur 4.12 viser netto mekaniseringskostnader per dekar for mjølkebrukene på Østlandets andre bygder gruppert etter areal.

Figur 4.12 Netto mekaniseringskostnad per dekar for mjølkebruk på Østlandets andre bygder, 2008, etter arealgruppe

Figur 4.12 viser at det er god sammenheng mellom mekaniseringskostnaden per dekar og arealet på bruket. Det er likevel påfallende at kostnaden ikke blir særlig mye lavere på bruk over 200-300 dekar. Når en sammenligner enkeltbruk, er det tydelig at noen bruk skiller seg ut med et mye høyere kostnadsnivå for maskinparken enn andre.

4.8 Sammenlikning av driftsformer

Lønnsomheten i jordbruket kan variere mye fra år til år, men varierer også mellom de ulike driftsformene. Tabell 4.5 er en direkte sammenligning av gjennomsnittlig driftsoverskudd for de ulike driftsformene på Østlandet i perioden 2004–2008. Tabellen viser at det tilsynelatende er svært store forskjeller i lønnsomheten til de ulike driftsformene når vi bare ser på overskuddet (se kolonnen for prosent av gjennomsnittlig driftsoverskudd).

Driftsformen sau gir et driftsoverskudd som er en snau femtedel av driftsoverskuddet for korn og melk, mens ren kornproduksjon bare oppnår drøyt halvparten av gjennomsnittlig overskudd. Her må vi huske at størrelsen på produksjonene er langt fra lik, slik at behovet for arbeidskraft er forskjellig. Det kommer fram i tabell 4.6.

Tabell 4.5 Gjennomsnittlig driftsoverskudd 2004–2008 etter driftsform i løpende priser

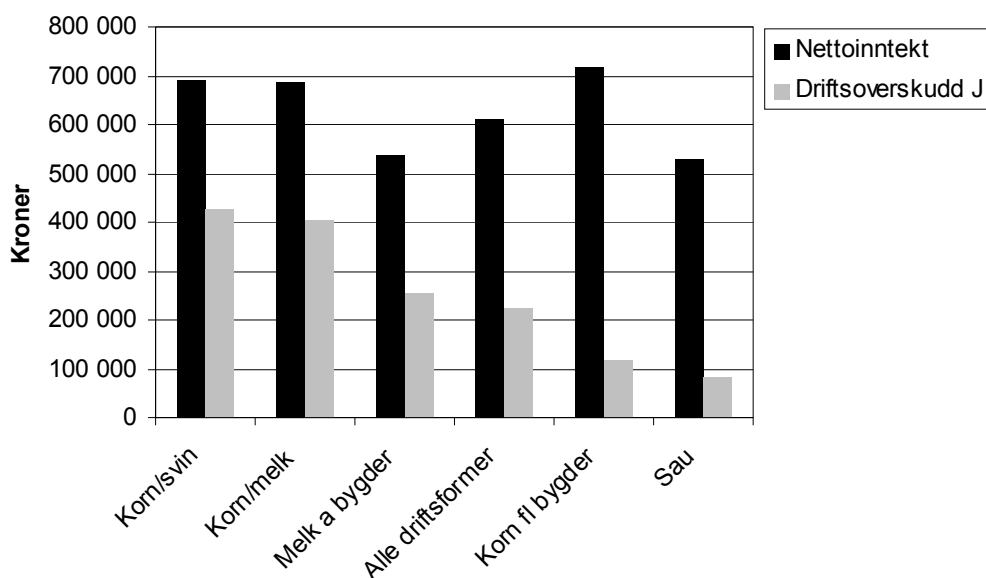
Driftsform	Driftsoverskudd Snitt 2004–2008	% av gjennomsnitt
Alle	225 300	100
Melk, andre bygder	256 700	114
Korn, flatbygder	123 300	55
Korn og melk, flatbygder	409 400	182
Korn og svin, flatbygder	433 100	192
Sau, andre bygder	71 700	32

En driftsform som krever relativt lavt arbeidsforbruk, gir brukerfamilien større muligheter til å skaffe seg inntekt fra lønnsarbeid eller andre næringer. Størrelsen på nettoinntekten til brukerfamilien kan dermed variere etter et helt annet mønster fra driftsform til driftsform enn det mønsteret som driftsoverskuddet fra jordbruket viser.

Tabell 4.6 Arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de ulike driftsformene, Østlandet (2008)

Driftsform	Arbeidsforbruk (timer jordbruk)	Vederlag per årsverk (kroner)
Alle	2 520	210 800
Melk, andre bygder	3 421	182 000
Korn, flatbygder	929	210 700
Korn og melk	3 989	285 400
Korn og svin	3 061	296 500
Sau, andre bygder	2 109	107 900

I figur 4.13 har vi satt det gjennomsnittlige driftsoverskuddet fra jordbruket i løpende priser opp mot nettoinntekten til brukerfamilien for hele perioden 2004 til 2008. Forskjellene i driftsoverskudd fra jordbruket er større enn forskjellene i nettoinntekt.

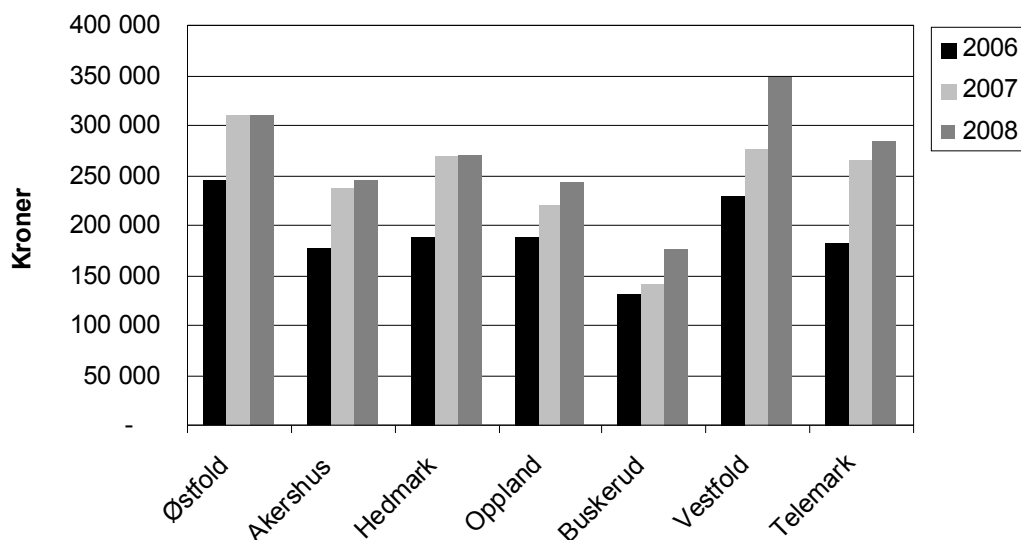
Figur 4.13 Gjennomsnittlig driftsoverskudd jordbruk og nettoinntekt 2004–2008

Figur 4.13 antyder at brukerfamiliene på bruk med sauehold kommer dårligst ut i nettoinntekt, men bare litt etter melkebruk i andre bygder. Driftsformene med korn har størst nettoinntekt, og tallene viser at bruka på flatbygdene ligger ca. kr 150 000 over bruka i Andre bygder. Når kornbruka kommer så høyt i nettoinntekt, henger det sammen med at de på grunn av lavere arbeidsbehov i jordbruket, kan hente vesentlig mer lønnsinntekt og/eller andre næringsoverskudd enn de andre. Kornbruka har en lønnsinntekt i gjennomsnitt på kr 445 300. Kombinasjonen korn-svin har lønnsinntekter på 68 prosent av dette, mens korn-melk-bruka bare har 29 prosent av kornbrukas lønnsinntekter.

4.9 Sammenligning av fylkene

NILF har lagt vekt på at utvalget av bruk skal være representativt for flatbygdene og for andre bygder på Østlandet, men har ikke lagt stor vekt på at utvalget i hvert enkelt fylke skal være representativt. Det er derfor ikke faglig forsvarlig å sammenligne gjennomsnittstall for ulike driftsformer og størrelsesgrupper i hvert fylke, da kombinasjonen av produksjoner og bruksstørrelser vil avhenge mer av vårt utvalg av bruk (som ikke nødvendigvis er representativt på fylkesnivå) enn av den faktiske fordelingen. Likevel kan vi sammenligne noen viktige resultater for hvert fylke så lenge vi tar hensyn til de forholdene som er ulike for hvert fylke.

Figur 4.14 viser det gjennomsnittlige driftsoverskuddet fra jordbruket for hvert av de tre siste årene i de aktuelle fylkene. Disse tallene er imidlertid sterkt preget av hvilke produksjoner og gardsstørrelser som dominerer i det enkelte fylket. Avlings- og prisvariasjoner vil også slå ut, særlig i plantedominerte fylker som Vestfold og Østfold.

Figur 4.14 Driftsoverskudd jordbruk for hvert fylke for årene 2006–2008

Jordressursene er ulike i fylkene, noe vi kan forklare ut fra topografi og geografiske forhold. I tillegg er fordelingen av de ulike produksjonsformene mellom fylkene preget av historiens gang. Kornproduksjonen tok over for husdyra i de beste jordbruksområdene allerede fra 60-tallet, og innstramningene i kornøkonomien slår ut på driftsoverskudd jordbruk i disse fylkene.

Økningen av jordleie forsetter over hele landet, men arealet som leies inn er ulikt i fylkene. Tabell 4.7 viser gjennomsnittlig jordbruksareal i fylkene i 2008 samt andelen som er leid i dekar og prosent av totalareal. Avlingen per dekar er også tatt med.

Tabell 4.7 Arealer i dekar per bruk, leid areal i prosent, og avlingsnivå i fylkene 2008

Fylke	Jordbruksareal, dekar	Herav leid areal, daa	Leid areal i prosent	Avling i FEm/daa
Østfold	434	166	38 %	503
Akershus	401	102	25 %	426
Hedmark	318	98	31 %	417
Oppland	272	91	33 %	354
Buskerud	283	96	34 %	319
Vestfold	351	156	44 %	456
Telemark	250	159	64 %	323

Kolonnen til høyre i tabell 4.7 viser avlingen i FEm per dekar i gjennomsnitt for alle vekster på bruka. Tallene sier noe om variasjonen i de naturgitte forholdene, men avlingene påvirkes også av været, brukernes interesse og av produksjonsmiljøet. Økt fokus på grovfôr kvalitet kan føre til en viss avlingsnedgang i melkeproduksjonen. Når avdråttene nå øker mer enn før, vil behovet for bedre grovfôr få økt oppmerksomhet. Her bidrar også nye normer for fôrbehov for drøvtyggere til å øke kravene til kvalitet.

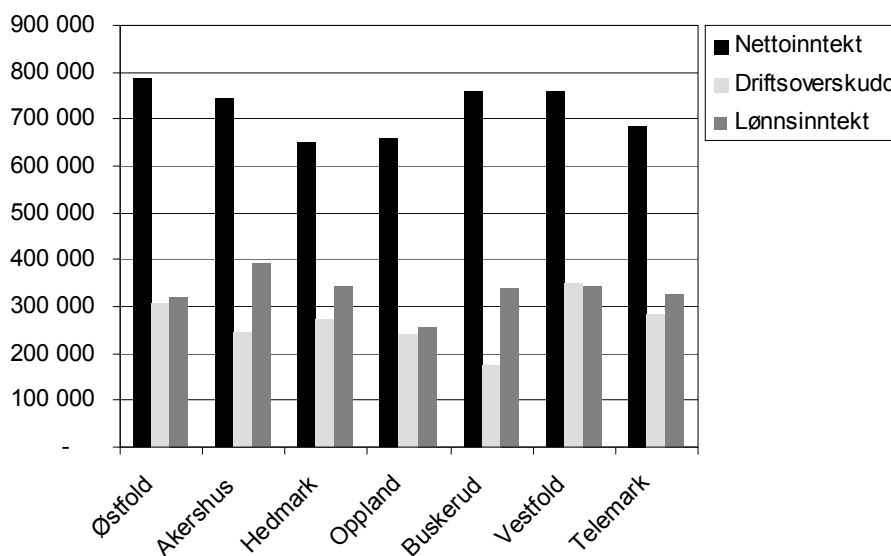
For bedre å forstå bakgrunnen for variasjonen i driftsoverskuddet i fylkene, kan det være nyttig å ha for øyet hvordan de ulike driftsformene fordeler seg på fylkene. I tabell 4.8 er dette vist med hovedformene.

Tabell 4.8 Fylkesvis fordeling av bruk med ulike driftsformer 2008

Fylke	Melk	Korn	Korn-melk	Korn-svin	Sau	Andre
Østfold	8	18	3	9	0	15
Akershus	5	15	5	3	0	5
Hedmark	23	11	4	5	14	18
Oppland	25	7	0	0	9	20
Buskerud	16	14	1	1	4	18
Vestfold	5	8	1	7	0	13
Telemark	9	2	1	2	4	6

I tillegg til disse driftsformene, er det mange bruk med andre varianter av korn og husdyr eller flere husdyrslag, samt bruk med bare planteproduksjon. Det økte forbruket av fjørfekjøtt har ført til at flere bruk kombinerer framføring av kylling med korndrift. For 2008 var det fire slike bruk i Østfold, ett i Hedmark, og fem i Vestfold i materialet. Svak økonomi i kornproduksjonen gjør at mer og mer av eggproduksjonen også flyttes til kornbruk. For hele Østlandet er det åtte slike bruk i 2008 fordelt over alle fylker unntatt Vestfold, mens vi bare finner to rene eggbruk uten korn i tallmaterialet fra driftsgranskingene.

I figur 4.15 har vi tatt med tall for nettoinntekt, driftsoverskudd jordbruk og lønnsinntekter i fylkene for 2008. Tallene viser at de mest Oslo-nære fylkene har den høyeste nettoinntekten, mens de fjerneste ligger lavest. Denne sammenhengen finner vi delvis igjen for lønnsinntekter, der særlig Østfold, Oppland og Telemark ligger lavt. Jordbruksoverskuddet ser ut for å variere mer tilfeldig. Det er lavest i Buskerud og høyest i Vestfold.

Figur 4.15 Nettoinntekt, driftsoverskudd jordbruk og lønnsinntekt for hvert fylke 2008

Familiens arbeidsforbruk varierer mellom ulike brukstyper og størrelser. Etter hvert som bruken blir større, kan den økte arbeidsmengden dekkes ved økt mekanisering eller mer leid arbeid. Mange brukere er også flinke til å utnytte mulighetene for å arbeide smartere og mer effektivt. På den måten kan vederlaget til eget arbeid og egenkapital holdes

oppe. Tabell 4.9 viser hvordan det totale arbeidsforbruket i timer og vederlaget for arbeid og egenkapital varierer mellom fylkene.

Tabell 4.9 Arbeidsforbruk og vederlag til alt arbeid og egenkapital per årsverk i jordbruket 2008

Fylke	Arbeidsforbruk (timer)	Vederlag per årsverk (kroner)
Østfold	2 253	255 400
Akershus	2 143	217 400
Hedmark	2 757	193 900
Oppland	2 811	188 100
Buskerud	2 548	176 300
Vestfold	2 177	288 400
Telemark	2 574	214 100

Om vi ser alle bruka på Østlandet under ett, var vederlaget for arbeid og egenkapital i jordbruket kr 210 800 i 2008 mot kr 198 700 i 2007. Det er en økning på kr 12 100 eller 6 prosent. Rentekostnadene økte også i 2008 og det gjør at vederlaget ikke øker så mye som det ellers ville gjort på grunn av økende overskudd. I forhold til gjennomsnittet for 2008 ligger Buskerud kr 34 000 under, Oppland kr 22 000 under, Hedmark kr 17 000 under, mens Akershus, og Telemark ligger like over gjennomsnittet For vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk. Bare Østfold og Vestfold skiller seg ut ved å ligge mer enn kr 45 000 over snittet.

5 Tabellsamling 2003–2007

1. Landsdelstall, Østlandet, alle driftsformer.
2. Landsdelstall, Østlandets flatbygder, melkeproduksjon
3. Landsdelstall, Østlandet, «Andre bygder» melkeproduksjon
4. Landsdelstall, Østlandet, kornproduksjon og melk
5. Landsdelstall, Østlandet, flatbygder, kombinert kornproduksjon og svinehold
6. Landsdelstall, Østlandet, andre bygder, sauehold.
7. Landsdelstall, Østlandets flatbygder, kornproduksjon
8. Landsdelstall, Østlandet, «andre bygder», kornproduksjon
9. Fylkestall, Østfold, alle driftsformer.
10. Fylkestall, Akershus, alle driftsformer.
11. Fylkestall, Hedmark, alle driftsformer.
12. Fylkestall, Oppland, alle driftsformer.
13. Fylkestall, Buskerud, alle driftsformer.
14. Fylkestall, Vestfold, alle driftsformer.
15. Fylkestall, Telemark, alle driftsformer.

Tabellsamlinga inneholder tabeller med tall fra driftsgranskingene for de siste fem årene. Det er presentert gjennomsnittstall for hele landsdelen, for driftsformer i underområder og for hvert enkelt fylke (med unntak av Oslo). Tabellene er nummerert fortløpende, og hver tabell består av seks deler, fordelt på tre sider.

- Del a, produksjonstekniske data og oppnådde priser
- Del b, nettoinvesteringer
- Del c, produksjonsinntekter per bruk
- Del d, kostnader per bruk
- Del e, resultatregning
- Del f, balanse og arbeidskapital

Hver deltabell inneholder ikke de samme postene for hver driftsform eller for hvert fylke. Kun de mest relevante postene er tatt med, slik at for eksempel i tabellen for kornproduksjon er inntekter fra korn spesifisert på flere ulike poster, mens inntekter fra alle typer husdyrhold er summert i kun en post.

Østlandet, alle bruk**Tabell 1a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser**

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	368	362	356	350	334
Brukers alder	49	49	49	50	50
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	174,9	172,5	174,3	173,6	173,7
Grovfôr, daa	125,1	129,6	134,4	140,7	144,1
Annet areal, daa	12,7	11,9	12,4	11,3	11,1
Jordbruksareal, daa	312,7	314,0	321,1	325,6	328,9
- herav leid areal, daa	95,3	101,4	107,7	111,7	117,9
Korn, FEm pr daa ¹⁾	472	431	382	415	462
Grovfôr, FEm pr daa	346	336	332	342	343
Jordbruksareal, FEm pr daa	415	389	363	384	411
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	6,9	6,8	6,6	6,7	7,0
Kumelk, liter omsatt	40 329	40 296	39485	41395	43816
Melkekvote	40 932	41 345	41038	41950	46906
Produsert melk pr årsku, kg	6 629	6 761	6745	6839	7000
Storfekjøtt, kg omsatt	2 288	2 368	2364	2174	2344
Antall avlsgriser	3,2	3,1	3,5	3,6	3,6
Salgbare smågriser	72	76	79	81	91
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	4 229	4 424	4583	4026	3885
Antall vinterfôra sauer (vfs)	12	13	14	13	13
Kg kjøtt pr vfs	31	31	29	31	30
Ull, kg omsatt pr vfs	5,7	5,2	5,0	5,8	4,8
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1707	1661	1677	1636	1590
Ektefelle	349	336	324	323	338
Barn under 17 år	18	13	18	16	17
Sum familie	2074	2010	2019	1975	1945
Leid arbeid, betalt	442	423	410	417	467
Leid arbeid, ubetalt	95	96	91	104	108
Sum timer i jordbruket	2611	2529	2520	2496	2520
Sum timer i skogbruket	61	51	41	48	43
Sum timer i tilleggsnæring	150	154	156	153	149
Familiens arbeid på nyanlegg	29	27	30	27	28
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	1353	1388	1451	1542	1538
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,84	1,79	1,79	1,81	1,90
Havre, kr pr kg	1,59	1,55	1,57	1,61	1,70
Kumelk, ekskl. driftstillegg, kr pr l	3,47	3,55	3,55	3,84	4,04
Kukjøtt, kr pr kg	28,45	29,25	29,68	31,66	33,26
Annet storfekjøtt, kr pr kg	34,10	34,75	35,99	37,89	40,86
Smågris for salg, kr pr stk.	706	708	686	851	935
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,53	20,38	20,57	22,21	22,82
Sau- og lammekjøtt, kr pr kg	28,87	26,72	29,60	34,15	38,10
Ull, kr pr kg	31,58	31,62	32,28	32,55	32,24

Tabell 1b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	5 372	9 665	4 536	2 465	14 540
Driftsbygninger	27 130	39 828	13 070	6 589	45 885
Maskiner og redskap	1 882	13 451	12 028	17 744	18 334
Melkekvote (ku og geit)	2 594	6 657	2 937	3 722	8 036
Sum nettoinvesteringer	36 978	69 601	32 571	30 520	86 795

1) Inkl. høstet halm

Østlandet, alle bruk**Tabell 1c. Produksjonsinntekter per bruk**

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	160 709	143 254	129256	141929	163559
Andre planteprodukter	59 804	50 181	55338	47727	71676
Planteprodukter i alt	220 513	193 435	184 594	189 656	235 235
Storfe, mjølk	140 094	143 153	140043	158881	177002
Storfe, livdyr	10 203	10 905	10585	9298	14388
Kuslakt	23 291	25 941	27606	32114	34901
Annet storfeslakt	47 357	56 606	49380	58520	60328
Smågriser	24 119	28 407	28032	38193	53682
Slaktegriser	83 240	92 013	89610	95335	89101
Avlsgriser	8 563	7 887	7149	9297	7362
Sauer, livdyr og slakt	11 651	12 055	14673	16240	18547
Ull	1 961	2 348	2209	2327	2073
Fjørfe, egg og slakt	68 891	72 439	88152	112615	123956
Andre inntekter, husdyrholdet	3 465	4 201	8175	5757	4094
Husdyrprodukt i alt	422 835	455 955	465 614	538 577	585 434
Arealtilskudd, grovfôr	39 063	16 328	16411	16876	17187
Arealtilskudd, korn	50 340	18 286	21459	21677	22962
Kulturlandskapstilskudd		60 141	58288	62937	64155
Produksjonstillegg, husdyr	51 393	47 697	47372	48655	49904
Driftstillegg, grunntilsk., distriktstilsk.	45 322	43 418	44111	44662	50478
Refunderede avløserutgifter	29 235	30 899	31251	32108	35476
Andre tilskudd	21 147	19 871	24037	30133	32840
Bunnfradrag	-6 046	-5 467	-5002	-5117	-4076
Tilskudd i alt	230 454	231 173	237 927	251 931	268 926
Leieinntekter, traktor og redskap	13 322	14 014	15079	17338	17598
Andre inntekter	6 774	5 108	6502	6919	6303
Produksjonsinntekter i alt	893 898	899 685	909 716	1 004 421	1 113 496

Tabell 1d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	148 732	153 228	161 227	174 385	193 798
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	7 295	7 115	9 137	7 742	9 823
Såvarer	18 575	19 199	19 283	18 420	21 386
Handelsgjødsel og kalk	34 055	37 627	39 001	41 306	48 363
Plantevernmidler	13 739	12 689	12 099	13 447	14 043
Konserveringsmidler	3 517	3 434	3 062	3 439	4 045
Andre forbruksartikler m.v.	34 147	33 928	36 532	39 343	43 328
Kjøp av dyr	41 287	47 863	45 818	49 944	56 742
Sum variable kostnader	301 347	315 083	326 159	348 026	391 528
Leid arbeid	60 444	58 785	58 532	61 988	70 949
Drivstoff	18 487	20 785	23 756	23 627	32 294
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	6 917	7 803	6 662	8 149	9 026
Vedl.h. driftsbygninger	20 515	23 051	24 438	25 054	27 876
Vedl.h. traktor og maskiner	45 523	44 518	43 092	45 484	48 430
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 153	1 990	1 899	1 808	1 822
Avskr. driftsbygninger	38 856	41 566	44 465	45 819	48 192
Avskr. traktor og maskiner	45 334	43 956	44 540	45 100	47 072
Maskinleie og leie av dyr	31 182	36 167	38 990	44 019	47 831
Andre faste kostnader	99 569	100 723	105 981	111 815	125 521
Sum faste kostnader	368 980	379 344	392 355	412 863	459 013
Kostnader i alt	670 327	694 427	718 514	760 889	850 541
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,07	1,04	1,23	1,27	1,34
Netto mekaniseringskostnader pr daa	445	435	445	487	549

Østlandet, alle bruk

Tabell 1e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	223 571	205 258	191 202	243 532	262 955
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	61 986	47 979	67 422	87 591	111 022
Familiens arbeidsfortjeneste	161 585	157 279	123 780	155 941	151 933
Familiens arbeidsfortj. pr årsverk	137 448	137 787	108 234	138 389	136 540
Lønnsevne	222 029	216 064	182 312	217 929	222 882
Lønnsevne pr. time	85,04	85,43	72,35	87,31	88,45
Vederlag til arb. og egenkap. pr årsv.	182 815	176 157	163 840	198 684	210 837
Vederl. til fam. arb. og egenkap. pr årsv.	168 655	160 039	144 496	183 525	195 035
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	223 571	205 258	191 202	243 532	262 955
Driftsoverskudd, skogbruk	21 899	22 907	23 632	34 410	33 693
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	36 592	42 864	43 177	53 300	66 083
Driftsoverskudd, andre næringer	23 382	22 048	29 272	37 173	34 670
Lønnsinntekt	235 425	250 120	273 377	302 460	326 604
Pensjoner og sykepenger	34 027	34 639	34 318	37 228	39 480
Gevinst/utbytte verdipapir	10 532	20 625	6 660	12 826	13 683
Årlige erstatninger og lignende	6 261	2 759	4 012	3 175	4 071
Familiens arbeid på nyanlegg	4 138	3 907	4 365	3 984	4 441
Renteinntekter	5 980	6 367	8 537	16 767	26 800
- Renteutgifter	41 829	39 064	46 601	69 079	91 008
- Kårutgifter	9 039	7 040	7 002	7 995	7 373
Nettoinntekt	550 939	565 390	564 949	667 781	714 099
Privatforbruk ekskl. skatt	340 918	371 742	387 905	417 020	448 453
Betalte skatter	148 065	152 094	162 210	162 740	185 014

Tabell 1f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	364 273	385 852	393 832	408 416	488 418
Andre krav	120 107	188 111	197 142	196 215	242 869
Omløpsmidler, jordbruk	198 346	188 688	179 981	195 065	229 523
Omløpsmidler, skogbruk	532	883	1 006	732	181
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	4 523	4 246	2 538	2 988	6 245
Omløpsmidler, andre næringer	143 258	130 225	149 547	182 754	198 488
Omløpsmidler i alt	831 039	898 005	924 046	986 170	1 165 724
Anleggsmidler, jordbruk	1 365 500	1 445 851	1 516 734	1 587 923	1 685 959
Anleggsmidler, skogbruk	217 831	210 170	213 028	222 070	222 672
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	88 886	102 908	117 001	120 176	138 955
Anleggsmidler, andre næringer	57 123	48 367	49 056	66 093	82 298
Privat hovedbygninger	481 473	508 302	546 161	583 376	577 833
Privat, annet	144 898	152 108	189 219	205 992	216 033
Anleggsmidler i alt	2 355 711	2 467 706	2 631 199	2 785 630	2 923 750
Eiendeler i alt	3 186 750	3 365 711	3 555 245	3 771 800	4 089 474
Eiendeler i jordbruket	1 563 846	1 634 539	1 696 715	1 782 988	1 915 482
Kortsiktig gjeld	285 759	309 126	285 113	294 061	329 413
Langsiktig gjeld	925 517	1 023 984	1 206 037	1 286 793	1 342 706
Gjeld i alt	1 211 276	1 333 110	1 491 150	1 580 854	1 672 119
Endring i året, kroner	25 104	115 634	90 357	47 461	100 030
Egenkapital	1 975 474	2 032 601	2 064 095	2 190 946	2 417 355
Egenkapitalprosent	62	60	58	58	59
Endring i året (sparing)	91 997	84 844	58 616	143 734	152 862
Arbeidskapital	545 280	588 879	638 933	692 109	836 311
Endring i året	59 783	50 929	51 048	101 465	78 613
1) Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	6,0 %

Østlandet Melkeproduksjon, flatbygder

Tabell 2a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	30	30	29	30	33
Brukers alder	50	51	50	51	50
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	71,9	69,9	71,2	71,0	81,8
Grovfôr, daa	241,5	236,5	255,4	271,1	284,1
Annet areal, daa	0,0	0,7	1,6	0,4	1,5
Jordbruksareal, daa	313,4	307,1	328,2	342,5	367,4
- herav leid areal, daa	114,5	96,8	115,0	130,9	146,0
Korn, FEm pr daa ¹⁾	454	428	305	363	399
Grovfôr, FEm pr daa	405	377	375	404	382
Jordbruksareal, FEm pr daa	416	388	360	395	386
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	20,9	19,7	20,2	21,6	22,9
Kumelk, liter omsatt	123 806	119 322	122 029	133 104	145 783
Melkevot	121 843	121 596	125 455	137 160	148 690
Produsert melk pr årsku, kg	6 765	6 872	6 876	6 846	7 160
Storfekjøtt, kg omsatt	5 620	4 863	5 109	5 203	5 440
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	2 147	2 200	2 281	2 208	2 273
Ektefelle	522	392	368	342	258
Barn under 17 år	10	7	31	26	7
Sum familie	2 679	2 599	2 680	2 576	2 538
Leid arbeid, betalt	852	811	709	792	883
Leid arbeid, ubetalt	43	60	153	198	171
Sum timer i jordbruket	3 574	3 470	3 542	3 566	3 592
Sum timer i skogbruket	35	31	28	45	35
Sum timer i tilleggsnæring	114	72	112	142	138
Familiens arbeid på nyanlegg	33	12	0	42	12
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	835	784	881	1 113	1 110
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,73	1,80	1,82	1,81	1,93
Havre, kr pr kg	1,56	1,56	1,41	1,77	1,74
Kumelk, kr pr l	3,54	3,67	3,69	3,96	4,19
Kukjøtt, kr pr kg	28,58	29,21	30,18	32,29	33,64
Annet storfekjøtt, kr pr kg	34,03	33,92	35,96	38,65	41,26

Tabell 2b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	6 295	-1 316	7 301	-723	11 212
Driftsbygninger	1 432	13 144	-5 992	6 625	41 333
Maskiner og redskap	-1 230	28 560	39 866	-6 234	23 295
Melkevot (ku og geit)	8 529	7 880	10 594	10 395	24 235
Sum nettoinvesteringer	15 026	48 268	51 769	10 063	100 075

1) Inkl. nyttet halm

Østlandet melkeproduksjon, flatbygder

Tabell 2c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	54 627	42 008	32 479	34 049	52 212
Andre planteprodukter	12 035	8 908	21 359	18 782	24 241
Planteprodukter i alt	66 662	50 916	53 838	52 831	76 453
Storfe, melk	438 019	438 262	450 344	527 592	610 844
Storfe, livdyr	25 931	24 250	25 453	24 567	32 354
Kuslakt	66 943	61 152	80 970	95 305	102 050
Annet storfeslakt	94 751	104 087	93 108	134 596	131 411
Andre inntekter, husdyrholdet	13 647	1 944	376	1 188	672
Husdyrprodukt i alt	639 291	629 695	650 251	783 248	877 331
Arealtilskudd, grovfôr	60 980	18 276	18 295	19 759	21 070
Arealtilskudd, korn	22 527	7 864	8 556	10 114	10 312
Kulturlandskaptilskudd		58 603	55 729	66 002	71 478
Produksjonstillegg, husdyr	94 268	84 535	82 944	90 937	90 226
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	77 939	73 730	73 837	75 645	84 859
Refunderte avløserutgifter	55 401	58 180	55 180	56 086	59 978
Andre tilskudd	18 031	24 973	26 211	37 389	56 664
Bunnfradrag	-6 200	-5 500	-5 000	-5 167	-4 121
Tilskudd i alt	322 946	320 661	315 752	350 765	390 466
Leieinntekter, traktor og redskap	15 373	10 721	19 308	22 516	21 720
Andre inntekter	7 589	3 231	3 855	3 092	7 653
Produksjonsinntekter i alt	1 051 861	1 015 224	1 043 004	1 212 452	1 373 623

Tabell 2d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	155 715	152 156	151 779	181 628	208 719
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	21 698	15 673	17 989	17 008	25 035
Såvarer	15 265	16 769	17 875	17 100	21 930
Handelsgjødsel og kalk	32 966	30 298	32 817	32 404	39 442
Plantevernmidler	5 649	4 667	3 268	3 291	3 368
Konserveringsmidler	7 300	7 306	6 051	8 892	11 200
Andre forbruksartikler m.v.	60 846	57 700	62 810	73 857	76 803
Kjøp av dyr	20 058	8 802	12 733	29 827	22 593
Sum variable kostnader	319 497	293 371	305 322	364 007	409 090
Leid arbeid	120 829	109 214	100 277	120 961	140 582
Drivstoff	18 079	17 820	24 572	24 229	32 427
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	8 758	9 468	8 323	10 397	11 074
Vedl.h. driftsbygninger	25 737	30 579	32 161	35 795	39 233
Vedl.h. traktor og maskiner	54 990	47 174	48 278	61 728	69 188
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 795	2 083	2 049	1 998	1 626
Avskr. Driftsbygninger	42 847	45 579	52 019	52 702	53 944
Avskr. Traktor og maskiner	42 364	45 845	52 270	50 226	57 226
Maskinleie	46 431	40 096	51 773	67 729	80 334
Andre faste kostnader	117 819	115 011	126 494	120 729	145 351
Sum faste kostnader	479 649	462 869	498 216	546 494	630 985
Kostnader i alt	799 146	756 240	803 538	910 501	1 040 075
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,23	1,27	1,48	1,50	1,73
Netto mek.kostn. pr liter omsatt melk	1,30	1,26	1,43	1,53	1,69
Netto mekaniseringskostnader pr daa	512	491	532	593	669

Østlandet, melkeproduksjon, Flatbygder

Tabell 2e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	252 715	258 984	239 466	301 951	333 548
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	71 343	54 489	80 698	101 788	135 397
Familiens arbeidsfortjeneste	181 372	204 495	158 768	200 163	198 151
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	122 936	141 893	103 398	133 129	134 953
Lønnsevne	302 201	313 709	259 045	321 124	338 733
Lønnsevne pr. time	84,56	90,41	73,14	90,05	94,30
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	175 931	177 502	158 981	196 303	213 932
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	149 099	155 860	133 463	171 898	187 918
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	252 715	258 984	239 466	301 951	333 548
Driftsoverskudd, skogbruk	22 604	25 591	23 218	57 796	41 818
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	41 043	48 026	27 561	33 827	42 446
Driftsoverskudd, andre næringer	3 261	10 313	50 930	47 163	19 551
Lønnsinntekt	143 834	137 252	144 943	187 372	230 651
Pensjoner og sykepenger	51 851	60 334	43 249	51 411	48 058
Gevinst/utbytte verdipapir	5 028	9 935	4 409	12 183	39 220
Årlige erstatninger og lignende	9 679	1 562	16 965	6 547	1 483
Familiens arbeid på nyanlegg	4 853	1 742		6 307	1 938
Renteinntekter	4 705	4 762	8 530	11 010	26 714
- Renteutgifter	49 717	55 538	59 290	76 153	101 392
- Kårutgifter	6 738	4 966	4 119	5 114	5 571
Nettoinntekt	483 118	497 997	495 862	634 300	678 459
Privatforbruk ekskl. skatt	338 109	305 063	364 010	395 976	413 148
Betalte skatter	128 079	125 205	140 764	158 515	178 527

Tabell 2f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	210 760	256 810	244 672	269 385	420 392
Andre krav	142 788	149 982	295 185	325 559	319 980
Omløpsmidler, jordbruk	157 209	147 268	165 293	176 239	214 123
Omløpsmidler, skogbruk	533	0			
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	33	0	212	1 277	1 003
Omløpsmidler, andre næringer	65 980	120 945	161 473	179 359	204 509
Omløpsmidler i alt	577 303	675 005	866 835	951 819	1 160 007
Anleggsmidler, jordbruk	1 633 718	1 693 375	1 885 173	1 888 998	2 123 366
Anleggsmidler, skogbruk	226 529	261 424	268 527	274 796	216 282
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	46 589	100 910	84 424	80 479	96 687
Anleggsmidler, andre næringer	35 833	56 627	67 820	65 072	48 995
Privat hovedbygninger	466 180	387 767	462 333	459 257	510 351
Privat, annet	120 938	134 101	141 782	156 970	169 022
Anleggsmidler i alt	2 529 787	2 634 204	2 910 059	2 925 572	3 164 703
Eiendeler i alt	3 107 090	3 309 209	3 776 894	3 877 391	4 324 710
Eiendeler i jordbruket	1 790 927	1 840 643	2 050 466	2 065 237	2 337 489
Kortsiktig gjeld	376 794	381 467	417 929	444 778	491 188
Langsiktig gjeld	1 160 048	1 265 990	1 402 273	1 299 376	1 417 756
Gjeld i alt	1 536 842	1 647 457	1 820 202	1 744 154	1 908 944
Endring i året, kroner	13 173	54 073	103 623	-36 191	125 448
Egenkapital	1 570 248	1 661 752	1 956 692	2 133 237	2 415 766
Egenkapitalprosent	51	50	52	55	56
Endring i året (sparing)	50 397	167 627	40 459	184 485	146 523
Arbeidskapital	200 509	293 538	448 906	507 041	668 819
Endring i året	53 990	82 948	13 154	100 020	118 737

1) Kalkulasjonsrente

4,0%

3,0%

4%

5%

6%

Østlandet Melkeproduksjon, andre bygder

Tabell 3a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	77	76	71	64	58
Brukers alder	49	49	49	49	50
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	5,5	3,1	8,2	10,9	12,5
Grovfôr, daa	219,9	231,5	247,2	262,9	271,8
Annet areal, daa	1,8	1,4	0,8	1,0	1,2
Jordbruksareal, daa	227,2	236,0	256,2	274,8	285,5
- herav leid areal, daa	73,1	76,0	89,4	99,8	110,0
Korn, FEm pr daa ¹⁾	339	334	325	279	338
Grovfôr, FEm pr daa	343	334	330	338	348
Jordbruksareal, FEm pr daa	343	335	330	335	347
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	15,0	15,0	15,8	17,2	18,2
Kumelk, liter omsatt	84 530	85 748	90 749	101 835	110 037
Melkevot	84 159	85 255	92 689	100 219	115 496
Produsert melk pr årsku, kg	6 498	6 526	6 513	6 599	6 759
Storfekjøtt, kg omsatt	3 851	3 937	4 107	4 029	4 472
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	2 064	2 002	2 134	2 204	2 159
Ektefelle	594	571	523	488	477
Barn under 17 år	29	27	25	17	27
Sum familie	2 687	2 600	2 682	2 709	2 663
Leid arbeid, betalt	512	482	488	524	595
Leid arbeid, ubetalt	152	186	139	175	163
Sum timer i jordbruket	3 351	3 268	3 309	3 408	3 421
Sum timer i skogbruket	55	42	41	39	33
Sum timer i tilleggsnæring	109	96	110	129	108
Familiens arbeid på nyanlegg	18	54	43	29	41
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	1 165	1 183	1 154	1 258	1 202
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,60	1,49	1,49	1,60	1,71
Havre, kr pr kg	1,39	1,41	1,41	1,55	2,07
Kumelk, kr pr l	3,44	3,52	3,50	3,77	3,97
Kukjøtt, kr pr kg	28,18	29,11	29,12	30,96	32,75
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,65	34,16	35,55	36,87	39,45

Tabell 3b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	460	2 968	3 582	293	2 399
Driftsbygninger	21 788	27 440	35 728	7 807	68 959
Maskiner og redskap	581	10 366	16 323	34 123	32 774
Melkevot (ku og geit)	7 237	22 108	7 391	14 984	27 369
Sum nettoinvesteringer	30 066	62 882	63 024	57 207	131 501

¹⁾ Inkl. høstet halm

Østlandet, melkeproduksjon, andre bygder

Tabell 3c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	1 877	97	3 456	4 318	7 306
Andre planteprodukter	8 996	9 098	11 511	15 810	16 417
Planteprodukter i alt	10 873	9 195	14 967	20 128	23 723
Storfe, melk	290 731	301 850	317 394	384 160	436 597
Storfe, livdyr	15 300	14 700	17 608	15 038	21 418
Kuslakt	44 109	47 722	48 772	61 308	70 332
Annet storfeslakt	73 288	93 048	84 083	100 579	108 505
Andre inntekter, husdyrholdet	5 122	6 383	8 550	3 384	4 736
Husdyrprodukt i alt	428 550	463 703	476 407	564 469	641 588
Arealtilskudd grovfôr	76 622	36 791	36 140	37 576	38 939
Arealtilskudd korn	1 651	554	1 256	1 674	1 587
Kulturlandskapstilskudd		41 842	45 301	52 628	54 511
Produksjonstillegg, husdyr	72 660	66 774	68 152	70 820	75 021
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	108 075	103 146	104 902	111 253	123 534
Refunderte avløserutgifter	48 575	49 521	51 085	55 207	61 448
Andre tilskudd	16 399	18 842	25 026	32 854	39 191
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 070	-5 352	-4 207
Tilskudd i alt	317 982	311 970	326 792	356 660	390 024
Leieinntekter, traktor og redskap	8 371	9 967	9 635	13 067	15 578
Andre inntekter	1 403	213	3 641	390	982
Produksjonsinntekter i alt	767 179	795 048	831 442	954 714	1 071 895

Tabell 3d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	115 505	116 161	123 969	135 239	158 635
Andre førkostnader inkl. beiteleie	10 421	9 081	12 135	13 140	15 507
Såvarer	4 262	5 346	5 813	6 214	7 575
Handelsgjødsel og kalk	18 773	22 570	25 555	28 979	34 514
Plantevernmidler	942	935	1 336	1 178	1 224
Konserveringsmidler	6 875	6 571	5 882	6 655	6 754
Andre forbruksartikler m.v.	41 189	42 291	46 440	51 590	59 696
Kjøp av dyr	9 062	14 981	16 826	17 458	20 117
Sum variable kostnader	207 029	217 936	237 956	260 453	304 022
Leid arbeid	68 826	69 016	71 253	80 967	88 847
Drivstoff	14 408	18 209	21 567	23 137	32 364
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	5 707	4 511	4 209	5 288	5 883
Vedl.h. driftsbygninger	26 074	29 558	32 579	33 686	36 268
Vedl.h. traktor og maskiner	36 867	44 016	39 797	47 920	46 572
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 235	1 236	1 225	1 244	1 311
Avskr. Driftsbygninger	33 012	35 345	37 558	40 752	46 947
Avskr. Traktor og maskiner	42 208	43 589	44 397	46 711	48 001
Maskinleie	17 985	18 111	23 308	35 450	38 186
Andre faste kostnader	79 819	82 634	95 665	95 351	110 669
Sum faste kostnader	326 141	346 225	371 558	410 506	455 048
Kostnader i alt	533 170	564 161	609 514	670 959	759 070
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,46	1,55	1,56	1,71	1,75
Netto mek.kostn. pr liter omsatt melk	1,35	1,43	1,45	1,55	1,57
Netto mekaniseringskostnader pr daa	502	519	514	573	606

Østlandet, melkeproduksjon, andre bygder

Tabell 3e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	234 009	230 887	221 928	283 755	312 825
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	49 226	39 666	56 339	78 832	105 334
Familiens arbeidsfortjeneste	184 783	191 221	165 589	204 923	207 491
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	120 086	126 634	108 299	131 097	135 464
Lønnsevne	253 609	260 237	236 842	285 890	296 338
Lønnsevne pr. time	75,68	79,63	71,58	83,89	86,62
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	155 638	158 312	151 586	182 725	182 031
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	138 979	139 996	131 207	164 128	162 352
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	234 009	230 887	221 928	283 755	312 825
Driftsoverskudd, skogbruk	5 180	10 097	14 356	8 994	23 313
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	22 703	19 357	18 369	30 293	54 134
Driftsoverskudd, andre næringer	10 078	20 563	20 174	33 105	18 435
Lønnsinntekt	182 305	184 085	209 175	234 659	235 904
Pensjoner og sykepenger	23 503	27 700	31 852	30 377	37 053
Gevinst/utbytte verdipapir	16 112	16 735	3 713	13 883	7 926
Årlige erstatninger og lignende	6 147	2 905	3 435	4 037	5 533
Familiens arbeid på nyanlegg	2 485	7 438	6 055	4 305	6 120
Renteinntekter	5 396	5 749	6 594	21 132	21 850
- Renteutgifter	30 695	29 497	34 524	47 457	70 463
- Kårutgifter	9 690	9 682	9 014	8 831	11 013
Nettoinntekt	467 533	486 337	492 113	608 252	641 617
Privatforbruk ekskl. skatt	312 241	332 200	359 338	367 702	406 032
Betalte skatter	130 077	119 578	130 425	129 058	151 850

Tabell 3f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	380 651	381 832	382 325	407 263	473 237
Andre krav	76 337	111 030	135 295	189 726	230 514
Omløpsmidler, jordbruk	117 879	124 047	122 334	143 327	164 784
Omløpsmidler, skogbruk	547	723	1 277	113	155
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	1 556	1 534	2 204	2 476	2 684
Omløpsmidler, andre næringer	227 643	174 487	182 948	196 276	206 576
Omløpsmidler i alt	804 613	793 653	826 383	939 181	1 077 950
Anleggsmidler, jordbruk	1 125 931	1 236 785	1 315 249	1 476 372	1 671 146
Anleggsmidler, skogbruk	90 179	101 353	124 097	140 316	148 840
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	35 214	70 710	76 994	83 322	114 392
Anleggsmidler, andre næringer	23 647	25 840	35 325	45 150	81 533
Privat hovedbygninger	349 449	384 403	466 941	527 361	511 977
Privat, annet	130 781	133 421	147 190	162 905	177 204
Anleggsmidler i alt	1 755 201	1 952 512	2 165 796	2 435 426	2 705 092
Eiendeler i alt	2 559 814	2 746 165	2 992 179	3 374 607	3 783 042
Eiendeler i jordbruket	1 243 810	1 360 832	1 437 583	1 619 699	1 835 930
Kortsiktig gjeld	198 360	191 405	205 929	220 526	252 422
Langsiktig gjeld	554 185	683 834	881 117	971 906	1 222 902
Gjeld i alt	752 545	875 239	1 087 046	1 192 432	1 475 324
Endring i året, kroner	47 312	103 011	173 374	68 989	209 216
Egenkapital	1 807 269	1 870 926	1 905 133	2 182 175	2 307 718
Egenkapitalprosent	71	68	64	65	61
Endring i året (sparing)	129 738	72 904	55 905	154 873	112 387
Arbeidskapital	606 253	602 248	620 454	718 655	825 528
Endring i året	137 791	58 279	26 038	49 478	102 335
¹⁾ Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	6,0 %

Østlandet, Korn- og melkeproduksjon Flatbygder

Tabell 4a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	18	16	14	13	11
Brukers alder	49	50	51	51	53
Arealfordeling og avling					
Bygg, daa	142,2	149,2	102,9	77,5	81,9
Havre, daa	38,4	38,2	53,3	56,5	68,6
Hvete, daa	175,1	165,2	195,9	208,8	224,6
Annet korn, daa	1,1	8,4	8,9	10,5	12,1
Oljefrø, daa	19,7	17,5	21,6	21,2	20,5
Korn i alt, daa	376,5	378,5	382,6	374,5	407,7
Grovfôr, daa	211,7	210,3	217,3	221,8	226,9
Annet areal i alt, daa	5,3	6,0	8,8	8,5	5,8
Jordbruksareal, daa	593,5	594,8	608,7	604,8	640,4
herav leid areal, daa	205,5	235,1	244,4	238,9	269,7
Bygg, kg pr daa	517	425	390	429	535
Havre, kg pr daa	458	469	381	459	513
Hvete, kg pr daa	492	459	466	468	533
Oljefrø, kg pr daa	165	183	227	196	167
Korn ialt, FEm pr daa ¹⁾	477	434	419	445	502
Grovfôr, FEm pr daa	464	496	471	495	494
Jordbruksareal, FEm pr daa	468	452	433	457	495
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	23,2	23,2	23,8	24,1	24,1
Kumelk, liter omsatt	147 397	154 500	163 213	171 104	172 042
Melkevot	148 982	152 515	159 873	164 086	170 949
Produsert melk pr årsku, kg	7 088	7 446	7 603	7 826	7 826
Storfekjøtt, kg omsatt	7 112	7 098	6 842	6 355	7 503
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	2 648	2 498	2 479	2 398	2 362
Ektefelle	242	239	284	347	419
Barn under 17 år	2	5	7	12	18
Sum familie	2 892	2 742	2 770	2 757	2 799
Leid arbeid, betalt	917	856	1 003	1 017	1 034
Leid arbeid, ubetalt	173	117	130	146	156
Sum timer i jordbruket	3 982	3 715	3 903	3 920	3 989
Sum timer i skogbruket	39	42	38	59	44
Sum timer i tilleggsnæring	169	246	229	298	213
Familiens arbeid på nyanlegg	4	36	4		
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	913	977	1 059	888	677
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,84	1,75	1,82	1,84	1,88
Havre, kr pr kg	1,59	1,57	1,63	1,66	1,74
Hvete, kr pr kg	2,11	2,06	2,02	2,02	2,06
Kumelk, kr pr l	3,46	3,50	3,46	3,81	3,94
Kukjøtt, kr pr kg	28,64	28,82	29,22	31,31	32,29
Annet storfekjøtt, kr pr kg	34,16	34,60	35,82	37,69	39,81

Tabell 4b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	1 647	39 315	13 520	-8 290	5 733
Driftsbygninger	25 664	145 960	2 520	-42 611	20 159
Maskiner og redskap	-40 751	-55 700	-19 286	114 403	-26 864
Melkevot (ku og geit)	6 982	18 917	8 033		18 798
Sum nettoinvesteringer	-6 458	148 492	4 787	63 502	17 826

¹⁾ Inkl. høstet halm

Østlandet, Korn- og melkeproduksjon Flatbygder

Tabell 4c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Bygg	133 595	112 214	71 986	66 741	77 170
Havre	27 734	29 152	33 888	43 547	65 839
Hvete	188 072	155 530	196 739	202 804	239 045
Annet korn og oljefrø	14 164	21 283	22 923	23 370	24 951
Andre planteprodukter	12 640	18 576	27 312	22 948	28 743
Planteprodukter i alt	376 205	336 755	352 848	359 410	435 748
Storfe, melk	510 239	540 811	564 516	652 609	678 614
Storfe, livdyr	10 889	43 138	22 972	23 356	52 302
Kuslakt	73 838	86 329	87 428	104 400	100 779
Annet storfeslakt	136 472	128 742	131 710	157 336	179 397
Slaktegriser	4 098	4 710	740	689	693
Andre inntekter, husdyrholdet	353	93	0	0	0
Husdyrprodukt i alt	735 889	803 823	807 366	938 390	1 011 785
Arealtilskudd, grovfôr	57 774	16 762	16 650	17 621	17 792
Arealtilskudd, korn	107 082	42 317	45 056	50 348	55 120
Kulturlandskapstilskudd		114 075	112 790	126 835	126 518
Produksjonstillegg, husdyr	104 390	97 725	94 941	98 102	98 396
Driftstillegg, grunnstilskudd, distriktstilskudd	79 601	65 863	69 587	71 231	78 757
Refunderte avløserutgifter	46 179	49 286	55 100	52 278	62 672
Andre tilskudd	18 055	16 209	22 812	32 679	36 294
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 000	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	407 081	396 737	411 936	444 094	471 549
Leieinntekter, traktor og redskap	21 809	30 830	27 619	33 451	32 094
Andre inntekter	662	3 936	3 341	0	450
Produksjonsinntekter i alt	1 541 646	1 572 081	1 603 110	1 775 345	1 951 626

Tabell 4d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Krafftôr	198 404	204 061	212 571	237 978	257 429
Andre førkostnader inkl. beiteleie	16 615	11 355	21 297	14 433	24 331
Førkostnader i alt	215 019	215 416	233 868	252 411	281 760
Såvarer	37 549	38 624	34 030	34 283	46 297
Handelsgjødsel og kalk	75 869	81 501	89 401	85 482	100 756
Plantevernmidler	24 073	30 676	26 538	25 346	32 811
Konserveringsmidler	10 321	10 244	9 862	5 512	7 500
Andre forbruksartikler m.v.	67 655	65 942	69 542	74 243	119 422
Kjøp av dyr	12 769	12 661	5 029	17 726	8 646
Sum variable kostnader	443 255	455 064	468 270	495 003	597 192
Leid arbeid	137 200	138 603	164 454	161 957	176 905
Drivstoff	41 423	47 095	53 176	51 332	64 826
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	11 259	13 459	16 911	8 830	24 871
Vedl.h. driftsbygninger	32 767	37 979	58 055	42 624	55 371
Vedl.h. traktor og maskiner	96 562	91 402	119 861	97 321	90 687
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	3 555	2 585	3 313	3 211	3 621
Avskr. driftsbygninger	60 373	64 829	75 800	72 929	79 677
Avskr. traktor og maskiner	82 402	81 372	71 466	77 779	76 024
Maskinleie	62 194	89 762	66 927	102 965	101 977
Andre faste kostnader	173 367	176 663	194 624	193 910	214 642
Sum faste kostnader	701 102	743 749	824 587	812 858	888 601
Kostnader i alt	1 144 357	1 198 813	1 292 857	1 307 861	1 485 793
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,01	1,09	1,15	1,17	1,05
Netto mek.kostn. pr liter omsatt melk	1,91	1,90	1,85	1,89	1,94
Netto mekaniseringskostnader pr daa	468	493	497	457	521

Østlandet, Korn- og melkeproduksjon Flatbygder

Tabell 4e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	397 289	373 268	310 253	467 484	465 833
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	102 723	80 591	118 181	154 120	189 493
Familiens arbeidsfortjeneste	294 566	292 677	192 072	313 364	276 340
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	177 316	188 873	122 198	199 158	172 537
Lønnsevne	431 766	431 280	356 526	475 321	453 245
Lønnsevne pr. time	108,43	116,09	91,35	121,26	113,62
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	226 791	238 794	203 590	266 955	285 379
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	212 055	220 845	169 377	257 545	274 784
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	397 289	373 268	310 253	467 484	465 833
Driftsoverskudd, skogbruk	11 800	22 948	18 445	56 969	15 323
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	49 233	57 061	75 631	81 165	86 711
Driftsoverskudd, andre næringer	19 140	22 408	25 080	40 401	26 119
Lønnsinntekt	150 733	163 975	202 005	168 406	129 287
Pensjoner og sykepenger	28 460	27 568	31 218	20 906	45 545
Gevinst/utbytte verdipapir	44 820	58 937	3 681	33 530	31 820
Årlige erstatninger og lignende	7 007	3 415	4 016	518	117
Familiens arbeid på nyanlegg	607	5 318	529	0	0
Renteinntekter	3 296	7 382	5 753	19 472	31 933
- Renteutgifter	61 521	43 210	65 657	93 249	95 710
- Kårutgifter	11 805	9 818	11 554	17 814	10 909
Nettoinntekt	639 059	689 252	599 400	777 788	726 069
Privatforbruk ekskl. skatt	373 819	420 134	391 220	416 170	579 845
Betalte skatter	169 337	173 057	182 480	170 513	162 330

Tabell 4f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	238 795	262 388	350 551	436 372	499 693
Andre krav	91 264	145 051	136 180	233 455	281 808
Omløpsmidler, jordbruk	395 495	336 053	342 917	408 622	491 815
Omløpsmidler, andre næringer	201 687	232 556	276 687	284 070	320 823
Omløpsmidler i alt	927 241	976 048	1 106 335	1 362 519	1 594 139
Anleggsmidler, jordbruk	2 166 798	2 404 672	2 605 193	2 742 509	2 676 272
Anleggsmidler, skogbruk	211 303	238 025	253 826	270 237	230 764
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	45 423	119 822	140 220	125 705	140 355
Anleggsmidler, andre næringer	11 460	4 475	1 014	12 407	1 109
Privat hovedbygninger	745 883	854 852	931 933	916 557	816 083
Privat, annet	112 852	173 561	187 867	254 148	331 365
Anleggsmidler i alt	3 293 719	3 795 407	4 120 053	4 321 563	4 195 948
Eiendeler i alt	4 220 960	4 771 455	5 226 388	5 684 082	5 790 087
Eiendeler i jordbruket	2 562 293	2 740 725	2 948 110	3 151 131	3 168 087
Kortsiktig gjeld	593 386	493 017	455 323	553 408	515 586
Langsiktig gjeld	1 132 530	1 486 218	1 669 445	1 646 563	1 427 997
Gjeld i alt	1 725 916	1 979 235	2 124 768	2 199 971	1 943 583
Endring i året, kroner	-188 218	369 416	31 051	113 038	17 967
Egenkapital	2 495 044	2 792 220	3 101 620	3 484 111	3 846 504
Egenkapitalprosent	59	59	59	61	66
Endring i året (sparing)	263 906	-2 960	57 660	256 795	59 080
Arbeidskapital	333 855	483 031	651 012	809 111	1 078 553
Endring i året	33 870	32 578	8 037	156 663	16 534
<small>1) kalkulasjonsrente</small>	<small>4,0 %</small>	<small>3,0 %</small>	<small>4,0 %</small>	<small>3,0 %</small>	<small>6,0 %</small>

Østlandet, Kornproduksjon kombinert med svin. Flatbygder

Tabell 5a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	26	25	25	25	24
Brukers alder	49	50	50	50	49
Arealfordeling og avling					
Bygg, daa	91,0	109,7	103,7	102,6	93,4
Havre, daa	66,2	42,7	58,8	55,8	72
Hvete, daa	144,5	203,9	169,9	209,5	224,4
Annet korn, daa	19,3	16,5	14,3	13,4	2,3
Oljefrø og erter, daa	10,8	14,2	37,5	26,5	14,3
Korn i alt, daa	331,8	387,0	384,2	407,8	406,4
Grovfôr, daa	12,7	9,5	9,3	14,7	16,5
Annet areal i alt, daa	11,0	22,3	23,7	20,2	23,1
Jordbruksareal, daa	355,5	418,8	417,2	442,7	446
- herav leid areal, daa	109,0	171,2	175,7	194,4	193,5
Bygg, kg pr daa	526	425	444	402	484
Havre, kg pr daa	486	544	485	496	487
Hvete, kg pr daa	534	537	466	476	564
Oljefrø og erter, kg pr daa	335	343	202	225	399
Korn ialt, FEm pr daa ¹⁾	509	496	445	445	518
Grovfôr, FEm pr daa	286	239	334	331	321
Jordbruksareal, FEm pr daa	489	472	427	433	500
Husdyrproduksjon					
Antall avlsgriser	36,1	34,6	39	37	37
Antall smågriskull	71	64	82	84	93
Salgbare smågriser	774	889	960	941	1 060
Antall smågris omsatt	373	348	477	448	590
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	40 119	48 789	50 249	50 473	49 835
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 922	2 022	2 029	1 897	1 951
Ektefelle	476	414	417	433	512
Barn under 17 år	2	0	6	10	22
Sum familie	2 400	2 436	2 452	2 340	2 485
Leid arbeid, betalt	426	536	441	525	485
Leid arbeid, ubetalt	67	72	61	59	91
Sum timer i jordbruket	2 893	3 044	2 954	2 924	3 061
Sum timer i skogbruket	48	47	30	35	32
Sum timer i tilleggsnæring	238	188	189	139	176
Familiens arbeid på nyanlegg	25	26	0	0	0
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	1 021	1 135	1 125	1 230	1 263
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,81	1,78	1,80	1,82	1,90
Havre, kr pr kg	1,66	1,57	1,61	1,64	1,71
Hvete, kr pr kg	2,10	2,11	2,11	2,08	2,08
Oljefrø og erter, kr pr kg	2,72	2,69	3,68	3,34	4,13
Smågris for salg, kr pr stk.	700	721	679	843	919,71
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,69	20,37	20,88	22,29	22,86

Tabell 5b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	27 377	25 041	2636	2068	58642
Driftsbygninger	244 226	35 806	-50639	5324	236428
Maskiner og redskap	10 696	-3 404	16545	1723	-13075
Sum nettoinvesteringer	282 299	57 443	-31 458	9 115	281 995

¹⁾ Inkl. nyttet halmavling

Østlandet, Kornproduksjon kombinert med svin. Flatbygder

Tabell 5c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Bygg	86 545	81 160	82 510	74 964	90 147
Havre	50 321	34 416	45 588	46 355	65 100
Hvete	162 792	236 272	173 318	209 469	267 735
Annet korn og oljefrø	29 488	37 760	41 943	32 184	24 481
Andre planteprodukter	26 786	58 078	54 878	29 797	52 653
Planteprodukter i alt	355 932	447 686	398 237	392 769	500 116
Smågriser	232 432	282 009	307 946	406 172	568 616
Slaktegriser	824 568	1 008 244	1 002 526	1 202 544	1 144 546
Avlsgriser	71 548	77 200	62 265	87 051	64 411
Andre inntekter, husdyrholdet	15	10 834	7 059	2 210	4 053
Husdyrprodukt i alt	1 128 563	1 378 287	1 379 796	1 697 977	1 781 626
Arealtilskudd, grovfôr	3 690	638	702	2 905	1 101
Arealtilskudd, korn	89 058	34 086	41 477	42 900	49 287
Kulturlandskapstilskudd		81 838	78 513	81 588	89 483
Produksjonstillegg, husdyr	45 394	33 848	34 767	41 151	40 849
Refunderte avløserutgifter	37 898	44 724	42 046	40 548	48 109
Andre tilskudd	12 941	11 895	16 606	20 058	25 200
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 000	-4 900	-4 000
Tilskudd i alt	182 981	201 529	209 111	224 250	250 029
Leieinntekter, traktor og redskap	14 655	22 333	24 523	23 139	31 608
Andre inntekter	4 715	13 740	1 752	8 045	18 625
Produksjonsinntekter i alt	1 686 846	2 063 575	2 013 419	2 346 180	2 582 004

Tabell 5d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	535 397	615 657	648 747	656 914	750 888
Andre førkostnader inkl. beiteleie	699	1 246	3 909	1 184	1 550
Såvarer	29 534	38 914	38 082	31 529	40 667
Handelsgjødsel og kalk	41 909	50 569	53 209	59 030	76 822
Plantevernmidler	29 996	30 904	27 538	35 290	37 099
Konserveringsmidler	130	746	396	71	264
Andre forbruksartikler m.v.	68 661	69 351	81 472	80 525	117 503
Kjøp av gris	148 996	176 706	163 240	212 993	234 350
Kjøp av andre husdyr	0	1 038	625	160	58
Sum variable kostnader	855 322	985 131	1 017 218	1 077 696	1 259 201
Leid arbeid	61 510	72 721	65 170	80 863	83 874
Drivstoff	24 972	31 712	33 073	35 864	51 496
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	8 143	11 426	8 854	17 185	14 853
Vedl.h. driftsbygninger	24 091	27 973	35 336	31 319	41 772
Vedl.h. traktor og maskiner	57 556	51 055	51 085	56 437	67 132
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 155	939	939	1 445	1 573
Avskr. driftsbygninger	80 974	93 822	96 935	103 738	114 009
Avskr. traktor og maskiner	59 109	53 806	54 763	56 576	55 616
Maskinleie	31 384	75 403	44 486	60 299	73 182
Leie av dyr	14 689	35 194	81 901	87 666	123 131
Andre faste kostnader	149 211	191 888	176 103	193 160	210 340
Sum faste kostnader	512 794	645 939	648 645	724 552	836 978
Kostnader i alt	1 368 116	1 631 070	1 665 863	1 802 248	2 096 179
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,99	1,02	0,98	1,08	1,09
Netto mekaniseringskostnader pr daa	484	482	420	469	543

Østlandet, Kornproduksjon kombinert med svin. Flatbygder

Tabell 5e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	318 730	432 505	347 556	543 932	485 825
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	104 972	92 039	124 140	157 640	205 313
Familiens arbeidsfortjeneste	213 758	340 466	223 416	386 292	280 512
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	159 864	250 462	164 028	297 086	200 910
Lønnsevne	275 268	413 187	288 586	467 155	364 386
Lønnsevne pr. time	95,15	135,74	97,69	159,77	119,04
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	209 417	274 704	219 613	335 201	296 459
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	199 578	279 916	210 306	346 368	292 203
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	318 730	432 505	347 556	543 932	485 825
Driftsoverskudd, skogbruk	29 726	9 055	5 534	28 270	22 615
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	41 425	38 671	36 991	48 831	37 216
Driftsoverskudd, andre næringer	36 765	13 297	368	9 652	6 257
Lønnsinntekt	209 409	219 202	246 953	291 795	303 067
Pensjoner og sykepenger	43 602	37 941	36 714	51 731	33 797
Gevinst/utbytte verdipapir	-18 242	21 954	6 330	-8 699	39 337
Årlige erstatninger og lignende	495	40	0	1 446	1 356
Familiens arbeid på nyanlegg	3 640	3 861	0	0	0
Renteinntekter	3 538	5 192	3 879	11 120	38 734
- Renteutgifter	71 287	78 461	97 919	147 717	189 826
- Kårutgifter	9 756	5 897	4 339	8 924	3 938
Nettoinntekt	578 241	697 360	582 067	821 437	774 440
Privatforbruk ekskl. skatt	370 842	405 645	457 938	496 968	475 119
Betalte skatter	176 673	176 698	196 616	191 579	196 507

Tabell 5f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	225 441	156 626	218 314	530 197	518 977
Andre krav	112 114	623 578	591 066	251 437	320 522
Omløpsmidler, jordbruk	353 949	485 461	425 228	510 197	620 187
Omløpsmidler, skogbruk	212	248	96	68	85
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	2 615	6 012	4 866	3 464	2 788
Omløpsmidler, andre næringer	112 318	151 323	151 602	181 205	189 912
Omløpsmidler i alt	806 649	1 423 248	1 391 172	1 476 568	1 652 471
Anleggsmidler, jordbruk	2 341 667	2 647 506	2 629 592	2 691 591	2 990 947
Anleggsmidler, skogbruk	175 916	166 266	169 700	173 817	193 160
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	224 547	167 748	209 858	205 056	243 706
Anleggsmidler, andre næringer	19 751	45 320	29 453	118 085	129 924
Privat hovedbygninger	483 540	564 627	545 099	562 703	535 826
Privat, annet	163 262	154 027	232 918	238 142	251 576
Anleggsmidler i alt	3 408 683	3 745 494	3 816 620	3 989 394	4 345 139
Eiendeler i alt	4 215 332	5 168 742	5 207 792	5 465 962	5 997 610
Eiendeler i jordbruket	2 341 667	3 132 967	3 054 820	3 201 788	3 611 134
Kortsiktig gjeld	642 684	615 847	639 620	619 403	746 277
Langsiktig gjeld	1 746 376	2 369 791	2 466 413	2 497 270	2 706 228
Gjeld i alt	2 389 060	2 985 638	3 106 033	3 116 673	3 452 505
Endring i året, kroner	167 951	239 829	84 546	201 963	204 194
Egenkapital	1 826 272	2 183 104	2 101 759	2 349 289	2 545 105
Egenkapitalprosent	43	42	40	43	42
Endring i året (sparing)	52 165	144 152	-56 395	173 003	254 957
Arbeidskapital	163 965	807 401	751 552	857 165	906 194
Endring i året	-196 902	409 219	16 054	322 105	13 659
¹⁾ Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	6,0 %

Østlandet, Kornproduksjon. Flatbygder

Tabell 6a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	53	56	57	63	59
Brukers alder	49	49	48	49	50
Arealfordeling og avling					
Bygg, daa	121,5	132,7	120,8	105,2	107,7
Havre, daa	102,3	98,6	97,2	90,2	82,5
Hvete, daa	109,1	98,6	120,3	137,7	155,0
Annet korn, daa	4,8	4,6	9,1	8,1	8,2
Oljefrø, daa	27,3	20,8	22,9	22,7	25,4
Korn i alt, daa	365,0	355,3	370,3	363,9	378,8
Grovfôr, daa	10,4	14,6	11,1	9,3	7,3
Annet areal i alt, daa	7,2	10,4	7,8	8,3	4,9
Jordbruksareal, daa	382,6	380,3	389,2	381,5	391,0
- herav leid areal, daa	81,3	96,9	99,8	107,0	114,2
Bygg, kg pr daa	487	424	384	439	475
Havre, kg pr daa	483	441	396	445	470
Hvete, kg pr daa	502	543	452	482	522
Oljefrø, kg pr daa	178	214	194	168	237
Korn ialt, FEm pr daa ¹⁾	451	433	387	424	469
Grovfôr, FEm pr daa	280	308	300	250	232
Jordbruksareal, FEm pr daa	442	422	380	416	459
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	875	823	787	742	777
Ektefelle	72	64	53	57	76
Barn under 17 år	3	3	5	1	3
Sum familie	950	890	845	800	856
Leid arbeid, betalt	61	47	76	45	34
Leid arbeid, ubetalt	70	50	43	56	39
Sum timer i jordbruket	1 081	987	964	901	929
Sum timer i skogbruket	53	42	33	37	40
Sum timer i tilleggsnæring	189	148	191	143	128
Familiens arbeid på nyanlegg	33	17	8	10	13
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	2 147	2 067	2 081	2 209	2 075
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,84	1,80	1,80	1,78	1,89
Havre, kr pr kg	1,57	1,55	1,57	1,61	1,70
Hvete, kr pr kg	2,31	2,16	2,08	2,02	2,03

Tabell 6b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	12 412	21 002	1 081	661	27 674
Driftsbygninger	17 289	9 136	-13 213	-9 180	25 615
Maskiner og redskap	4 387	42 585	9 938	-10 852	-9 846
Sum nettoinvesteringer	34 088	72 723	-2 194	-19 371	43 443

1) Inkl. nyttet halmavling

Østlandet, Kornproduksjon. Flatbygger

Tabell 6c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Bygg	107 412	101 881	83 304	83 819	100 374
Havre	77 803	67 942	59 803	66 128	66 469
Hvete	120 636	113 901	117 985	135 836	173 547
Annet korn og oljefrø	25 953	20 983	23 887	23 207	29 117
Andre planteprodukter	19 016	26 769	23 020	14 325	14 858
Planteprodukter i alt	350 820	331 476	307 999	323 315	384 365
Husdyrprodukt i alt	787	976	1 291	1 114	223
Arealtilskudd, grovfôr	2 478	1 011	1 238	901	815
Arealtilskudd, korn	100 499	34 303	44 049	41 716	44 746
Kulturlandskapstillskudd		74 505	73 644	73 912	75 834
Produksjonstillegg, husdyr	640	968	1 002	883	159
Refunderte avløserutgifter	379	716	658	483	358
Andre tilskudd	21 308	19 727	20 681	20 079	18 026
Bunnfradrag	-6 000	-5 482	-5 000	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	119 304	125 748	136 272	132 974	135 938
Leieinntekter, traktor og redskap	10 489	13 963	16 721	17 035	13 530
Andre inntekter	7 374	8 625	6 455	10 994	9 734
Produksjonsinntekter i alt	488 774	480 788	468 738	485 432	543 790

Tabell 6d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Førkostnader i alt	704	540	795	780	260
Såvarer	29 587	26 318	28 637	28 828	32 303
Handelsgjødsel og kalk	40 364	50 168	52 761	55 618	61 170
Plantevernmidler	20 938	19 940	20 732	21 331	23 537
Konserveringsmidler	19	21	13	0	0
Andre forbruksartikler m.v.	3 394	4 685	5 773	4 108	27 905
Kjøp av dyr	28	86	21	57	0
Sum variable kostnader	95 034	101 758	108 732	110 722	145 175
Leid arbeid	7 404	6 850	10 521	5 267	4 593
Drivstoff	18 040	20 063	21 335	20 804	31 136
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	4 268	7 310	5 228	7 342	9 451
Vedl.h. driftsbygninger	12 109	14 242	11 375	9 793	16 393
Vedl.h. traktor og maskiner	34 982	36 677	31 135	35 211	33 369
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 682	2 391	2 071	1 784	1 989
Avskr. driftsbygninger	24 469	25 852	25 688	25 715	26 552
Avskr. traktor og maskiner	46 296	44 479	46 516	45 601	45 672
Maskinleie	14 080	19 464	23 013	28 581	31 588
Andre faste kostnader	82 727	80 375	81 492	83 019	86 107
Sum faste kostnader	247 057	257 703	258 374	263 117	286 850
Kostnader i alt	342 091	359 461	367 106	373 839	432 025
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,65	0,72	0,81	0,84	0,84
Netto mekaniseringskostnader pr daa	289	303	306	348	385

Østlandet, Kornproduksjon. Flatbygder

Tabell 6e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	146 683	121 327	101 632	111 593	111 765
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	49 826	38 959	55 947	72 110	88 570
Familiens arbeidsfortjeneste	96 857	82 368	45 685	39 483	23 195
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	175 197	161 669	94 920	85 101	47 815
Lønnsevne	104 261	89 218	56 206	44 750	27 788
Lønnsevne pr. time	96,45	90,39	58,30	49,67	29,91
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	229 927	210 966	180 594	177 998	210 723
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	230 285	208 069	174 190	176 004	209 260
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	146 683	121 327	101 632	111 593	111 765
Driftsoverskudd, skogbruk	21 751	31 522	37 936	35 532	31 604
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	57 593	72 430	88 456	116 267	65 495
Driftsoverskudd, andre næringer	33 891	33 251	35 100	56 264	70 257
Lønnsinntekt	388 129	387 137	407 704	462 407	445 277
Pensjoner og sykepenger	46 173	48 724	44 822	46 338	48 800
Gevinst/utbytte verdipapir	7 480	8 779	8 994	4 261	2 797
Årlige erstatninger og lignende	8 478	5 468	4 981	1 425	6 983
Familiens arbeid på nyanlegg	4 782	2 885	832	1 494	2 612
Renteinntekter	7 094	6 834	10 907	24 460	33 779
- Renteutgifter	37 065	29 163	34 969	63 495	76 468
- Kårutgifter	8 527	7 224	6 880	8 189	6 917
Nettoinntekt	676 462	681 970	699 515	788 357	735 984
Privatforbruk ekskl. skatt	408 954	414 502	446 763	495 141	515 979
Betalte skatter	186 936	201 800	225 220	204 181	236 058

Tabell 6f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	446 802	469 784	426 686	403 599	530 620
Andre krav	82 555	168 917	196 005	208 293	194 860
Omløpsmidler, jordbruk	189 103	196 613	185 466	197 245	234 493
Omløpsmidler, skogbruk	969	2 902	3 763	25	20
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	2 064	3 821	3 525	984	34
Omløpsmidler, andre næringer	82 349	88 223	78 995	98 619	109 328
Omløpsmidler i alt	803 842	930 260	894 440	908 765	1 069 355
Anleggsmidler, jordbruk	1 075 219	1 138 189	1 207 152	1 249 385	1 278 492
Anleggsmidler, skogbruk	179 979	176 694	181 829	197 137	206 967
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	152 885	114 514	131 452	132 736	202 032
Anleggsmidler, andre næringer	71 506	34 195	19 300	55 027	69 685
Privat hovedbygninger	581 598	613 214	651 949	686 144	637 145
Privat, annet	166 705	187 868	250 701	287 156	264 066
Anleggsmidler i alt	2 227 892	2 264 674	2 442 383	2 607 585	2 658 387
Eiendeler i alt	3 031 734	3 194 934	3 336 823	3 516 350	3 727 742
Eiendeler i jordbruket	1 264 322	1 334 802	1 392 618	1 446 630	1 512 985
Kortsiktig gjeld	246 872	247 345	189 016	194 200	228 711
Langsiktig gjeld	846 518	805 131	1013706	1214948	1148441
Gjeld i alt	1 093 390	1 052 476	1 202 722	1 409 148	1 377 152
Endring i året, kroner	55 879	15 597	57900	-9894	64877
Egenkapital	1 938 344	2 142 458	2 134 101	2 107 202	2 350 590
Egenkapitalprosent	64	67	64	60	63
Endring i året (sparing)	143 849	205 807	94 562	134 896	106 240
Arbeidskapital	556 970	682 915	705 424	714 565	840 644
Endring i året	39 113	108 819	52 941	150 362	52 426
¹⁾ Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	6,0 %

Østlandet, Kornproduksjon. Andre bygder

Tabell 7a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	23	21	19	18	16
Brukers alder	52	52	52	53	52
Arealfordeling og avling					
Bygg, daa	62,7	80,6	81,1	84,2	61
Havre, daa	105,1	104,9	82,9	91,2	106
Hvete, daa	58,3	53,5	78,6	94,9	70,8
Annet korn, daa	4,8	2,8	0	0	
Oljefrø, daa	7,7	10,0	6,3	1,7	
Korn i alt, daa	238,6	251,8	248,9	272,0	237,8
Grovfôr, daa	13,2	11,1	13,9	13,8	14,6
Annet areal i alt, daa	2,5	5,7	4,0	4,3	8,1
Jordbruksareal, daa	254,3	268,6	266,8	290,1	260,5
- herav leid areal, daa	43,4	46,4	55,3	67,1	38,6
Bygg, kg pr daa	472	382	296	361	463
Havre, kg pr daa	471	412	346	323	423
Hvete, kg pr daa	473	460	320	415	375
Oljefrø, kg pr daa	118	167	124	63	
Korn ialt, FEm pr daa ¹⁾	421	372	295	343	387
Grovfôr, FEm pr daa	189	214	238	236	290
Jordbruksareal, FEm pr daa	409	365	293	340	381
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	862	847	797	834	828
Ektefelle	29	54	43	39	23
Barn under 17 år	1	3	3	0	0
Sum familie	892	904	843	873	851
Leid arbeid, betalt	55	25	12	27	26
Leid arbeid, ubetalt	42	81	62	69	70
Sum timer i jordbruket	989	1 010	917	969	947
Sum timer i skogbruket	166	133	113	93	113
Sum timer i tilleggsnæring	105	84	47	79	63
Familiens arbeid på nyanlegg	4	0	42	8	31
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	1 538	1 845	2 031	2 008	2 117
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,69	1,65	1,68	1,70	1,81
Havre, kr pr kg	1,65	1,56	1,56	1,58	1,64
Hvete, kr pr kg	2,06	2,01	1,95	2,02	1,92

Tabell 7b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	5 003	-2 092	-598	3 677	2 984
Driftsbygninger	2 770	-11 366	-1 759	-9 315	12 288
Maskiner og redskap	4 957	8 170	3 160	-19 154	25 856
Sum nettoinvesteringer	12 730	-5 288	803	-24 792	41 128

1) Inkl. nyttet halmavling

Østlandet, Kornproduksjon. Andre bygder

Tabell 7c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Bygg	47 939	51 524	38 664	52 173	55 328
Havre	79 393	65 977	44 363	48 858	73 991
Hvete	56 716	48 559	52 162	79 367	59 163
Annet korn og oljefrø	8 271	8 567	506	-63	3
Andre planteprodukter	6 027	8 071	3 348	8 010	9 656
Planteprodukter i alt	198 346	182 698	139 043	188 345	198 141
Husdyrprodukt i alt	534	1 190	1 762	1 989	2 462
Arealtilskudd, grovfôr	3 266	1 272	1 580	2 125	1 722
Arealtilskudd, korn	77 689	36 310	38 743	42 790	45 041
Kulturlandskapstilskudd		52 460	47 964	54 594	56 263
Produksjonstillegg, husdyr	247	672	910	1 210	1 194
Refunderte avløserutgifter	0	170	393	469	484
Andre tilskudd	16 260	15 119	23 780	23 430	28 969
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 000	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	91 462	100 503	108 370	119 618	129 673
Leieinntekter, traktor og redskap	18 373	12 664	12 240	18 490	9 964
Andre inntekter	4 179	95	0	917	1 887
Produksjonsinntekter i alt	312 894	297 150	261 415	329 359	342 127

Tabell 7d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Førkostnader i alt	468	127	209	199	1 203
Såvarer	15 694	16 391	18 610	18 770	16 635
Handelsgjødsel og kalk	30 399	35 011	33 408	38 147	39 832
Plantevernmidler	9 748	12 515	7 482	14 905	9 261
Konserveringsmidler	0	0	0	0	0
Andre forbruksartikler m.v.	2 637	2 789	3 235	5 638	13 908
Kjøp av dyr	143	138	0	118	0
Sum variable kostnader	59 089	66 971	62 944	77 777	80 839
Leid arbeid	7 050	3 253	1 483	3 455	3 543
Drivstoff	11 846	14 121	12 096	18 119	19 283
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 011	4 531	6 531	3 266	4 306
Vedl.h. driftsbygninger	10 963	13 773	8 686	12 491	10 103
Vedl.h. traktor og maskiner	24 057	25 836	24 851	24 640	27 766
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 150	2 092	1 672	1 785	2 105
Avskr. driftsbygninger	15 846	15 176	13 881	15 937	14 935
Avskr. traktor og maskiner	31 149	31 728	28 038	32 165	33 240
Maskinleie	15 901	17 249	22 364	26 573	30 189
Andre faste kostnader	48 197	48 809	54 651	60 096	51 391
Sum faste kostnader	169 170	176 568	174 253	198 527	196 861
Kostnader i alt	228 259	243 539	237 197	276 304	277 700
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,69	0,84	1,07	0,96	1,14
Netto mekaniseringskostnader pr daa	283	307	312	325	435

Østlandet, Kornproduksjon. Andre bygder

Tabell 7e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	84 635	53 611	24 218	53 055	64 427
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	29 523	23 923	31 479	43 675	51 897
Familiens arbeidsfortjeneste	55 112	29 688	-7 261	9 380	12 530
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	108 867	55 608	-14 803	18 372	25 101
Lønnsevne	62 162	32 941	-5 778	12 835	16 073
Lønnsevne pr. time	62,85	32,61	-6,30	13,25	16,97
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	154 674	89 413	27 731	75 624	119 756
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	149 856	85 589	25 076	71 025	116 039
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	84 635	53 611	24 218	53 055	64 427
Driftsoverskudd, skogbruk	68 954	44 281	28 471	112 512	108 481
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	1 145	13 983	18 691	19 590	328 798
Driftsoverskudd, andre næringer	12 347	21 151	29 386	26 269	9 710
Lønnsinntekt	297 012	384 141	418 808	439 563	527 445
Pensjoner og sykepenger	42 450	17 253	11 332	15 944	9 057
Gevinst/utbytte verdipapir	9 225	18 881	5 418	6 258	7 187
Årlige erstatninger og lignende	10 041	3 460	1 371	5 657	7 835
Familiens arbeid på nyanlegg	633	0	6 145	1 177	4 997
Renteinntekter	8 503	5 866	10 363	18 643	33 245
- Renteutgifter	27 962	20 471	30 965	49 332	51 711
- Kårutgifter	5 222	7 467	8 888	9 723	9 713
Nettoinntekt	501 761	534 689	514 350	639 613	1 039 758
Privatforbruk ekskl. skatt	326 800	368 357	300 642	370 561	467 249
Betalte skatter	142 883	173 005	169 229	191 152	220 114

Tabell 7f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	480 883	548 484	465 419	512 063	633 193
Andre krav	132 462	96 002	84 349	106 150	348 858
Omløpsmidler, jordbruk	82 463	84 733	60 628	67 549	103 083
Omløpsmidler, skogbruk	1 880	0	132	0	0
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	2 750	95	579	1 726	1 789
Omløpsmidler, andre næringer	200 249	186 721	189 513	210 103	226 024
Omløpsmidler i alt	900 687	916 035	800 620	897 591	1 312 947
Anleggsmidler, jordbruk	666 727	708 251	720 483	794 504	799 940
Anleggsmidler, skogbruk	552 666	426 474	410 669	486 202	444 644
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	72 603	73 464	76 037	97 792	90 021
Anleggsmidler, andre næringer	117 339	107 043	83 137	84 397	85 101
Privat hovedbygninger	432 594	424 674	405 999	561 803	555 260
Privat, annet	157 564	176 021	194 436	202 397	227 728
Anleggsmidler i alt	1 999 493	1 915 927	1 890 761	2 227 095	2 202 694
Eiendeler i alt	2 900 180	2 831 962	2 691 381	3 124 686	3 515 641
Eiendeler i jordbruket	749 190	792 984	781 111	862 053	903 023
Kortsiktig gjeld	132 144	121 932	141 688	128 304	136 938
Langsiktig gjeld	655 763	618 057	807 199	928 313	651 506
Gjeld i alt	787 907	739 989	948 887	1 056 617	788 444
Endring i året, kroner	75 270	23 211	80 848	-7 508	-213 833
Egenkapital	2 112 273	2 091 973	1 742 494	2 068 069	2 727 197
Egenkapitalprosent	73	74	65	66	78
Endring i året (sparing)	140 039	11 332	38 014	113 069	504 389
Arbeidskapital	768 543	794 103	658 932	769 287	1 176 009
Endring i året	109 077	-8 855	-33 901	22 421	217 973
¹⁾ Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4 %	5 %	6 %

Østlandet, Sauehold Andre bygder**Tabell 8a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser**

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	30	32	32	30	30
Brukers alder	48	48	48	50	52
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	0,8	0,8	0,8	0	0
Grovfôr, daa	158,8	156,0	156,3	159,2	166,2
Annet areal, daa	0,3	0	0,7	0,7	0
Jordbruksareal, daa	159,9	156,8	157,8	159,9	166,2
- herav leid areal, daa	55,7	57,1	56,8	54,9	60,6
Grovfôr, FEm pr daa	225	246	245	262	256
Jordbruksareal, FEm pr daa	226	247	245	262	256
Husdyrproduksjon					
Antall vinterfôra sauer (vfs)	102	104	104	101	101
Antall gagnslam pr vfs	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Kg kjøtt pr vfs	31	31	30	31	29
Ull, kg omsatt pr vfs	5,9	5,2	5,3	6,1	4,5
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 397	1 519	1524	1521	1473
Ektefelle	320	269	213	277	284
Barn under 17 år	34	28	27	26	41
Sum familie	1 751	1 816	1 764	1 824	1 798
Leid arbeid, betalt	220	217	221	274	229
Leid arbeid, ubetalt	38	36	97	77	82
Sum timer i jordbruket	2 009	2 069	2 082	2 175	2 109
Sum timer i skogbruket	73	69	35	30	40
Sum timer i tilleggsnæring	237	257	229	192	219
Familiens arbeid på nyanlegg	7	26	26	54	15
Familiens arb. i annen virksomhet i alt	1 775	1 664	1769	1892	1997
Oppnådde priser					
Lammekjøtt, kr pr kg	33,10	33,10	33,79	38,83	44,41
Sauerkjøtt, kr pr kg	12,46	10,03	14,14	14,96	18,94
Ull, kr pr kg	32,21	31,39	32,46	33,52	32,87

Tabell 8b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	5 791	2 701	-598	4 082	-626
Driftsbygninger	-9 774	-6 558	665	33 521	-556
Maskiner og redskap	21 805	23 338	4 656	-4 622	-7 256
Sum nettoinvesteringer	17 822	19 481	4 723	32 981	-8 438

Østlandet, Sauehold Andre bygder

Tabell 8c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn			673	0	0
Andre planteprodukter	2 428	7 283	5 037	8 185	7 850
Planteprodukter i alt	2 428	7 283	5 710	8 185	7 850
Sauer, livdyr	6 160	5 197	5 205	7 225	4 762
Saue- og lammeslakt	97 896	95 742	104 766	119 795	136 700
Ull	17 999	18 888	17 638	19 032	16 096
Andre inntekter, husdyrholdet	599	2 445	1 923	1 263	1 122
Husdyrprodukt i alt	122 654	122 272	129 532	147 315	158 680
Arealtilskudd	54 683	27 679	27 122	26 373	27 836
Kulturlandskapstilskudd		29 510	27 869	30 253	30 771
Produksjonstillegg, husdyr	52 838	53 998	58 659	58 313	63 823
Refunderte avløserutgifter	24 344	26 649	30 227	37 831	32 313
Grunntilskudd, distriktstilskudd	29 794	31 692	30 309	27 325	36 081
Andre tilskudd	25 761	28 953	27 454	37 231	36 822
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 156	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	181 420	192 981	196 484	212 326	223 646
Leieinntekter, traktor og redskap	9 266	13 350	18 332	17 432	12 361
Andre inntekter	339	1 292	1 272	1 227	911
Produksjonsinntekter i alt	316 107	337 178	351 330	386 485	403 448

Tabell 8d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	26 704	30 492	33 499	30 419	32 376
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	8 905	7 558	9 071	8 592	8 383
Såvarer	2 325	2 079	2 297	2 301	2 200
Handelsgjødsel og kalk	12 322	15 035	17 331	16 992	18 660
Plantevernmidler	190	253	186	268	43
Konserveringsmidler	1 706	1 769	1 556	2 264	1 118
Andre forbruksartikler m.v.	16 981	18 440	20 139	20 111	20 412
Kjøp av sau	2 149	792	1 059	1 458	1 410
Kjøp av andre husdyr	104	897	24	52	870
Sum variable kostnader	71 386	77 315	85 162	82 457	85 472
Leid arbeid	29 595	29 566	30 921	39 106	34 980
Drivstoff	9 059	10 738	12 985	12 002	15 954
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	6 324	4 194	3 377	4 117	2 454
Vedl.h. driftsbygninger	9 691	12 296	12 414	13 268	14 168
Vedl.h. traktor og maskiner	21 832	25 157	23 837	26 445	26 649
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	623	576	526	616	626
Avskr. driftsbygninger	17 613	18 268	19 109	19 913	20 312
Avskr. traktor og maskiner	21 531	22 229	24 298	24 841	24 894
Maskinleie	9 496	16 765	15 769	14 812	17 161
Andre faste kostnader	45 968	47 934	53 963	54 873	60 523
Sum faste kostnader	171 732	187 723	197 199	209 993	217 721
Kostnader i alt	243 118	265 038	282 361	292 450	303 193
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,65	1,74	1,74	1,73	2
Netto mekaniseringskostnader pr daa	372	429	426	452	512

Østlandet, Sauehold Andre bygder

Tabell 8e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	72 989	72 140	68 969	94 035	100 255
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	26 354	20 967	28 885	38 032	45 016
Familiens arbeidsfortjeneste	46 635	51 173	40 084	56 003	55 239
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	48 095	50 980	39 739	54 353	54 211
Lønnsevne	76 230	80 739	71 005	95 109	90 219
Lønnsevne pr. time	37,94	39,02	34,10	43,73	42,78
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	87 701	83 672	81 662	104 989	107 887
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	67 965	64 022	60 705	82 168	86 699
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	72 989	72 140	68 969	94 035	100 255
Driftsoverskudd, skogbruk	15 294	20 158	7 255	16 909	10 191
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	40 106	52 662	31 329	38 078	41 235
Driftsoverskudd, andre næringer	20 390	15 844	25 686	20 673	26 888
Lønnsinntekt	302 088	309 355	329 305	350 825	396 390
Pensjoner og sykepenger	31 278	29 894	43 120	37 733	44 530
Gevinst/utbytte verdipapir	2 813	3 563	6 878	2 387	2 366
Årlige erstatninger og lignende	4 234	2 369	1 081	1 024	2 306
Familiens arbeid på nyanlegg	941	3 613	3 641	7 723	2 345
Renteinntekter	4 591	6 861	8 686	15 377	25 676
- Renteutgifter	17 231	19 648	19 273	23 603	35 079
- Kårutgifter	4 416	4 091	4 398	4 781	4 024
Nettoinntekt	473 077	492 720	502 279	556 380	613 079
Privatforbruk ekskl. skatt	323 170	362 372	354 869	351 705	399 666
Betalte skatter	122 109	118 046	137 806	130 300	150 095

Tabell 8f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	411 860	399 572	470 977	574 940	627 127
Andre krav	106 774	138 215	140 495	102 411	172 862
Omløpsmidler, jordbruk	31 343	36 792	35 888	36 955	44 408
Omløpsmidler, skogbruk	0	145	78	13	43
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	3 567	3 736	3 489	1 530	3 161
Omløpsmidler, andre næringer	130 213	93 078	67 144	51 802	64 139
Omløpsmidler i alt	683 757	671 538	718 071	767 651	911 740
Anleggsmidler, jordbruk	633 793	670 670	687 234	744 760	713 185
Anleggsmidler, skogbruk	102 373	107 052	100 750	80 552	91 897
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	62 876	58 944	72 161	68 529	69 374
Anleggsmidler, andre næringer	15 349	13 565	19 779	25 073	19 471
Privat hovedbygninger	429 236	454 508	521 953	541 202	567 092
Privat, annet	134 888	140 489	142 488	156 325	179 997
Anleggsmidler i alt	1 378 515	1 445 228	1 544 365	1 616 441	1 641 016
Eiendeler i alt	2 062 272	2 116 766	2 262 436	2 384 092	2 552 756
Eiendeler i jordbruket	665 136	707 462	723 122	781 715	757 593
Kortsiktig gjeld	56 052	63 830	59 488	65 414	71 403
Langsiktig gjeld	423 638	444 541	503 295	536 053	576 354
Gjeld i alt	479 690	508 371	562 783	601 467	647 757
Endring i året, kroner	35 428	-13 087	-6 907	43 772	48 190
Egenkapital	1 582 582	1 608 395	1 699 653	1 782 625	1 904 999
Egenkapitalprosent	77	76	75	75	75
Endring i året (sparing)	63 687	34 128	112 932	117 807	149 671
Arbeidskapital	627 705	607 708	658 583	702 237	840 337
Endring i året	50 139	7 797	83 041	60 933	131 820
¹⁾ Kalkulasjonsrente	4,0 %	3,0 %	4,0 %	5,0 %	6,0 %

Fylkestall, Østfold, alle driftsformer

Tabell 9a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	54	54	56	57	53
Brukers alder	52	53	52	52	51
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	321,0	337,5	333,3	332,1	354,1
Grovfôr, daa	78,0	83,5	86,6	86,3	73,3
Annet areal, daa	11,3	13,4	13	13,0	6,6
Jordbruksareal, daa	410,3	434,4	432,9	431,4	434,0
- herav leid areal, daa	131,1	157,3	160,5	161,5	166,0
Korn, FEm pr daa ¹⁾	476	446	447	434	496
Grovfôr, FEm pr daa	407	394	373	429	429
Jordbruksareal, FEm pr daa	466	430	436	423	503
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	5,4	5,5	5,4	5,1	5,5
Kumelk, liter omsatt	31 422	32 943	32 327	31 946	35 228
Melkevot	31 828	34 052	33 673	32 261	35 495
Produsert melk pr årsku, kg	6 483	6 760	6 757	6 859	7 128
Storfekjøtt, kg omsatt	1 879	2 066	1 862	1 778	1 838
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	6,9	6,5	7,4	13,6	13,0
Salgbare smågriser	164	160	155	150	150
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	6 582	7 439	7 680	7 847	8 100
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 749	1 743	1 654	1 540	1 475
Ektefelle	259	241	226	289	289
Barn under 17 år	16	3	6	5	11
Sum familie	2 024	1 987	1 886	1 834	1 775
Leid arbeid, betalt	391	361	368	379	390
Leid arbeid, ubetalt	74	77	93	103	88
Sum timer i jordbruket	2 489	2 425	2 347	2 316	2 253
Sum timer i skogbruket	56	42	31	50	42
Sum timer i tilleggsnæring	105	151	122	150	116
Familiens arbeid på nyanlegg	30	2	1	3	25
Familiens arb. i annen virksomhet	1 400	1 500	1 600	1 480	1 545
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,78	1,78	1,77	1,78	1,84
Havre, kr pr kg	1,62	1,56	1,58	1,62	1,69
Hvete, kr pr kg	2,15	2,08	2,06	2,04	2,04
Kumelk, kr pr l	3,51	3,66	3,65	3,92	4,11
Kukjøtt, kr pr kg	28,54	28,38	29,99	32,11	33,25
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,75	34,87	35,99	38,21	40,04
Smågris for salg, kr pr stk.	692	717	670	812	906
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	21,11	20,24	20,44	22,25	22,97

Tabell 9b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	23 868	19 657	7 047	810	20 626
Driftsbygninger	74 227	15 917	-4 719	-2 995	51 371
Maskiner og redskap	16 849	24 266	20 652	39 862	22 467
Melkevot (ku og geit)	2 281	2 042	4 541	1 825	2 850
Sum nettoinvesteringer	117 225	61 882	27 521	39 501	97 314

1) Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Østfold, alle driftsformer

Tabell 9c. Produksjonsinntekter per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	300 876	296 496	299 243	280 489	361 449
Andre planteprodukter	44 451	37 019	38 998	48 509	39 790
Planteprodukter i alt	345 327	333 515	338 241	328 998	401 239
Storfe, melk	110 314	120 609	118 131	125 227	144 811
Storfe, livdyr	13 899	9 596	15 680	9 409	7 732
Kuslakt	16 992	24 582	18 865	24 446	24 347
Annet storfeslakt	39 534	46 446	40 610	51 175	50 684
Smågriser	51 101	60 047	38 878	57 306	59 667
Slaktegriser	141 722	144 714	159 239	181 725	185 603
Avlsgriser	25 759	19 133	17 495	18 732	21 241
Fjørfe, egg og slakt	131 452	138 087	203 957	271 447	283 508
Andre inntekter, husdyrholdet	1 399	7 292	6 248	1 023	1 751
Husdyrprodukt i alt	532 172	570 506	619 103	740 488	779 344
Arealtilskudd, grovfôr	18 884	5 308	5 320	6 275	4 996
Arealtilskudd, korn	82 030	27 130	35 679	34 885	36 761
Kulturlandskapstilskudd		83 576	78 553	84 423	83 651
Produksjonstillegg, husdyr	42 131	37 778	35 122	38 014	36 017
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	18 795	18 017	18 367	17 235	19 588
Refunderte avløserutgifter	22 732	23 142	22 886	27 466	28 272
Andre tilskudd	21 664	23 127	26 584	30 517	27 114
Bunnfradrag	-6 000	-5 398	-4 926	-5 174	-4 175
Tilskudd i alt	200 236	212 680	217 585	233 640	232 224
Leieinntekter, traktor og redskap	14 893	16 742	15 083	18 845	20 387
Andre inntekter	10 719	13 623	3 710	15 697	8 027
Produksjonsinntekter i alt	1 103 347	1 147 066	1 193 722	1 337 668	1 441 221

Tabell 9d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	215 316	220 555	250 530	286 478	323 371
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	2 859	4 342	5 169	7 130	7 413
Såvarer	25 762	29 463	28 390	28 955	35 811
Handelsgjødsel og kalk	47 292	57 769	60 659	60 934	72 622
Plantevernmidler	22 250	20 648	21 652	23 609	28 119
Konserveringsmidler	1 856	2 416	1 954	1 803	2 877
Andre forbruksartikler m.v.	37 102	35 492	39 304	41 592	44 208
Kjøp av dyr	50 577	55 165	68 552	76 802	88 351
Sum variable kostnader	403 014	425 850	476 210	527 304	602 772
Leid arbeid	57 792	52 192	56 164	59 878	63 405
Drivstoff	25 505	28 618	33 672	33 592	42 752
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	5 331	11 725	8 238	11 258	12 094
Vedl.h. driftsbygninger	17 612	25 453	26 639	24 379	29 641
Vedl.h. traktor og maskiner	57 276	55 050	56 364	56 630	58 205
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 187	2 061	2 057	1 985	2 077
Avskr. driftsbygninger	46 221	49 976	56 469	59 048	56 911
Avskr. traktor og maskiner	48 540	46 328	48 765	49 894	52 162
Maskinleie og leie av dyr	38 741	55 576	52 378	67 606	58 774
Andre faste kostnader	122 064	127 304	132 451	136 523	153 461
Sum faste kostnader	421 269	454 283	473 197	500 793	529 482
Kostnader i alt	824 283	880 133	949 407	1 028 097	1 132 254
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,83	0,90	0,96	1,01	1,00
Netto mekaniseringskostnader pr daa	388	386	420	448	504

Fylkestall, Østfold, alle driftsformer

Tabell 9e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	279 064	266 933	244 315	309 553	308 967
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	72 972	59 816	86 657	112 786	138 487
Familiens arbeidsfortjeneste	206 092	207 117	157 658	196 767	170 480
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	181 239	185 141	146 983	187 421	168 833
Lønnsevne	263 884	259 308	213 820	256 645	233 881
Lønnsevne pr. time	106,04	106,89	91,11	110,81	103,87
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	228 138	221 206	210 160	254 103	255 415
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	219 833	213 241	196 879	246 787	246 051
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	279 064	266 933	244 315	309 553	308 967
Driftsoverskudd, skogbruk	24 175	28 225	17 038	26 013	34 608
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	32 615	53 564	54 256	52 906	76 773
Driftsoverskudd, andre næringer	22 940	19 202	48 507	55 222	61 814
Lønnsinntekt	247 472	257 420	291 203	292 105	321 212
Pensjoner og sykepenger	56 826	49 542	46 545	53 416	46 794
Gevinst/utbytte verdipapir	-6 260	12 225	7 047	10 919	15 909
Årlige erstatninger og lignende	9 262	6 106	5 824	3 174	1 282
Familiens arbeid på nyanlegg	4 422	330	132	515	4 564
Renteinntekter	5 551	5 346	7 902	11 429	32 133
- Renteutgifter	49 531	49 580	56 261	88 423	112 263
- Kårutgifter	5 101	3 642	4 427	5 676	4 464
Nettoinntekt	621 435	645 671	662 081	721 154	787 329
Privatforbruk ekskl. skatt	354 448	404 488	433 601	448 339	482 682
Betalte skatter	167 866	180 320	179 556	183 412	192 001

Tabell 9f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	299 094	328 256	326 683	332 371	454 258
Andre krav	136 359	185 945	195 118	252 122	311 309
Omløpsmidler, jordbruk	261 617	265 534	263 379	279 106	336 736
Omløpsmidler, andre næringer	122 571	127 553	102 945	120 533	130 145
Omløpsmidler i alt	819 641	907 288	888 125	984 133	1 232 448
Anleggsmidler, jordbruk	1 623 400	1 756 703	1 916 638	2 005 881	2 053 910
Anleggsmidler, skogbruk	178 990	209 900	209 459	237 167	248 870
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	158 840	178 693	175 972	157 345	148 498
Anleggsmidler, andre næringer	168 688	133 990	89 219	118 665	126 861
Privat hovedbygninger	436 442	488 917	551 343	589 638	554 031
Privat, annet	156 461	149 144	197 561	218 447	239 344
Anleggsmidler i alt	2 722 821	2 917 347	3 140 192	3 327 143	3 371 514
Eiendeler i alt	3 542 462	3 824 635	4 028 317	4 311 276	4 603 962
Eiendeler i jordbruket	1 885 017	2 022 237	2 180 016	2 226 442	2 390 646
Kortsiktig gjeld	449 600	423 586	390 827	396 607	413 174
Langsiktig gjeld	1 096 640	1 221 910	1 482 281	1 688 674	1 664 265
Gjeld i alt	1 546 240	1 645 496	1 873 108	2 085 281	2 077 439
Endring i året, kroner	95 464	65 007	66 730	42 764	122 956
Egenkapital	1 996 222	2 179 139	2 155 209	2 225 995	2 526 523
Egenkapitalprosent	56	57	54	52	55
Endring i året (sparing)	136 000	105 679	54 067	133 509	199 807
Arbeidskapital	370 041	483 702	497 298	587 526	819 274
Endring i året	-64 628	96 062	106 998	128 953	123 451
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	5,00 %

Fylkestall, driftsformer

Tabell 10a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	37	35	32	32	33
Brukers alder	51	51	52	52	53
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	356,6	369,7	395,2	340,4	308,2
Grovfôr, daa	80,0	76,6	74,6	75,8	85,5
Annet areal, daa	13,4	15,1	14,6	3,5	6,8
Jordbruksareal, daa	450,0	461,4	484,4	419,8	400,5
- herav leid areal, daa	112,0	120,2	127,3	100,7	102,3
Korn, FEm pr daa ¹⁾	465	414	362	420	438
Grovfôr, FEm pr daa	377	352	375	402	376
Jordbruksareal, FEm pr daa	450	406	366	416	426
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	6,2	5,3	5,2	5,1	5,7
Kumelk, liter omsatt	39 794	35 525	34693	35 356	38 379
Melkekvote	39 034	34 803	35485	36 242	41 233
Produsert melk pr årsku, kg	7 364	7 602	7521	7 681	7 389
Storfekjøtt, kg omsatt	1 649	1 569	1625	1 255	1 713
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	4,0	3,6	4,4	6,2	6,0
Salgbare smågriser	70	64	99	108	93
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	5 991	4 555	4955	2 365	2 240
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 627	1 451	1490	1 379	1 327
Ektefelle	349	311	349	354	357
Barn under 17 år	12	17	10	8	6
Sum familie	1 988	1 779	1 849	1 741	1 690
Leid arbeid, betalt	542	465	470	327	361
Leid arbeid, ubetalt	88	75	86	120	92
Sum timer i jordbruket	2 618	2 319	2 405	2 188	2 143
Sum timer i skogbruket	60	46	38	40	27
Sum timer i tilleggsnæring	372	305	360	291	225
Familiens arbeid på nyanlegg	20	27	34	33	6
Familiens arb. i annen virksomhet	1 573	1 560	1499	1 554	1 708
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,78	1,72	1,74	1,77	1,86
Havre, kr pr kg	1,55	1,55	1,59	1,61	1,78
Hvete, kr pr kg	2,24	2,12	2,01	1,98	2,00
Kumelk, kr pr l	3,59	3,67	3,59	3,93	4,21
Kukjøtt, kr pr kg	28,97	28,91	29,65	31,01	33,64
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,51	34,07	35,54	37,47	39,27
Smågris for salg, kr pr stk.	688	671	667	832	932
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,34	19,82	20,08	22,64	23,24

Tabell 10b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	-16	17 803	-3 301	-1 998	55 625
Driftsbygninger	7 558	61 438	33 100	-5 593	6 819
Maskiner og redskap	-22 864	-15 640	17 437	35 991	-13 346
Melkekvote (ku og geit)	955	2 490	1 493	0	4 400
Sum nettoinvesteringer	-14 367	66 091	48 729	28 400	53 498

¹⁾Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Akershus, alle driftsformer

Tabell 10c. Produksjonsinntekter per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	319 756	278 441	267 154	281 471	278 329
Andre planteprodukter	82 885	77 025	89 741	22 821	22 215
Planteprodukter i alt	402 641	355 466	356 895	304 293	300 544
Storfe, melk	143 026	130 512	124 407	138 989	161 676
Storfe, livdyr	18 282	14 811	11 780	12 691	21 982
Kuslakt	18 409	22 820	24 690	23 752	26 981
Annet storfeslakt	29 802	28 212	29 719	27 910	35 350
Smågriser	11 493	18 248	47 351	55 867	56 425
Slaktegriser	113 992	97 271	85 801	55 535	57 713
Avlsgriser	26 217	17 877	23 203	25 524	19 159
Andre inntekter, husdyrholdet	32 740	38 431	26 472	68 999	58 088
Husdyrprodukt i alt	393 961	368 182	373 423	409 267	437 374
Arealtilskudd, grovfôr	22 980	6 362	6 392	6 593	7 666
Arealtilskudd, korn	108 042	45 902	53 343	47 680	47 659
Kulturlandskaptilskudd		87 381	87 472	80 842	80 274
Produksjonstillegg, husdyr	37 881	30 042	30 268	31 667	33 913
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	23 499	18 162	17 916	18 914	25 452
Refunderte avløserutgifter	20 621	17 617	21 448	16 725	26 463
Andre tilskudd	21 678	23 107	28 015	27 576	36 842
Bunnfradrag	-6 297	-5 500	-5 000	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	228 404	223 073	239 854	224 997	254 269
Leieinntekter, traktor og redskap	16 817	18 705	22 633	14 616	15 352
Andre inntekter	8 768	851	7 656	10 085	6 641
Produksjonsinntekter i alt	1 050 591	966 277	1 000 461	963 258	1 014 180

Tabell 10d. Kostnader per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	142 482	118 265	126 082	123 472	133 565
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	4 801	3 818	3 343	1 535	6 898
Såvarer	29 940	30 640	36 377	26 045	26 843
Handelsgjødsel og kalk	46 504	53 137	57 204	53 393	48 634
Plantevernmidler	20 453	23 998	20 458	20 651	17 745
Konserveringsmidler	3 186	2 729	2 792	922	1 496
Andre forbruksartikler m.v.	38 775	36 876	39 467	35 891	43 032
Kjøp av dyr	42 075	43 410	38 872	17 933	17 742
Sum variable kostnader	328 216	312 873	324 595	279 843	295 955
Leid arbeid	72 674	60 236	65 530	50 256	59 073
Drivstoff	24 924	29 293	30 255	28 435	34 078
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	8 221	9 171	9 211	7 276	11 167
Vedl.h. driftsbygninger	20 090	24 342	26 222	26 466	28 072
Vedl.h. traktor og maskiner	54 400	48 446	57 068	50 080	53 990
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	3 979	3 396	3 281	2 489	2 058
Avskr. driftsbygninger	49 627	50 169	55 928	51 309	52 300
Avskr. traktor og maskiner	58 499	60 697	60 953	59 076	53 154
Maskinleie og leie av dyr	37 998	41 152	66 144	66 274	49 177
Andre faste kostnader	111 407	115 279	125 686	104 351	130 312
Sum faste kostnader	441 819	442 181	500 278	446 012	473 381
Kostnader i alt	770 035	755 054	824 873	725 855	769 336
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,85	0,92	1,09	1,12	1,17
Netto mekaniseringskostnader pr daa	384	372	397	467	499

Fylkestall, Akershus, alle driftsformer

Tabell 10e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	280 556	211 223	175 588	237 403	244 844
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	77 044	57 513	82305	100 828	122 411
Familiens arbeidsfortjeneste	203 512	153 710	93 283	136 575	122 433
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	180 867	152 964	88 944	135 401	126 761
Lønnsevne	276 186	213 946	158 813	186 831	181 506
Lønnsevne pr. time	105,48	92,26	66,03	85,39	84,69
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	226 034	196 090	160 210	206 766	217 435
Vederl. til fam. arb. og egenkap. pr årsv.	220 459	185 328	136 643	193 273	200 322
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	280 556	211 223	175 588	237 403	244 844
Driftsoverskudd, skogbruk	28 559	12 019	43891	23 215	36 141
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	103 844	140 490	138540	205 456	81 477
Driftsoverskudd, andre næringer	47 866	35 914	30430	57 808	30 898
Lønnsinntekt	298 226	309 055	304426	364 163	392 501
Pensjoner og sykepenger	20 442	11 717	14754	36 858	27 221
Gevinst/utbytte verdipapir	42 918	41 109	3275	1 223	14 048
Årlige erstatninger og lignende	12 342	676	13977	7 078	2 565
Familiens arbeid på nyanlegg	2 853	3 958	5095	4 991	906
Renteinntekter	4 758	5 924	7289	33 815	31 524
- Renteutgifter	57 556	48 093	63899	89 462	111 735
- Kårutgifter	8 865	7 081	8035	8 281	7 068
Nettoinntekt	775 943	716 911	665 331	874 268	743 322
Privatforbruk ekskl. skatt	429 446	468 410	451083	463 914	526 751
Betalte skatter	206 198	204 497	221634	204 991	264 850

Tabell 10f. Balanse og arbeidskapital pr

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	290 990	345 021	326 645	454 331	456 959
Andre krav	146 481	171 276	214 621	236 125	173 618
Omløpsmidler, jordbruk	267 556	248 923	248 532	246 567	272 229
Omløpsmidler, andre næringer	345 666	331 909	368 021	396 082	373 723
Omløpsmidler i alt	1 050 693	1 097 129	1 157 819	1 333 104	1 276 529
Anleggsmidler, jordbruk	1 644 437	1 691 734	1 826 630	1 810 701	1 808 353
Anleggsmidler, skogbruk	278 879	304 293	326 811	327 992	305 766
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	149 692	190 704	238 637	230 885	315 423
Anleggsmidler, andre næringer	13 227	10 195	15 623	21 014	25 396
Privat hovedbygninger	729 741	790 798	763 067	699 489	673 767
Privat, annet	212 808	234 405	361095	362 991	383 356
Anleggsmidler i alt	3 028 784	3 222 129	3 531 863	3 453 073	3 512 061
Eiendeler i alt	4 079 477	4 319 258	4 689 682	4 786 177	4 788 590
Eiendeler i jordbruket	1 911 993	1 940 657	2 075 162	2 057 268	2 080 582
Kortsiktig gjeld	310 621	330 819	344 549	290 144	274 603
Langsiktig gjeld	1 183 935	1 342 027	1603701	1 464 889	1 585 372
Gjeld i alt	1 494 556	1 672 846	1 948 250	1 755 034	1 859 975
Endring i året, kroner	-26 301	158 719	194425	-53 764	101 824
Egenkapital	2 584 921	2 646 412	2 741 432	3 031 143	2 928 615
Egenkapitalprosent	63	61	58	63	61
Endring i året (sparing)	311 089	15 485	13767	343 565	37 211
Arbeidskapital	740 072	766 310	813 270	1 042 960	1 001 926
Endring i året	267 806	-17 234	-5331	238 406	-34 288
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

Fylkestall, Hedmark, alle driftsformer

Tabell 11a. Produksjonstekniske data og

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	84	82	78	78	75
Brukers alder	48	48	48	48	49
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	158,1	133,7	127,0	123,1	121,1
Grovfôr, daa	137,1	149,1	157,8	169,8	187,3
Annet areal, daa	18,3	11,7	11,3	10,6	9,1
Jordbruksareal, daa	313,5	294,5	296,1	303,5	317,5
- herav leid areal, daa	79,4	74,6	84,1	85,7	98,4
Korn, FEm pr daa ¹⁾	545	433	409	457	504
Grovfôr, FEm pr daa	354	347	349	348	354
Jordbruksareal, FEm pr daa	434	392	385	398	417
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	8,0	8,1	8,0	8,2	8,8
Kumelk, liter omsatt	46 021	47 364	47943	50 023	54 651
Melkevot	47 597	48 113	49284	49 949	59 315
Produsert melk pr årsku, kg	6 577	6 635	6728	6 763	6 994
Storfekjøtt, kg omsatt	2 225	2 386	2537	2 399	2 629
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	3,0	2,9	3,7	8,9	9,0
Salgbare smågriser	59	71	89	90	96
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	3 434	3 324	3677	2 985	3 335
Antall vinterfôra sauer (vfs)	15	18	20	23	24
Kg kjøtt pr vfs	26	28	30	26	28
Ull, kg omsatt pr vfs	4,9	5,3	5,0	5,6	4,0
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 776	1 707	1749	1 742	1 725
Ektefelle	351	354	311	328	328
Barn under 17 år	17	19	31	27	41
Sum familie	2 144	2 080	2 091	2 097	2 094
Leid arbeid, betalt	478	493	473	476	498
Leid arbeid, ubetalt	129	141	122	140	165
Sum timer i jordbruket	2 751	2 714	2 686	2 713	2 757
Sum timer i skogbruket	54	34	33	35	27
Sum timer i tilleggsnæring	90	107	105	108	104
Familiens arbeid på nyanlegg	36	51	40	46	39
Familiens arb. i annen virksomhet	1 425	1 498	1519	1 657	1 624
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,94	1,87	1,87	1,91	1,96
Havre, kr pr kg	1,65	1,48	1,54	1,55	1,64
Kumelk, kr pr l	3,45	3,48	3,47	3,78	4,01
Kukjøtt, kr pr kg	28,11	29,16	29,49	31,10	32,74
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,72	34,51	35,22	37,43	40,44
Smågris for salg, kr pr stk.	710	725	695	864	907
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,68	21,49	20,18	22,52	22,66
Sau- og lammekjøtt, kr pr kg	27,14	25,50	29,08	32,44	36,48
Ull, kr pr kg	29,29	31,27	31,53	26,87	32,55

Tabell 11b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	2 461	2 050	8700	2 101	2 470
Driftsbygninger	29 989	17 502	25402	16 839	88 458
Maskiner og redskap	-4 859	9 263	17742	22 894	27 866
Melkevot (ku og geit)	2 900	13 170	1386	4 761	15 587
Sum nettoinvesteringer	30 491	41 985	53 230	46 595	134 381

¹⁾ Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Hedmark, alle driftsformer

Tabell 11c. Produksjonsinntekter per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	170 213	114 392	103 144	119 003	126 075
Andre planteprodukter	90 600	54 288	59 257	60 050	54 651
Planteprodukter i alt	260 813	168 680	162 401	179 053	180 726
Storfe, melk	158 885	164 839	166 573	166 573	219 297
Storfe, livdyr	6 284	12 451	8 771	9 250	16 818
Kuslakt	26 246	26 900	30 032	36 698	40 761
Annet storfeslakt	43 043	58 174	52 742	62 096	66 846
Smågriser	25 805	37 173	47 676	58 907	68 230
Slaktegriser	70 018	71 183	65 927	73 051	72 257
Avlsgriser	2 970	5 072	3 507	4 669	2 522
Sauer, livdyr og slakt	13 781	15 976	22 689	27 565	32 540
Ull	2 006	3 203	3 177	3 903	3 251
Andre inntekter, husdyrholdet	75 877	69 101	89 054	85 999	91 371
Husdyrprodukt i alt	424 915	464 072	490 148	528 710	613 893
Arealtilskudd, grovfôr	45 850	21 078	21 953	22 643	24 149
Arealtilskudd, korn	43 683	12 931	13 827	14 322	16 088
Kulturlandskapstilskudd		57 079	54 213	58 631	61 073
Produksjonstillegg, husdyr	53 988	51 902	54 203	56 570	60 537
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	54 509	54 094	57 573	59 241	67 911
Refunderte avløserutgifter	30 219	34 854	33 804	39 259	43 056
Andre tilskudd	23 483	21 896	23 427	32 029	38 920
Bunnfradrag	-6 000	-5 433	-5 000	-5 192	-4 107
Tilskudd i alt	245 732	248 401	254 000	277 503	307 627
Leieinntekter, traktor og redskap	5 491	10 741	7 117	11 036	10 997
Andre inntekter	4 443	2 394	3 997	3 939	3 387
Produksjonsinntekter i alt	941 394	894 288	917 663	1 000 241	1 116 630

Tabell 11d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	139 719	145 724	157 046	144 947	181 314
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	5 430	7 235	8 787	19 602	6 919
Såvarer	19 307	15 053	14 956	16 041	17 195
Handelsgjødsel og kalk	36 978	34 297	35 627	38 072	43 415
Plantevernmidler	15 990	9 980	10 778	10 983	10 667
Konserveringsmidler	5 056	4 696	4 800	4 141	5 219
Andre forbruksartikler m.v.	36 137	33 553	39 733	42 255	45 756
Kjøp av dyr	45 663	48 784	43 827	42 788	59 802
Sum variable kostnader	304 280	299 322	315 554	318 829	370 287
Leid arbeid	63 736	68 253	67 869	71 180	75 769
Drivstoff	18 619	19 565	24 054	23 304	30 961
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	7 025	4 883	5 855	6 549	7 090
Vedl.h. driftsbygninger	24 525	26 661	28 733	29 447	29 400
Vedl.h. traktor og maskiner	45 216	45 900	43 991	45 663	48 535
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 900	1 963	1 976	1 918	1 995
Avskr. driftsbygninger	40 433	42 099	47 448	48 187	53 247
Avskr. traktor og maskiner	47 195	45 387	45 235	44 719	46 503
Maskinleie og leie av dyr	31 657	27 439	42 206	55 860	49 273
Andre faste kostnader	104 314	100 909	106 307	108 610	132 445
Sum faste kostnader	384 620	383 059	413 674	435 438	475 218
Kostnader i alt	688 900	682 381	729 228	754 267	845 505
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,07	1,17	1,34	1,37	1,40
Netto mekaniseringskostnader pr daa	463	457	516	546	585

Fylkestall, Hedmark, alle driftsformer

Tabell 11e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	252 494	211 907	188 435	268 422	271 125
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	65 400	48 642	70602	90 958	117 943
Familiens arbeidsfortjeneste	187 094	163 265	117 833	177 464	153 181
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	151 865	135 625	98 239	146 366	125 099
Lønnsevne	250 830	231 518	185 702	248 644	228 950
Lønnsevne pr. time	91,18	85,31	69,14	91,65	83,06
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	189 934	170 569	153 595	200 451	193 888
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	178 141	151 733	129 840	184 397	174 676
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	252 494	211 907	188 435	268 422	271 125
Driftsoverskudd, skogbruk	31 724	26 149	25 652	43 461	21 992
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	18 780	26 865	17 545	21 889	22 768
Driftsoverskudd, andre næringer	11 207	12 560	16 491	20 721	29 720
Lønnsinntekt	255 582	277 215	296 685	326 988	342 088
Pensjoner og sykepenger	26 117	20 200	26 375	32 810	34 312
Gevinst/utbytte verdipapir	3 643	25 095	3 512	7 337	5 041
Årlige erstatninger og lignende	2 855	1 018	1 381	2 435	2 689
Familiens arbeid på nyanlegg	5 089	7 487	5 543	6 745	6 002
Renteinntekter	6 506	6 457	8 265	15 561	26 711
- Renteutgifter	46 449	44 500	51 431	73 430	101 766
- Kårutgifter	17 482	11 691	10 744	13 440	11 136
Nettoinntekt	550 066	558 762	527 709	659 499	649 546
Privatforbruk ekskl. skatt	338 741	357 868	361 122	419 210	436 492
Betalte skatter	145 662	137 628	143 719	147 918	167 593

Tabell 11f. Balanse og arbeidskapital

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	398 979	417 098	456 486	427 554	469 616
Andre krav	92 298	98 825	119 723	138 591	222 530
Omløpsmidler, jordbruk	264 589	221 974	223 038	239 655	253 323
Omløpsmidler, andre næringer	146 432	83 902	75 824	127 465	134 225
Omløpsmidler i alt	902 298	821 799	875 071	933 265	1 079 694
Anleggsmidler, jordbruk	1 391 054	1 419 135	1 563 810	1 624 141	1 801 525
Anleggsmidler, skogbruk	239 230	169 674	174 231	210 381	190 961
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	84 385	77 980	67 495	1 665	116 102
Anleggsmidler, andre næringer	14 708	13 955	18 440	966	36 272
Privat hovedbygninger	467 628	497 828	554 008	608 604	617 644
Privat, annet	147 838	175 645	186 333	189 213	183 317
Anleggsmidler i alt	2 344 843	2 354 217	2 564 317	2 634 971	2 945 821
Eiendeler i alt	3 247 141	3 176 016	3 439 388	3 568 236	4 025 515
Eiendeler i jordbruket	1 655 643	1 641 109	1 786 848	1 863 797	2 054 848
Kortsiktig gjeld	289 992	279 989	309 177	316 274	377 839
Langsiktig gjeld	998 987	1 008 176	1 146 033	1 198 113	1 462 827
Gjeld i alt	1 288 979	1 288 165	1 455 210	1 514 386	1 840 666
Endring i året, kroner	49 272	36 584	109 426	1 273 496	215 911
Egenkapital	1 958 162	1 887 851	1 984 178	2 053 849	2 184 849
Egenkapitalprosent	60	59	58	58	54
Endring i året (sparing)	115 486	86 229	56 219	126 087	79 985
Arbeidskapital	612 306	541 810	565 894	616 991	701 855
Endring i året	109 444	38 073	9 852	59 474	66 277
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

Fylkestall, Oppland, alle driftsformer

Tabell 12a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	76	73	70	67	61
Brukers alder	48	49	49	50	50
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	52,2	42,4	45,8	44,5	49,6
Grovfôr, daa	179,1	187,2	198,1	218,0	220,2
Annet areal, daa	6,6	5,0	5,2	5,1	2,5
Jordbruksareal, daa	237,9	234,6	249,1	267,6	272,3
- herav leid areal, daa	63,6	62,9	69,6	81,9	90,6
Korn, FEm pr daa ¹⁾	441	383	287	397	428
Grovfôr, FEm pr daa	332	323	312	322	335
Jordbruksareal, FEm pr daa	363	338	310	337	354
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	8,9	8,5	8,6	9,0	9,2
Kumelk, liter omsatt	48 914	48 202	48 485	52 752	55 801
Melkevot	49 625	48 572	49 785	52 204	59 480
Produsert melk pr årsku, kg	6 343	6 538	6 431	6 547	6 719
Storfekjøtt, kg omsatt	3 571	3 680	3 923	3 539	3 565
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	1,1	0,6	0,2	0,4	0,0
Salgbare smågriser	30	24	4	4	5
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	1 233	1 108	532	570	251
Antall vinterfôra sauer (vfs)	18	20	23	23	22
Kg kjøtt pr vfs	31	31	30	32	31
Ull, kg omsatt pr vfs	6,1	6,5	4,6	4,9	5,3
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 874	1 889	1 943	1 911	1 826
Ektefelle	407	359	360	324	358
Barn under 17 år	34	17	38	32	15
Sum familie	2 315	2 265	2 341	2 268	2 199
Leid arbeid, betalt	444	385	380	462	471
Leid arbeid, ubetalt	109	102	132	129	141
Sum timer i jordbruket	2 868	2 752	2 853	2 859	2 811
Sum timer i skogbruket	38	33	22	25	34
Sum timer i tilleggsnæring	118	136	140	160	133
Familiens arbeid på nyanlegg	20	39	16	6	14
Familiens arb. i annen virksomhet	1 168	1 150	1 207	1 345	1 418
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,82	1,74	1,77	1,79	1,93
Kumelk, kr pr l	3,42	3,52	3,50	3,81	3,96
Kukjøtt, kr pr kg	28,36	29,77	29,34	31,62	33,25
Annet storfekjøtt, kr pr kg	34,32	34,69	36,52	37,10	41,44
Smågris for salg, kr pr stk.	689	665	605	685	836
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,53	20,40	20,10	21,96	22,37
Sau- og lammekjøtt, kr pr kg	29,14	27,03	30,48	36,47	40,18
Ull, kr pr kg	30,85	31,23	33,14	33,94	31,26

Tabell 12b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	8 682	690	7 560	-286	334
Driftsbygninger	12 985	22 392	5 123	30 556	-8 954
Maskiner og redskap	7 752	23 829	25 752	13 720	14 686
Melkevot (ku og geit)	2 659	5 979	4 863	2 055	8 967
Sum nettoinvesteringer	32 078	52 890	43 298	46 045	15 033

¹⁾ Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Oppland, alle driftsformer

Tabell 12c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	40 801	29 299	21 692	31 749	42 040
Andre planteprodukter	34 340	26 421	29 483	31 482	39 090
Planteprodukter i alt	75 141	55 720	51 175	63 231	81 130
Storfe, melk	167 057	169 444	169 922	200 840	221 212
Storfe, livdyr	13 658	16 238	15 344	10 852	22 272
Kuslakt	30 042	32 773	40 329	46 866	52 070
Annet storfeslakt	77 881	93 858	85 489	99 574	98 844
Smågriser	17 126	14 453	545	-281	1 018
Slaktegriser	22 881	22 214	10 583	12 600	5 257
Avlsgriser	1 396	1 241	260	604	606
Sauer, livdyr og slakt	16 117	18 083	24 775	30 111	32 638
Ull	2 918	4 082	3 307	3 757	4 034
Andre inntekter, husdyrholdet	17 129	16 825	21 360	23 689	25 171
Husdyrprodukt i alt	366 205	389 211	371 914	428 612	463 122
Arealtilskudd, grovfôr	58 567	25 536	26 778	28 149	28 708
Arealtilskudd, korn	18 713	6 559	7 803	8 557	9 161
Kulturlandskapstilskudd		43 302	44 213	51 083	53 085
Produksjonstillegg, husdyr	67 558	62 931	66 377	66 827	70 617
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	71 867	69 054	71 516	71 887	79 095
Refunderte avløserutgifter	39 312	41 363	44 072	46 284	47 155
Andre tilskudd	16 475	16 581	20 812	31 780	33 745
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 071	-5 104	-4 131
Tilskudd i alt	266 492	259 826	276 500	299 462	317 435
Leieinntekter, traktor og redskap	7 809	9 089	12 961	17 852	16 733
Andre inntekter	11 046	1 399	13 835	8 259	4 903
Produksjonsinntekter i alt	726 693	715 245	726 385	817 415	883 323

Tabell 12d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	111 854	110 289	101 750	103 494	118 209
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	10 736	9 486	14 765	18 926	17 263
Såvarer	9 329	9 233	8 985	10 256	10 184
Handelsgjødsel og kalk	21 419	24 586	24 921	28 946	35 901
Plantevernmidler	4 058	3 241	3 041	3 083	2 823
Konserveringsmidler	4 939	4 451	3 731	5 152	5 506
Andre forbruksartikler m.v.	34 795	33 230	36 662	40 183	40 815
Kjøp av dyr	26 642	30 576	20 486	26 362	23 631
Sum variable kostnader	223 772	225 092	214 341	236 400	254 332
Leid arbeid	59 332	53 990	56 401	68 500	70 467
Drivstoff	15 196	16 274	19 204	18 534	26 930
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	5 045	4 946	5 979	6 880	6 354
Vedl.h. driftsbygninger	22 341	22 887	25 566	27 305	25 640
Vedl.h. traktor og maskiner	40 128	37 877	35 088	42 004	38 758
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 922	1 704	1 495	1 465	1 486
Avskr. driftsbygninger	30 315	30 222	30 998	33 364	34 188
Avskr. traktor og maskiner	40 096	37 715	37 206	37 219	41 028
Maskinleie og leie av dyr	29 393	29 340	26 909	38 568	40 669
Andre faste kostnader	76 746	76 681	84 419	87 689	100 073
Sum faste kostnader	320 514	311 636	323 265	361 528	385 593
Kostnader i alt	544 286	536 728	537 606	597 928	639 925
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,46	1,51	1,51	1,48	1,56
Netto mekaniseringskostnader pr daa	530	510	468	499	551

Fylkestall, Oppland, alle driftsformer

Tabell 12e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	182 407	178 517	188 779	219 428	243 398
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	48 324	34 661	47 638	64 008	81 697
Familiens arbeidsfortjeneste	134 083	143 856	141 141	155 420	161 701
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	102 056	112 131	105 299	119 629	127 495
Lønnsevne	193 415	197 846	197 542	223 920	232 168
Lønnsevne pr. time	67,44	71,89	69,24	78,32	82,59
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	144 864	146 825	148 924	172 135	188 141
Vederl. til fam. arb. og egenkap. pr årsv.	126 239	128 623	129 729	152 588	170 428
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	182 407	178 517	188 779	219 428	243 398
Driftsoverskudd, skogbruk	14 852	13 949	19 058	24 914	30 728
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	19 643	20 868	27 626	35 079	57 189
Driftsoverskudd, andre næringer	20 121	15 158	31 066	45 122	40 050
Lønnsinntekt	195 061	199 748	213 342	236 898	256 748
Pensjoner og sykepenger	29 199	37 335	39 827	39 150	53 607
Gevinst/utbytte verdipapir	4 721	21 055	9 287	15 384	5 802
Årlige erstatninger og lignende	6 724	2 982	3 939	2 858	5 023
Familiens arbeid på nyanlegg	2 868	5 579	2 329	1 093	2 129
Renteinntekter	7 691	8 523	10 029	18 357	27 783
- Renteutgifter	28 291	23 362	27 889	41 547	55 621
- Kårutgifter	7 665	6 185	5 899	6 201	7 707
Nettoinntekt	447 331	474 167	511 494	590 535	659 129
Privatforbruk ekskl. skatt	310 785	316 670	365 005	367 238	382 803
Betalte skatter	122 741	128 554	137 489	137 566	170 176

Tabell 12f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	443 432	466 796	474 781	446 752	586 787
Andre krav	116 942	167 815	136 592	192 435	219 601
Omløpsmidler, jordbruk	148 144	130 055	120 815	134 913	171 794
Omløpsmidler, andre næringer	142 060	122 804	128 670	169 520	205 628
Omløpsmidler i alt	850 578	887 470	860 858	943 620	1 183 810
Anleggsmidler, jordbruk	1 058 723	1 049 079	1 086 872	1 182 624	1 220 551
Anleggsmidler, skogbruk	127 343	104 167	106 931	118 796	118 930
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	46 902	53 822	61 477	77 997	80 663
Anleggsmidler, andre næringer	37 077	29 414	33 792	39 875	82 667
Privat hovedbygninger	418 444	408 337	436 387	432 233	431 627
Privat, annet	117 835	129 076	150 722	159 356	176 354
Anleggsmidler i alt	1 806 324	1 773 895	1 876 181	2 010 880	2 110 792
Eiendeler i alt	2 656 902	2 661 365	2 737 039	2 954 500	3 294 602
Eiendeler i jordbruket	1 206 867	1 179 134	1 207 687	1 317 538	1 392 345
Kortsiktig gjeld	201 733	211 196	201 957	229 578	251 497
Langsiktig gjeld	573 446	563 530	724 418	742 351	834 813
Gjeld i alt	775 179	774 726	926 375	971 929	1 086 310
Endring i året, kroner	27 403	79 992	27749	-112 240	73 931
Egenkapital	1 881 723	1 886 639	1 810 664	1 982 571	2 208 292
Egenkapitalprosent	71	71	66	67	67
Endring i året (sparing)	42 494	36 762	47 005	139 553	185 205
Arbeidskapital	648 845	676 274	658 901	714 042	932 313
Endring i året	41 849	-1 512	49 265	182 677	164 949
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

Fylkestall, Buskerud, alle driftsformer

Tabell 13a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	55	57	55	55	54
Brukers alder	51	50	50	50	51
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	121,3	123,1	123,1	128,1	124,6
Grovfôr, daa	131,8	138,1	143,0	142,0	145,4
Annet areal, daa	6,9	8,2	10,6	10,0	12,9
Jordbruksareal, daa	260,0	269,4	276,7	280,0	282,9
- herav leid areal, daa	80,0	86,9	85,4	89,2	95,5
Korn, Fem pr daa ¹⁾	413	389	275	324	357
Grovfôr, Fem pr daa	332	320	301	307	290
Jordbruksareal, Fem pr daa	371	352	288	306	319
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	6,6	6,8	5,9	5,5	5,2
Kumelk, liter omsatt	40 156	41 352	35 750	34 120	33 462
Melkekvote	39 519	43 942	37 967	36 705	36 741
Produsert melk pr årsku, kg	6 832	6 922	6 678	6 764	7 008
Storfekjøtt, kg omsatt	2 338	2 532	2 420	2 068	2 437
Antall avlsgriser /grisekull fra 2007	0,0	0,8	0,9	2,0	2,0
Salgbare smågriser	0	12	16	21	23
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	44	65	175	105	103
Antall vinterfôra sauer (vfs)	15	15	15	11	13
Kg kjøtt pr vfs	39	38	35	34	35
Ull, kg omsatt pr vfs	5,9	5,3	5,8	7,0	5,2
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 609	1 588	1 622	1 560	1 484
Ektefelle	310	361	309	310	349
Barn under 17 år	9	5	3	3	2
Sum familie	1 928	1 954	1 934	1 872	1 835
Leid arbeid, betalt	437	475	414	418	656
Leid arbeid, ubetalt	107	125	55	61	57
Sum timer i jordbruket	2 472	2 554	2 403	2 352	2 548
Sum timer i skogbruket	76	72	54	67	62
Sum timer i tilleggsnæring	101	125	125	128	141
Familiens arbeid på nyanlegg	41	21	40	36	57
Familiens arb. i annen virksomhet	1 300	1 287	1 369	1 506	1 457
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,73	1,73	1,78	1,71	1,78
Havre, kr pr kg	1,54	1,53	1,53	1,60	1,62
Hvete, kr pr kg	2,15	2,09	1,98	2,01	2,04
Kumelk, kr pr l	3,40	3,49	3,50	3,75	3,95
Kukjøtt, kr pr kg	28,61	29,31	29,65	31,50	33,76
Annet storfekjøtt, kr pr kg	35,29	36,00	36,28	40,79	42,43
Smågris for salg, kr pr stk.		695	637	800	893
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	20,58	18,68	18,95	20,65	22,17
Sau- og lammekjøtt, kr pr kg	30,66	28,84	29,82	34,42	37,54
Ull, kr pr kg	32,62	34,43	34,13	36,73	33,55

Tabell 13b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	3 414	7 830	3 445	7 605	2 833
Driftsbygninger	1 668	138 593	6 031	-9 293	55 874
Maskiner og redskap	21 745	31 641	1 633	648	54 975
Melkekvote (ku og geit)	2 854	4 892	1 482	1 903	2 932
Sum nettoinvesteringer	29 681	182 956	12 591	863	116 614

¹⁾ Inkl. nyttet halmavling

Fylkestall, Buskerud, alle driftsformer

Tabell 13c. Produksjonsinntekter pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	95 091	90 346	62 841	76 213	89 786
Andre planteprodukter	42 934	43 231	32 925	45 289	150 734
Planteprodukter i alt	138 025	133 577	95 766	121 502	240 520
Storfe, melk	136 357	144 428	125 150	127 864	132 010
Storfe, livdyr	6 046	8 179	7 510	10 061	12 715
Kuslakt	27 005	31 866	30 491	30 172	32 827
Annet storfeslakt	54 954	60 417	49 132	57 666	61 615
Smågriser	-84	7 509	8 750	16 571	21 619
Slaktegriser	935	1 318	3 125	2 162	2 364
Avlsgriser	0	914	2 165	1 989	2 194
Sauer, livdyr og slakt	19 040	17 191	17 195	15 574	19 627
Ull	2 533	3 346	2 958	2 901	2 293
Andre inntekter, husdyrholdet	69 491	67 830	47 073	45 232	53 529
Husdyrprodukt i alt	316 277	342 998	293 549	310 192	340 793
Arealtilskudd grovfôr	40 555	19 043	18 347	17 968	18 068
Arealtilskudd, korn	38 605	17 018	18 633	19 674	19 306
Kulturlandskapstilskudd		51 524	49 751	54 725	54 826
Produksjonstillegg, husdyr	51 831	50 500	47 849	46 744	46 684
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	46 316	46 520	46 187	44 832	50 867
Refunderte avløserutgifter	29 489	30 781	25 609	23 862	29 048
Andre tilskudd	23 076	18 567	25 442	24 637	28 784
Bunnfradag	-6 000	-5 482	-5 000	-5 209	-4 000
Tilskudd i alt	223 872	228 471	226 818	227 233	243 583
Leieinntekter, traktor og redskap	11 068	13 140	12 889	14 301	16 907
Andre inntekter	7 179	7 444	8 178	8 380	4 401
Produksjonsinntekter i alt	696 421	725 630	637 200	681 608	846 204

Tabell 13d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	98 294	100 963	85 233	84 822	94 873
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	15 256	12 954	13 729	13 943	14 277
Såvarer	13 470	13 247	13 651	13 356	17 653
Handelsgjødsel og kalk	25 841	31 502	29 062	33 634	39 931
Plantevernmidler	9 567	9 240	7 891	8 716	9 975
Konserveringsmidler	2 568	2 689	2 016	3 326	5 015
Andre forbruksartikler m.v.	25 754	29 415	25 599	29 209	42 601
Kjøp av dyr	15 655	27 268	16 353	23 638	27 274
Sum variable kostnader	206 405	227 278	193 534	210 643	251 599
Leid arbeid	60 897	68 764	52 623	57 151	93 519
Drivstoff	14 625	16 731	17 819	19 938	29 197
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	7 185	11 314	7 780	8 471	11 919
Vedl.h. driftsbygninger	17 937	20 117	18 007	16 920	26 980
Vedl.h. traktor og maskiner	45 444	45 691	39 648	41 916	51 490
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 013	1 927	1 939	1 867	1 946
Avskr. driftsbygninger	28 711	36 634	29 419	29 008	30 858
Avskr. traktor og maskiner	38 489	37 780	38 267	41 444	47 344
Maskinleie og leie av dyr	28 089	30 175	20 701	29 060	30 054
Andre faste kostnader	83 843	84 538	86 579	81 965	95 446
Sum faste kostnader	327 233	353 671	312 782	327 740	418 753
Kostnader i alt	533 638	580 949	506 316	538 383	670 352
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,28	1,33	1,45	1,54	1,92
Netto mekaniseringskostnader pr daa	476	468	419	481	614

Fylkestall, Buskerud, alle driftsformer

Tabell 13e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	162 783	144 681	130 884	141 627	175 852
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	49 618	41 887	52 581	67 792	87 556
Familiens arbeidsfortjeneste	113 165	102 794	78 303	73 835	88 293
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	102 599	91 224	72 634	70 474	86 145
Lønnsevne	174 062	171 558	130 926	130 986	181 812
Lønnsevne pr. time	70,41	67,17	54,48	55,70	71,35
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	153 448	141 238	127 487	138 566	176 331
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	131 189	112 483	105 210	114 008	146 273
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	162 783	144 681	130 884	141 627	175 852
Driftsoverskudd, skogbruk	19 470	31 746	39 818	54 293	46 419
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	23 863	28 687	26 753	32 181	130 826
Driftsoverskudd, andre næringer	34 892	24 283	22 673	26 787	27 994
Lønnsinntekt	220 117	239 603	268 600	315 623	338 493
Pensjoner og sykepenger	42 194	41 011	43 283	24 337	34 866
Gevinst/utbytte verdipapir	17 202	6 085	7 782	33 875	31 293
Årlige erstatninger og lignende	7 553	5 450	4 279	4 507	11 219
Familiens arbeid på nyanlegg	5 850	3 041	6 380	5 471	8 978
Renteinntekter	5 245	5 514	8 560	17 778	20 177
- Renteutgifter	34 823	33 029	35 285	48 968	59 420
- Kårutgifter	6 896	6 746	7 411	7 304	7 435
Nettoinntekt	497 450	490 326	516 316	600 207	759 262
Privatforbruk ekskl. skatt	312 607	345 016	353 120	385 912	462 131
Betalte skatter	137 300	151 489	164 475	156 961	170 558

Tabell 13f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	389 627	411 069	427 631	428 729	524 194
Andre krav	121 551	193 643	169 694	169 903	258 917
Omløpsmidler, jordbruk	102 211	104 352	91 782	98 663	120 999
Omløpsmidler, andre næringer	118 375	114 248	149 914	196 497	204 987
Omløpsmidler i alt	731 764	823 312	839 021	893 791	1 109 097
Anleggsmidler, jordbruk	1 146 587	1 390 058	1 226 299	1 266 405	1 403 882
Anleggsmidler, skogbruk	226 379	256 097	263 943	282 772	272 117
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	41 435	88 300	128 402	133 799	126 387
Anleggsmidler, andre næringer	96 135	56 918	96 083	97 195	132 780
Privat hovedbygninger	528 131	554 650	599 461	648 209	654 734
Privat, annet	155 312	125 176	177 046	201 411	198 165
Anleggsmidler i alt	2 193 979	2 471 199	2 491 234	2 629 791	2 788 065
Eiendeler i alt	2 925 743	3 294 511	3 330 255	3 523 582	3 897 162
Eiendeler i jordbruket	1 248 798	1 494 410	1 318 081	1 365 068	1 524 881
Kortsiktig gjeld	215 708	354 082	176 044	148 508	253 944
Langsiktig gjeld	841 866	1 004 662	1 121 790	1 181 102	1 078 783
Gjeld i alt	1 057 574	1 358 744	1 297 834	1 329 611	1 332 727
Endring i året, kroner	75 484	267 358	102 067	12 887	27 683
Egenkapital	1 868 169	1 935 767	2 032 421	2 193 972	2 564 435
Egenkapitalprosent	64	59	61	62	66
Endring i året (sparing)	75 484	126 814	132 910	140 147	218 522
Arbeidskapital	516 056	469 230	662 977	745 283	855 153
Endring i året	37 011	21 867	59 304	123 056	27 218
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

Fylkestall, Vestfold, alle driftsformer

Tabell 14a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	34	33	38	37	34
Brukers alder	48	48	47	48	48
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	234,2	245,0	237,0	254,4	250,0
Grovfôr, daa	62,4	49,4	53,2	57,1	55,0
Annet areal, daa	31,8	35,9	34,9	33,7	45,7
Jordbruksareal, daa	328,4	330,3	325,1	345,1	350,7
- herav leid areal, daa	127,3	137,0	138,1	155,5	156,3
Korn, FEm pr daa ¹⁾	428	479	368,0	408	487
Grovfôr, FEm pr daa	372	354	417,0	373	384
Jordbruksareal, FEm pr daa	409	437	372,0	386	456
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	4,3	3,9	4,2	4,5	4,4
Kumelk, liter omsatt	28 834	25 880	27212	29 886	29 948
Melkevot	27 283	25 280	27270	29 163	28 497
Produsert melk pr årsku, kg	7 138	7 284	7380	7 461	7 688
Storfekjøtt, kg omsatt	1 489	1 196	1082	1 117	1 185
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	7,3	7,1	6,0	11	13
Salgbare smågriser	154	157	120	106	130
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	13 658	18 504	15503	14 503	14 874
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 538	1 511	1440	1 409	1 494
Ektefelle	347	281	283	245	242
Barn under 17 år	12	1		9	1
Sum familie	1 897	1 793	1 723	1 663	1 737
Leid arbeid, betalt	362	298	372	351	388
Leid arbeid, ubetalt	35	4	9	31	52
Sum timer i jordbruket	2 294	2 095	2 104	2 045	2 177
Sum timer i skogbruket	105	89	85	95	77
Sum timer i tilleggsnæring	209	161	167	179	195
Familiens arbeid på nyanlegg	13	0	65	18	0
Familiens arb. i annen virksomhet	1 349	1 391	1 568	1 657	1 577
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,78	1,74	1,76	1,75	1,86
Havre, kr pr kg	1,61	1,55	1,55	1,69	1,70
Hvete, kr pr kg	2,21	2,11	2,09	2,04	2,03
Kumelk, kr pr l	3,49	3,54	3,65	3,94	4,09
Kukjøtt, kr pr kg	28,51	28,72	29,86	34,65	33,42
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,29	34,63	36,54	37,23	39,41
Smågris for salg, kr pr stk.	707	737	655	822	846
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	19,93	20,00	20,90	21,59	22,68

Tabell 14b. Nettoinvesteringer

År	2 004	2 005	2 006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	3 114	26 742	-830	9 123	40 487
Driftsbygninger	33 389	-13 498	40 566	-51 112	59 172
Maskiner og redskap	-11 871	-19 477	-14 123	8 668	-33 751
Melkevot (ku og geit)	-1 338	2 803	3 026	0	3 191
Sum nettoinvesteringer	23 294	-3 430	28 639	-33 321	69 099

1) Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Vestfold, alle driftsformer

Tabell 14c. Produksjonsinntekter per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	201 805	241 819	171 715	208 666	244 015
Andre planteprodukter	96 741	109 413	131 000	84 669	161 424
Planteprodukter i alt	298 546	351 232	302 715	293 334	405 439
Storfe, melk	100 773	91 692	99 426	117 693	122 587
Storfe, livdyr	6 093	2 503	4 437	3 010	4 803
Kuslakt	16 718	12 942	16 673	20 288	21 254
Annet storfeslakt	22 675	28 066	18 727	27 975	27 833
Smågriser	17 470	14 482	12 546	9 693	25 388
Slaktegriser	263 223	386 034	311 822	325 358	339 142
Avlsgriser	5 911	13 318	6 215	18 452	5 935
Fjørfe, egg og slakt	186 823	208 375	253 447	325 352	391 333
Andre inntekter, husdyrholdet	3 525	3 560	4 017	4 620	3 228
Husdyrprodukt i alt	623 211	760 972	727 310	852 440	941 503
Arealtilskudd, grovfôr	14 837	3 470	3 700	4 315	4 023
Arealtilskudd, korn	64 979	21 049	24 961	26 886	29 770
Kulturlandskapstilskudd		65 543	60 807	65 500	70 318
Produksjonstillegg, husdyr	34 772	28 865	28 160	29 399	28 618
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	17 654	13 350	13 821	14 752	15 327
Refunderte avløserutgifter	21 672	22 651	25 413	22 318	24 275
Andre tilskudd	18 646	12 664	19 042	32 165	25 309
Bunnfradrag	-6 000	-5 500	-5 000	-4 932	-4 000
Tilskudd i alt	166 560	162 092	170 904	190 403	193 640
Leieinntekter, traktor og redskap	21 775	26 861	26 812	24 375	28 614
Andre inntekter	18 709	3 203	3 034	7 573	5 230
Produksjonsinntekter i alt	1 128 801	1 304 360	1 230 775	1 368 125	1 574 426

Tabell 14d. Kostnader pr bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	267 775	317 687	306 512	338 979	387 250
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	3 899	2 436	4 012	8 159	5 523
Såvarer	28 677	38 278	34 312	28 668	36 225
Handelsgjødsele og kalk	42 732	46 796	47 239	48 163	68 945
Plantevernmidler	23 061	26 315	21 123	26 524	27 789
Konserveringsmidler	1 764	1 879	1 522	2 300	1 580
Andre forbruksartikler m.v.	35 805	35 862	39 276	46 223	40 660
Kjøp av dyr	93 829	135 436	129 994	154 310	166 907
Sum variable kostnader	497 542	604 689	583 990	653 327	734 879
Leid arbeid	49 455	43 720	52 576	53 020	57 055
Drivstoff	17 717	23 568	23 558	22 649	36 131
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	8 065	9 072	5 539	11 432	5 649
Vedl.h. driftsbygninger	17 437	17 498	22 044	21 199	26 076
Vedl.h. traktor og maskiner	36 338	40 650	37 406	38 733	46 108
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	1 118	719	612	555	523
Avskr. driftsbygninger	49 724	54 340	60 552	61 470	67 932
Avskr. traktor og maskiner	51 121	48 606	50 387	50 227	47 010
Maskinleie og leie av dyr	30 895	50 057	35 308	48 964	62 721
Andre faste kostnader	130 478	137 054	128 680	130 566	140 735
Sum faste kostnader	392 348	425 284	416 662	438 814	489 940
Kostnader i alt	889 890	1 029 973	1 000 652	1 092 142	1 224 819
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	0,93	1,02	1,12	1,13	1,15
Netto mekaniseringskostnader pr daa	381	445	416	443	524

Fylkestall, Vestfold, alle driftsformer

Tabell 14e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	238 911	274 387	230 123	275 983	349 607
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	78 236	62 317	85 335	107 895	137 875
Familiens arbeidsfortjeneste	160 675	212 070	144 788	168 088	211 732
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	153 360	217 735	154 234	183 071	218 360
Lønnsevne	210 130	255 790	197 364	221 108	268 787
Lønnsevne pr. time	91,60	122,10	93,80	108,12	123,50
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	205 886	253 379	218 256	250 932	288 418
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	143 470	250 509	209 127	245 179	292 035
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	238 911	274 387	230 123	275 983	349 607
Driftsoverskudd, skogbruk	8 449	28 362	7 149	35 290	41 819
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	64 813	43 772	56 068	52 307	50 406
Driftsoverskudd, andre næringer	14 193	31 537	39 562	42 741	21 694
Lønnsinntekt	226 722	241 383	276 574	315 624	343 695
Pensjoner og sykepenger	43 699	47 997	28 619	37 822	36 720
Gevinst/utbytte verdipapir	12 951	21 375	12 277	6 261	29 407
Årlige erstatninger og lignende	3 185	208	796	1 817	1 793
Familiens arbeid på nyanlegg	1 927	0	9 049	2 782	0
Renteinntekter	3 566	5 491	9 049	11 153	23 450
- Renteutgifter	53 199	52 796	61 983	96 089	132 250
- Kårutgifter	4 908	5 486	6 097	7 356	5 127
Nettoinntekt	560 309	636 230	601 186	678 334	761 214
Privatforbruk ekskl. skatt	371 343	408 161	437 685	460 625	460 231
Betalte skatter	160 317	159 149	180 345	190 893	195 479

Tabell 14f. Balanse og arbeidskapital pr 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	251 878	253 744	255 569	389 569	416 767
Andre krav	147 417	513 319	509 416	233 596	292 902
Omløpsmidler, jordbruk	225 574	273 954	216 982	237 124	316 594
Omløpsmidler, andre næringer	95 749	113 357	169 285	229 886	289 076
Omløpsmidler i alt	720 618	1 154 374	1 151 252	1 090 175	1 315 339
Anleggsmidler, jordbruk	1 715 754	1 815 637	1 914 719	1 925 337	2 050 256
Anleggsmidler, skogbruk	364 758	382 679	356 144	363 859	330 280
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	112 238	119 560	141 420	131 154	152 426
Anleggsmidler, andre næringer	30 767	56 084	41 405	116 170	114 930
Privat hovedbygninger	455 225	497 190	575 913	716 102	704 855
Privat, annet	108 254	129 429	163 448	196 901	192 146
Anleggsmidler i alt	2 786 996	3 000 579	3 193 049	3 449 523	3 544 893
Eiendeler i alt	3 507 614	4 154 953	4 344 301	4 539 698	4 860 232
Eiendeler i jordbruket	1 941 328	2 089 591	2 131 701	2 162 460	2 366 850
Kortsiktig gjeld	349 661	382 016	398 594	420 629	410 771
Langsiktig gjeld	1 233 047	1 590 267	1 698 785	1 819 704	1 801 981
Gjeld i alt	1 582 708	1 972 283	2 097 379	2 240 333	2 212 752
Endring i året, kroner	-151 013	217 028	62 913	219 830	2 514
Egenkapital	1 924 906	2 182 670	2 246 922	2 299 365	2 647 480
Egenkapitalprosent	55	53	52	51	54
Endring i året (sparing)	145 544	157 663	32 800	83 358	214 332
Arbeidskapital	370 957	772 358	752 658	669 546	904 568
Endring i året	-20 460	216 461	1 882	116 379	143 827
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

Fylkestall, Telemark, alle driftsformer

Tabell 15a. Produksjonstekniske data og oppnådde priser

År	2004	2005	2006	2007	2008
Antall bruk	28	28	27	24	24
Brukers alder	46	47	48	49	50
Arealfordeling og avling					
Korn, daa	69,5	75,8	68,8	78,9	71,7
Grovfôr, daa	156,1	154,4	168,4	172,5	176,1
Annet areal, daa	3,1	2,1	2,3	2,5	2,5
Jordbruksareal, daa	228,7	232,3	239,5	253,8	250,3
- herav leid areal, daa	128,7	136,7	145,0	160,2	159,0
Korn, FEm pr daa ¹⁾	439	419	349	386	364
Grovfôr, FEm pr daa	301	300	294	315	305
Jordbruksareal, FEm pr daa	344	340	311	334	323
Husdyrproduksjon					
Antall årskyr	5,9	6,1	6,5	7,7	8,2
Kumelk, liter omsatt	32 129	33 969	37 129	46 559	48 873
Melkevot	36 755	38 577	42 032	49 680	58 114
Produsert melk pr årsku, kg	6 358	6 377	6 675	6 265	6 728
Storfekjøtt, kg omsatt	1 497	1 531	1 456	1 676	1 759
Antall avlsgriser/smågriskull fra 2007	3,0	2,8	3,5	15	22
Salgbare smågriser	90	115	132	164	260
Svinekjøtt slaktegris, kg omsatt	4 649	2 592	4 458	3 035	738
Antall vinterfôra sauer (vfs)	27	26	26	16	17
Kg kjøtt pr vfs	31	28	22	23	24
Ull, kg omsatt pr vfs	6,2	3,2	5,3	5,4	5,0
Arbeidsforbruk, timer					
Bruker	1 450	1 358	1 492	1 601	1 555
Ektefelle	443	450	525	500	516
Barn under 17 år	19	26	20	16	34
Sum familie	1 912	1 834	2 037	2 117	2 105
Leid arbeid, betalt	401	427	365	411	365
Leid arbeid, ubetalt	61	63	93	110	104
Sum timer i jordbruket	2 374	2 324	2 495	2 638	2 574
Sum timer i skogbruket	78	78	44	41	46
Sum timer i tilleggsnæring	242	207	220	188	249
Familiens arbeid på nyanlegg	36	16	24	57	39
Familiens arb. i annen virksomhet	1 373	1 467	1 521	1 472	1 452
Oppnådde priser					
Bygg, kr pr kg	1,61	1,66	1,65	1,72	1,92
Havre, kr pr kg	1,60	1,47	1,55	1,51	1,59
Kumelk, kr pr l	3,71	3,78	3,70	3,96	4,15
Kukjøtt, kr pr kg	29,07	30,07	32,00	31,20	33,72
Annet storfekjøtt, kr pr kg	33,15	32,89	35,06	37,22	39,95
Smågris for salg, kr pr stk.	751	699	746	935	1 007
Svinekjøtt slaktegris, kr pr kg	21,04	21,57	21,25	25,38	24,32
Sau- og lammekjøtt, kr pr kg	29,16	25,75	28,55	34,40	39,53
Ull, kr pr kg	34,79	29,31	31,54	33,67	34,59

Tabell 15b. Nettoinvesteringer

År	2004	2005	2006	2007	2008
Jord, grøfter og vannanlegg	-135	-3 399	-1 465	-834	8 023
Driftsbygninger	59 833	31 557	-13 162	70 736	52 520
Maskiner og redskap	16 226	15 953	-6 380	-11 442	23 624
Melkevot (ku og geit)	9 130	11 594	3 656	24 375	16 877
Sum nettoinvesteringer	85 054	55 705	-17 351	82 835	101 044

¹⁾Inkl. nyttet halm

Fylkestall, Telemark, alle driftsformer

Tabell 15c. Produksjonsinntekter per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Korn	56 180	51 894	43 092	52 445	46 772
Andre planteprodukter	23 926	36 270	43 348	37 179	41 101
Planteprodukter i alt	80 106	88 164	86 440	89 625	87 873
Storfe, melk	119 179	128 440	137 420	184 592	202 949
Storfe, livdyr	7 930	5 570	6 419	8 274	8 359
Kuslakt	15 390	15 106	18 713	28 077	31 146
Annet storfeslakt	30 781	35 862	31 196	39 594	40 847
Smågriser	58 308	49 748	58 226	102 807	237 309
Slaktegriser	76 435	64 888	86 440	105 507	25 825
Avlsgriser	8 347	7 071	6 517	7 195	6 445
Sauer, livdyr og slakt	25 662	21 943	22 162	20 125	23 519
Ull	5 817	2 888	4 198	2 915	2 611
Andre inntekter, husdyrholdet	15 748	33 955	39 522	37 660	49 771
Husdyrprodukt i alt	363 597	365 471	410 813	536 746	628 781
Arealtilskudd, grovfôr	52 417	21 745	22 348	22 408	22 823
Arealtilskudd, korn	24 064	12 287	12 451	12 721	13 668
Kulturlandskapstilskudd		44 940	43 774	49 996	48 955
Produksjonstillegg, husdyr	54 770	53 358	50 115	54 195	54 093
Driftstillegg, grunntilskudd, distriktstilskudd	57 349	54 994	57 014	63 684	74 813
Refunderte avløserutgifter	31 531	33 562	39 310	34 811	40 737
Andre tilskudd	24 369	23 345	28 330	34 116	38 474
Bunnfradrag	-6 214	-5 500	-5 000	-5 000	-4 000
Tilskudd i alt	238 286	238 731	248 342	266 932	289 563
Leieinntekter, traktor og redskap	8 607	11 952	22 559	18 716	19 823
Andre inntekter	6 332	9 118	627	928	23 974
Produksjonsinntekter i alt	696 928	713 436	768 781	912 947	1 050 014

Tabell 15d. Kostnader per bruk

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kraftfôr	110 237	113 582	134 263	143 741	170 132
Andre fôrkostnader inkl. beiteleie	3 897	3 688	8 522	10 249	5 404
Såvarer	10 364	12 849	9 654	9 569	10 958
Handelsgjødsel og kalk	23 199	24 805	27 406	30 598	31 368
Plantevernmidler	4 850	6 737	5 552	7 325	6 621
Konserveringsmidler	2 672	3 274	3 218	5 633	4 061
Andre forbruksartikler m.v.	29 059	37 053	36 125	39 401	46 021
Kjøp av dyr	35 511	20 452	19 865	17 322	25 368
Sum variable kostnader	219 789	222 440	244 605	263 838	299 933
Leid arbeid	54 993	51 900	54 122	59 497	59 005
Drivstoff	13 499	15 354	18 801	18 782	26 079
Vedl.h. jord, veger, grøfter og vannanl.	11 081	5 884	3 780	4 867	10 427
Vedl.h. driftsbygninger	18 489	19 175	18 891	21 201	29 198
Vedl.h. traktor og maskiner	37 997	34 738	32 168	40 608	39 859
Avskr. jord, veger, grøfter og vannanl.	2 596	2 543	2 488	2 876	2 807
Avskr. driftsbygninger	35 607	37 588	40 290	48 546	54 120
Avskr. traktor og maskiner	36 803	37 621	37 869	38 372	44 068
Maskinleie og leie av dyr	17 452	31 686	43 504	55 032	54 418
Andre faste kostnader	81 615	83 544	90 258	94 610	146 386
Sum faste kostnader	310 132	320 033	342 171	384 391	466 367
Kostnader i alt	529 921	542 473	586 776	648 229	766 300
Netto mek.kostnader pr FEm totalavl.	1,35	1,40	1,46	1,58	2,03
Netto mekaniseringskostnader pr daa	466	475	453	535	656

Fylkestall, Telemark, alle driftsformer

Tabell 15e. Resultatregning

År	2004	2005	2006	2007	2008
Resultatregning i jordbruket					
Driftsoverskudd	167 007	170 963	182 005	264 719	283 714
- Renter av jordbruksaktiva ¹⁾	52 304	41 513	57 020	79 067	102 374
Familiens arbeidsfortjeneste	114 703	129 450	124 985	185 652	181 340
Familiens arbeidsfortjeneste pr årsverk	107 262	125 902	108 262	153 807	158 939
Lønnsevne	169 696	181 350	179 107	245 149	240 345
Lønnsevne pr. time	71,48	78,03	71,79	92,91	93,37
Vederlag til arbeid og egenkap. pr årsv.	159 609	163 927	158 209	204 359	214 138
Vederl. til fam. arb.og egenkap. pr årsv.	140 623	150 349	138 440	192 783	200 309
Regnskapssammendrag					
Driftsoverskudd, jordbruk	167 007	170 963	182 005	264 719	283 714
Driftsoverskudd, skogbruk	19 465	15 699	9 550	19 448	32 264
Driftsoverskudd, tilleggsnæringer	45 567	32 181	36 853	54 245	55 812
Driftsoverskudd, andre næringer	25 804	40 222	19 231	13 288	15 110
Lønnsinntekt	218 932	246 056	293 154	297 634	326 105
Pensjoner og sykepenger	17 065	41 093	30 570	36 905	34 714
Gevinst/utbytte verdipapir	20 521	25 728	1 964	5 410	-6 600
Årlige erstatninger og lignende	2 591	952	219	309	1 339
Familiens arbeid på nyanlegg	5 200	2 270	3 465	8 421	6 110
Renteinntekter	6 573	5 769	7 485	12 524	25 955
- Renteutgifter	29 031	28 614	42 027	63 127	84 538
- Kårutgifter	4 496	4 587	3 607	3 005	4 646
Nettoinntekt	495 198	547 732	538 862	646 770	685 339
Privatforbruk ekskl. skatt	304 835	383 445	355 791	367 238	421 981
Betalte skatter	115 271	128 805	143 175	137 566	169 666

Tabell 15f. Balanse og arbeidskapital per 31.12.

År	2004	2005	2006	2007	2008
Kontanter og bankinnskudd	354 519	349 790	347 617	341 096	436 860
Andre krav	109 934	133 187	177 683	216 826	202 667
Omløpsmidler, jordbruk	78 174	91 771	82 357	105 886	127 224
Omløpsmidler, tilleggsnæringer	3 750	2 874	5 926	4 887	4 001
Omløpsmidler, andre næringer	72 362	150 409	257 619	318 034	233 607
Omløpsmidler i alt	618 739	728 031	871 202	986 730	1 004 359
Anleggsmidler, jordbruk	1 260 241	1 329 435	1 329 983	1 528 612	1 645 463
Anleggsmidler, skogbruk	198 281	191 183	167 582	149 538	149 650
Anleggsmidler, tilleggsnæringer	65 943	58 096	79 915	84 010	104 007
Anleggsmidler, andre næringer	36 998	54 640	48 367	44 608	45 212
Privat hovedbygninger	393 080	402 610	389 826	400 437	392 716
Privat, annet	121 537	127 625	137 422	176 316	211 619
Anleggsmidler i alt	2 076 080	2 163 589	2 153 095	2 383 521	2 548 667
Eiendeler i alt	2 694 819	2 891 620	3 024 297	3 370 250	3 553 026
Eiendeler i jordbruket	1 338 415	1 421 206	1 412 340	1 634 498	1 772 687
Kortsiktig gjeld	212 300	224 486	203 954	291 302	321 065
Langsiktig gjeld	780 108	863 409	1 061 882	1 134 276	1 157 640
Gjeld i alt	992 408	1 087 895	1 265 836	1 425 578	1 478 705
Endring i året, kroner	-6 504	55 467	138 022	79 983	52 077
Egenkapital	1 702 411	1 803 725	1 758 461	1 944 672	2 074 321
Egenkapitalprosent	63	62	58	58	58
Endring i året (sparing)	123 200	117 939	44 232	93 276	118 953
Arbeidskapital	406 439	503 545	667 248	695 427	683 294
Endring i året	66 694	87 533	175 734	91 087	-22 798
1) Kalkulasjonsrente	4,00 %	3,00 %	4,00 %	5,00 %	6,00 %

6 Forklaring og faguttrykk

Anleggsmidler er eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk; det vi si alle eiendeler unntatt omløpsmidler. Anleggsmidlene har en funksjonstid i foretaket på over ett år. Eksempler på anleggsmidler er jord- og skogbruksarealer, driftsbygninger, maskiner og avlsdyr.

Arbeid: Både leid arbeid og familiens arbeid registreres i timer etter medgått arbeidstid. For personer under 18 år eller over 65 år, regnes arbeidstimene om til fullverdige timer.

Kårfolk og familiens egne barn over 17 år som har arbeidet i jord- eller skogbruket, føres som leid hjelp i driftsregnskapet. Familiens arbeid på nyanlegg blir ført særskilt da vederlaget for dette arbeidet blir balanseført (aktivert).

Arbeidskapital er omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen er et uttrykk for familiens likvide situasjon.

Avlinger registreres som lagringsdyktig avling; det vil si kg innhøstet poteter, kg innkjørt høy, m³ ferdig surfôrmasse, antall rundballer, FEm oppfôra gras, korn med 15 prosent vann, grønnfôr og beite. Alle avlinger regnes om til FEm per daa.

Avskrivninger defineres som planmessig fordeling av eiendelenes verdiforringelse over eiendelenes forventede levetid. I driftsregnskapet benyttes lineære avskrivninger slik at den nominelle verdiforringelsen blir like stor hvert år i avskrivningsperioden. De avskrivbare anleggsmidlene avskrives individuelt og avskrivningstiden fastsettes ut fra sannsynlig varighet/brukstid, slik at for eksempel brukt utstyr avskrives over kortere tid enn nytt.

Balansen er en oppstilling for brukerfamiliens eiendeler, gjeld og egenkapital per 31.12 hvert år.

Dekningsbidrag er produksjonsinntekter minus variable kostnader.

Driftsoverskuddet er produksjonsinntekter minus kostnader. Driftsoverskuddet er den godtgjørelse familien får for egen arbeidsinnsats og for egen og lånt kapital i virksomheten.

Egenkapitalen er den delen av totalkapitalen som tilhører brukerfamilien. Egenkapitalen beregnes ved å trekke samlet gjeld fra samlet verdi av eiendelene.

Eiendeler består av omløpsmidler og anleggsmidler.

Familien består av bruker og eventuell ektefelle, samboer eller partner og deres barn under 17 år.

Familiens arbeidsfortjeneste (beregnes bare for jordbruket) er driftsoverskuddet fratrukket kalkulert rente av eiendelene i jordbruket, og viser det familien har igjen for

arbeidsinnsatsen i jordbruksvirksomheten. Som uttrykk for jordbrukseiendelens verdi brukes gjennomsnittet av inngående og utgående balanse.

Faste kostnader er kostnader som i en gitt periode ikke endrer seg nevneverdig med omfanget av produksjonen. Eksempler på faste kostnader er avskrivninger og vedlikehold av driftsbygninger.

Jordbruksareal: Areal av de enkelte vekstslag i dekar (daa). Jordbruksarealet omfatter både eget og leid areal, og det er registrert hvor stort det leide arealet er. Overflatedyrket areal er med som redusert areal. Utmarksbeite er ikke tatt med.

Kortsiktig gjeld er gjeld som normalt forfaller til betaling innen ett år fra regnskapsavslutning, eller som er direkte knyttet til bedriftens kortsiktige omsetning av varer og tjenester.

Kostnader er verdien av de varer og tjenester som er satt inn i produksjonen i regnskapsperioden, uten verdien av eget arbeid og rentekostnader.

Langsiktig gjeld er gjeld som normalt forfaller til betaling ett år eller senere etter regnskapsavslutning, og som ikke er knyttet til bedriftens kortsiktige omsetning av varer og tjenester.

Lønnsevne (beregnes bare for jordbruket) viser hvor mye jordbruket kan betale for samlet arbeidsinnsats. Lønnsevne beregnes som driftsoverskudd pluss kostnader til leid hjelp minus kalkulert rentekrav på eiendelene. Den angis i kroner per bruk eller kroner per time.

Nettoinntekt er samlet driftsoverskudd fra all næringsvirksomhet med tillegg av lønnsinntekter, pensjoner, kalkulert vederlag for familiens arbeidsinnsats på nyanlegg samt renteinntekter, men fratrukket rente- og kårutgifter.

Nettoinvestering er nyanlegg minus avskrivninger, frasalg og investeringstilskudd.

Omløpsmidler er eiendeler som ikke er skaffet for varig eie eller bruk. De har enten en funksjonstid i foretaket på under ett år, eller de er knyttet til den kortsiktige omsetningen av varer og tjenester. Eksempler på omløpsmidler er bankinnskudd, kontanter, andre krav, slaktedyr og varelager.

Produksjonsinntekter er verdien av varer og tjenester som er produsert i løpet av året. Produksjonsinntektene omfatter derfor både hva som er solgt eller tatt ut til forbruk i løpet av året, og endringene i lagerbeholdningene.

Rentekrav er kalkulert rente av gjennomsnittlig verdi av eiendeler i jordbruket.

Sparing er økning i egenkapitalen i løpet av året.

Variable kostnader er kostnader som i en gitt periode forandrer seg proporsjonalt med omfanget av produksjonen, slik som for eksempel såfrø, gjødsel og innkjøpt fôr. Drivstoff regnes som en fast kostnad fordi det er umulig å fordele posten mellom ulike produksjoner.

Vederlag til arbeid og egenkapital (beregnes bare for jordbruket) omfatter driftsoverskuddet tillagt kostnadene for leid arbeid, og fratrukket jordbrukets andel av utgifter til renter og kår. Jordbrukets andel settes til verdien av eiendeler i jordbruket i prosent av sum eiendeler.

Vederlag til familiens arbeid og egenkapital (beregnes bare for jordbruket) omfatter driftsoverskuddet fratrukket jordbrukets andel av utgifter til renter og kår. Jordbrukets andel settes til verdien av eiendeler i jordbruket i prosent av sum eiendeler.

Årsverk: Et årsverk var 1 875 registrerte timer i 2000, gikk ned til 1 860 timer i 2001, og har vært 1 845 timer fra 2002. I framstillingene i dette heftet er alle tall omregnet til et årsverk på 1 845 timer.